

Uniwersytet Warszawski

2/115, czerwiec/lipiec 2025

REDAKCJA BIURO PRASOWE UW

W numerze

SZKOLNICTWO

- 2. BÓL I SOLIDARNOŚĆ**
Anna Modzelewska, Daiwa Maksimowicz

- 6. BEZPIECZEŃSTWO ZACZYNA SIĘ OD DOSTAW**
Olga Najfeld

WYDARZENIA

- 8. WSPÓLNA ARCHITEKTURA BEZPIECZEŃSTWA**
Daiwa Maksimowicz, Anna Modzelewska

- 10. KALEJDOSKOP**
16. NOMINACJE PROFESORSKIE
17. AMBASADORZY ERC
Karolina Zylak

BADANIA

- 18. ZROZUMIEĆ CHAOS I PRZEŁAMAĆ TABU**
Olga Najfeld
22. W SOCZEWCE
26. ŚLADY TRAUMY
Bogdan Andruszczenko

- 27. CYPRYJSKA MISJA TRWA**
Daiwa Maksimowicz

PREZENTACJE

- 30. DOKTORAT PONAD GRANICAMI**
Monika Płużyczka
32. AKADEMIK NAGRODZONY
Karolina Zylak
34. Z PASJI DO JĘZYKA AMHARSKIEGO
Michał Florysiak
35. SPORT I KULTURA
oprac. Olga Najfeld

ACADEMIC MATTERS

- 37. RÉSUMÉ**
oprac. Bogdan Andruszczenko

FELIETONY

SZCZYPTA ZIELENI
**GRZYBY SKARPY
WARSZAWSKIEJ**
Marta Wrzosek

S. 39

LETNIE AROMATY
Marianna Darżynkiewicz-Wojcieszka
S. 41

MOŻEMY PROŚCIEJ
**JAK ZMIERZYĆ JĘZYK – CZY
POZIOM B2 I PROSTY JĘZYK
TO TO SAMO?**
Monika Kresa
S. 42

CAMPO DE' FIORI
TRZCINY MYŚLĄCE
Marcin Trepczyński
S. 43

44. ODESZLI

Dlaczego? Co dalej? Pytania o niewyobrażalną tragedię, do której 7 maja doszło na Kampusie Głównym Uniwersytetu Warszawskiego, jeszcze długo nurtować będą naszą społeczność. Niezależnie od tego, czy w ogóle można na nie udzielić odpowiedzi, warto – na poziomie zarówno indywidualnym, jak i instytucjonalnym – podejmować działania na rzecz utrzymywania poczucia bezpieczeństwa studentów, doktorantów i pracowników. Poczucia, że UW to nasz drugi dom, a siła uniwersyteckiej rodziny objawia się szczególnie w najtrudniejszych momentach.

7 maja 2025 roku społeczność Uniwersytetu Warszawskiego dotknęła ogromna tragedia. W godzinach popołudniowych przed Auditorium Maximum na Kampusie Głównym w bestialski sposób zamordowana została Małgorzata Dynak, Pracowniczką uczelni.

Sprawca, którym okazał się student UW, został ujęty dzięki bohaterkiej postawie strażników Uniwersytetu. Jeden z nich w stanie ciężkim trafił do szpitala.

Tego samego dnia rektor UW powołał sztab kryzysowy, któremu przewodniczył. Władze uczelni podjęły działania na rzecz wsparcia najbliższych zamordowanej Pracowniczką i rannego strażnika, udzielenia wsparcia psychologicznego społeczności uczelni oraz współpracy ze służbami. Spotkały się m.in. z przedstawicielami Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, a także Komendantem Głównym Policji oraz Komendantem Stołecznym Policji.

Kolejne dni i tygodnie na Uniwersytecie Warszawskim były czasem żałoby, żalu i refleksji.

Szanowni Państwo,

19 maja pożegnaliśmy Panią Małgorzatę Dynak. Setki osób – rodzina, bliscy, pracownicy Uniwersytetu, studenci, urzędnicy, osoby poruszone tragedią – oddały Jej hołd. Z bólem serca i wielkim wzruszeniem pożegnaliśmy Małgosię w imieniu całej naszej akademickiej wspólnoty.

Wróciliśmy do naszej pracy, studiów, zwyczajnej uniwersyteckiej codzienności, ale pielęgnujemy i będziemy pielęgnować pamięć o Małgosi, zamordowanej przez studenta naszego Uniwersytetu. Pamięć ta przyświeca zmianom, dzięki którym na Uniwersytecie powrócą wiara w drugiego człowieka, otwartość na innych i w końcu poczucie bezpieczeństwa. Rozmawiamy także o trwałym upamiętnieniu Małgosi w murach uczelni.

Dni, które upłynęły od tragedii, były na Uniwersytecie Warszawskim wyjątkowe, nigdy dotąd niespotykane. Za postawę, jaką widziałem w tych dniach, za Wasze słowa, za deklaracje pomocy i wsparcie dla rodziny zamordowanej Małgosi, za chęć podjęcia działań na rzecz wspierania się nawzajem jeszcze raz serdecznie Państwu dziękuję.

Wielokrotnie podkreślałem i nadal podkreślam to, że jesteśmy jedną wielką uniwersytecką rodziną. Jej siła objawia się szczególnie w sytuacjach trudnych, kiedy przychodzi zdać egzamin z bycia dobrym człowiekiem, a także z bycia dobrym pracodawcą. Uniwersytet Warszawski otoczył i będzie otaczał w przyszłości najlepszą możliwą pomocą rodzinę tragicznie zmarłej Małgosi.

PROF. ALOJZY Z. NOWAK, REKTOR UW

Upamiętnienie Pani Małgorzaty

- 8 maja prof. Alojzy Z. Nowak, rektor UW, ogłosił Dzień Żałoby na Uniwersytecie Warszawskim – bez zajęć dydaktycznych i wykonywania pracy. Zespół rektorski wraz z ministrem nauki i szkolnictwa wyższego Marcinem Kulaskiem złożyli kwiaty w miejscu tragicznego zdarzenia. Odbył się także briefing prasowy sztabu kryzysowego UW i ministra. Tego samego dnia przed budynkiem Auditorium Maximum zorganizowano uroczystość upamiętnienia Pani Małgorzaty. Zgromadzeni oddali hołd Jej pamięci minutą ciszy, zapalono znicze oraz złożono kwiaty i wieńce;
- 13 maja rektor UW i inni przedstawiciele władz UW spotkali się z dziennikarzami. Podczas rozmowy poruszono m.in. kwestie związane ze wsparciem dla rodziny Pani Małgorzaty i strażników UW, a także z bezpieczeństwem na uczelni;
- 13 maja prof. Alojzy Z. Nowak, rektor Uniwersytetu Warszawskiego, złożył wniosek do Prezydenta Polski o nadanie odznaczenia tragicznie zmarłej Małgorzacie Dynak – ofierze brutalnego ataku z 7 maja. Złoty Krzyż Zasługi został nadany przez Prezydenta Andrzeja Dudę pośmiertnie – za zasługi w działalności na rzecz społeczności lokalnej. Odznaczenie w imieniu Prezydenta przekazał na ręce najbliższej rodziny sekretarz stanu w Kancelarii Prezydenta RP minister Andrzej Dera podczas uroczystości pogrzebowych, które odbyły się 19 maja w kościele pw. Opatrzności Bożej w Warszawie;
- 16 maja w Auditorium Maximum wystawiono księgę kondolencyjną dla Pani Małgorzaty;
- 18 maja Samorząd Studentów UW zorganizował czuwanie przed budynkiem Auditorium Maximum na Kampusie Głównym UW;
- 19 maja, w dniu pogrzebu Pani Małgorzaty, na Uniwersytecie Warszawskim ustanowiono dzień rektorski.

Bohaterska postawa strażników UW

Podczas tragicznych wydarzeń z 7 maja dwóch strażników Uniwersytetu Warszawskiego – Tomasz Radzki i Dariusz Paszkowski – wykazało się bohaterską postawą, z narażeniem życia stając w obronie zaatakowanej Koleżanki. Szczególną odwagą odznaczył się Tomasz Radzki, który w wyniku interwencji odniósł poważne obrażenia i trafił do szpitala.

Społeczność UW przekazała Panu Tomaszowi list ze słowami uznania i wsparcia. Straż Uniwersytetu Warszawskiego uruchomiła zbiórkę środków pieniężnych:

🏠 <https://zrzutka.pl/un5k3f>.

25 czerwca, podczas posiedzenia Senatu UW, Pan Tomasz i Pan Dariusz otrzymali Medale Uniwersytetu Warszawskiego. Strażnicy zostali uhonorowani również Medalami za Ofiarność i Odwagę nadanymi przez Prezydenta RP Andrzeja Dudę. Odznaczenia w imieniu Prezydenta wręczył sekretarz stanu w Kancelarii Prezydenta Andrzej Dera.

BEZPIECZEŃSTWO NA UW

☎ (22 55) 22 112 to numer alarmowy uczelni. Można pod niego dzwonić w każdej sytuacji zagrożenia na terenie UW;

✉ alarm@uw.edu.pl to alarmowy adres e-mail UW;

🏠 bezpieczenstwo.uw.edu.pl – instrukcje postępowania w sytuacji zagrożenia na terenie uczelni zostały opisane na nowo utworzonej stronie internetowej. Można tu znaleźć również informacje o zasadach ewakuacji i punktach zbiórki na kampusach, lokalizacji automatycznych defibrylatorów zewnętrznych na UW, pierwszej pomocy przedmedycznej, pomocy prawnej, ochronie danych osobowych oraz bezpiecznej organizacji wydarzeń i zgromadzeń na uczelni. Bezpośrednio ze strony można się połączyć z telefonem alarmowym UW oraz zgłosić zagrożenie przez formularz (również anonimowo);

☛ **Biuro ds. Bezpieczeństwa** – rozpoczęło funkcjonowanie 1 lipca. Jednostka działa na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa osób i mienia na terenie uczelni, w szczególności poprzez:

- ochronę fizyczną,
- monitorowanie i administrowanie elektronicznych systemów zabezpieczenia oraz nadzoru technicznego obiektów uczelni,
- wdrażanie nowych rozwiązań w dziedzinie bezpieczeństwa fizycznego i technicznego,
- organizowanie szkoleń dotyczących zapewnienia oraz utrzymania porządku i bezpieczeństwa na uczelni,
- współdziałanie ze służbami państwowymi odpowiedzialnymi za utrzymanie porządku publicznego i bezpieczeństwa wewnętrznego, w szczególności w obszarze ratowania życia i zdrowia, pomocy w usuwaniu awarii technicznych, skutków klęsk żywiołowych i zagrożeń zaistniałych na terenie uczelni,
- prowadzenie polityki informacyjno-prewencyjnej w zakresie bezpieczeństwa,
- współpracę z jednostkami organizacyjnymi Uniwersytetu w zakresie zapewnienia porządku i bezpieczeństwa na terenie uczelni.

WSPARCIE DLA SPOŁECZNOŚCI UW

Wszyscy potrzebujący pomocy członkowie wspólnoty akademickiej Uniwersytetu Warszawskiego mogą liczyć na wsparcie uczelni.

☛ **Centrum Pomocy Psychologicznej (CPP)** to jednostka uczelni, w której bezpłatnego wsparcia studentom, doktorantom i pracownikom UW udzielają psycholodzy, psychoterapeuci i lekarze psychiatry.

☛ **22 552 44 24** to anonimowy telefon zaufania uruchomiony w ramach CPP UW. Działa od poniedziałku do piątku w godz. 18.00–00.00.

W reakcji na tragiczne wydarzenia CPP uruchomiło punkty interwencyjne dla studentów, doktorantów i pracowników oraz opracowało materiały informacyjne dotyczące możliwych form wsparcia. Na Kampusie Głównym rozstawiono też namiot Warszawskiego Ośrodka Interwencji Kryzysowej, działały również patrole interwencji kryzysowych.

Od 7 do 10 maja Centrum Pomocy Psychologicznej UW wraz z Warszawskim Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej podjęły 140 interwencji indywidualnych wobec członków społeczności. 166 pracowników wzięło udział w spotkaniach online. Z telefonu zaufania skorzystały 72 osoby. Od 10 maja do 30 czerwca CPP przyjęło 207 nowych osób.

W pierwszych dniach po tragedii wsparcia udzielił także Wojskowy Instytut Medyczny – Państwowy Instytut Badawczy. Zespół Kliniki Psychiatrii, Stresu Bojowego i Psychotraumatologii CSK MON WIM-PIB uruchomił specjalistyczną pomoc psychologiczną dla studentów i pracowników Uniwersytetu Warszawskiego.

ZDJĘCIA

- 1 Portret Pani Małgorzaty przed Auditorium Maximum
- 2 Władze uczelni składają kwiaty w miejscu zabójstwa Pani Małgorzaty, 8 maja 2025 roku
- 3 Briefing prasowy sztabu kryzysowego UW i ministra Marcina Kulaska, 8 maja 2025 roku
- 4 Uroczystość upamiętnienia Pani Małgorzaty, 8 maja 2025 roku
- 5 Konferencja prasowa sztabu kryzysowego UW, 13 maja 2025 roku
- 6 Rektor prof. Alojzy Z. Nowak wręcza Medal UW strażnikom Uniwersytetu Warszawskiego
- 7 Wręczenie Medali UW i Medali za Ofiarność i Odwagę nadanych przez Prezydenta RP dwóm strażnikom Uniwersytetu Warszawskiego, 25 czerwca 2025 roku

Bezpieczeństwo zaczyna się od dostaw

Olga Najfeld

– Przemysł zbrojeniowy jest obecnie jednym z najważniejszych sektorów gospodarki. To właśnie dzięki niemu testuje się najważniejsze technologie i przełomowe rozwiązania. Wierzymy, że wspólnie z Ministerstwem Obrony Narodowej i partnerami podążamy w tym samym kierunku – powiedział prof. Alojzy Z. Nowak, rektor Uniwersytetu Warszawskiego, podczas uroczystości podpisania porozumienia dotyczącego współpracy przy przygotowaniu specjalnego raportu na temat bezpieczeństwa łańcucha dostaw w polskim przemyśle obronnym. Wydarzenie odbyło się 28 maja w Pałacu Kazimierzowskim na Kampusie Głównym UW.

Podpisanie porozumienia dotyczącego współpracy przy przygotowaniu specjalnego raportu na temat bezpieczeństwa łańcucha dostaw w polskim przemyśle obronnym

28 maja w Pałacu Kazimierzowskim na Kampusie Głównym Uniwersytetu Warszawskiego odbyła się uroczystość podpisania i wręczenia umów 10 nowym sygnatariuszom porozumienia dotyczącego współpracy przy przygotowaniu specjalnego raportu na temat bezpieczeństwa łańcucha dostaw w polskim przemyśle obronnym.

– Dzisiejsze wydarzenie ma wymiar nie tylko formalny, ale przede wszystkim strategiczny. Będzie miało istotne znaczenie dla zwiększenia odporności sektora obronnego w Polsce, a także dla rozwoju nowoczesnych rozwiązań organizacyjnych, technologicznych i legislacyjnych w tym obszarze. Współpraca środowiska

akademickiego, instytucji państwowych i partnerów eksperckich stanowi przykład konstruktywnego i długofalowego działania na rzecz bezpieczeństwa państwa, opartego na wiedzy, dialogu i wzajemnym zaufaniu – powiedział Robert Grey, kanclerz UW, otwierając wydarzenie.

Raport specjalny poświęcony bezpieczeństwu łańcucha dostaw w polskim przemyśle obronnym, nad którym będą pracować wszyscy członkowie porozumienia, ma powstać do końca 2025 roku, a jego głównym założeniem jest dogłębna analiza zagrożeń i ryzyk, które mogą zakłócić funkcjonowanie łańcuchów dostaw w polskim przemyśle obronnym. Inicjatywa ma wymiar strategiczny, a jej założenia wykraczają poza bieżące

wyzwania i mają stanowić fundamenty długofalowej odporności krajowego potencjału zbrojeniowego.

WSPÓLNY CEL – STABILNOŚĆ I BEZPIECZEŃSTWO

Sektor przemysłu zbrojeniowego to część gospodarki obejmująca działalność związaną z produkcją, dostarczaniem oraz rozwojem:

- › uzbrojenia (broni, amunicji);
- › sprzętu wojskowego (np. pojazdów opancerzonych, statków, samolotów bojowych, dronów);
- › systemów obronnych (np. radarów, systemów rakietowych, systemów cyberbrony);

Prof. Alojzy Z. Nowak, rektor UW, i Władysław Kosiniak-Kamysz, wicepremier, minister obrony narodowej

- › technologii wojskowych (np. oprogramowania dla armii, AI w zastosowaniach wojskowych);
- › usług i infrastruktury dla sił zbrojnych (np. logistyki, serwisu, szkoleń).

Jak poinformowało Ministerstwo Obrony Narodowej w specjalnym komunikacie, inicjatywa związana z raportem na temat łańcucha dostaw w przemyśle obronnym została zapoczątkowana we wrześniu 2024 roku podczas XXXIII Forum Ekonomicznego w Karpaczu, gdzie minister obrony narodowej podpisał list intencyjny dotyczący współpracy przy przygotowaniu raportu „Bezpieczeństwo łańcucha dostaw w polskim przemyśle obronnym”. Szczegółowe zasady współpracy zostały określone 3 marca 2025 roku podczas X Europejskiego Kongresu Samorządów w Mikołajkach.

Wśród odbiorców majowego dokumentu są m.in. minister rozwoju i technologii, wiceminister aktywów państwowych, a także przedstawiciele władz uczelni: Uniwersytetu Warszawskiego, Uniwersytetu Jagiellońskiego, Akademii Górniczo-Hutniczej, Szkoły Głównej Handlowej, Wojskowej Akademii Technicznej, Politechniki Krakowskiej, a także przewodniczący Rady Programowej Forum Ekonomicznego.

Partnerzy porozumienia przeprowadzą wspólnie kompleksową analizę wyzwań i opracują rekomendacje służące wzmocnieniu stabilności oraz odporności łańcucha dostaw w strategicznym dla bezpieczeństwa państwa sektorze. Dokument obejmie m.in.:

- › identyfikację krytycznych punktów w łańcuchach dostaw – w tym analizie

zależności surowcowych, technologicznych i logistycznych;

- › opracowanie systemowych rekomendacji – takich jak polityki magazynowe, rezerwy strategiczne, dywersyfikacja źródeł zaopatrzenia;
- › budowę modelu współpracy między przemysłem, nauką i administracją – pozwalającego na szybkie reagowanie w sytuacjach kryzysowych;
- › uwzględnienie wpływu nowoczesnych technologii – takich jak cyfryzacja, robotyzacja czy sztuczna inteligencja na bezpieczeństwo operacyjne.

EKSPERCKI POTENCJAŁ

Podczas uroczystości 28 maja umowy odebrali: Krzysztof Paszyk, minister rozwoju i technologii, Konrad Gołota, wiceminister aktywów państwowych, prof. Alojzy Z. Nowak, rektor Uniwersytetu Warszawskiego, prof. Rafał Dańko, prorektor ds. studenckich Akademii Górniczo-Hutniczej, prof. Joanna Zalewska-Gałosz, prorektor ds. polityki kadrowej i finansowej Uniwersytetu Jagiellońskiego, prof. Dorota Niedziółka, prorektor ds. rozwoju Szkoły Głównej Handlowej, gen. bryg. prof. dr hab. inż. Przemysław Wachulak, rektor-komendant Wojskowej Akademii Technicznej, dr inż. Daniel Kubek, kierownik Katedry Systemów Transportowych Politechniki Krakowskiej, i Zygmunt Berdychowski, przewodniczący Rady Programowej Forum Ekonomicznego.

– Wiem, że mamy najlepszych z najlepszych i że oddacie do dyspozycji swoich wychowanków, pracowników, specjalistów. Polska jest dziś latarnią dla Europy. Jest latarnią dla

świata – w sprawie zbrojeń, w sprawie inwestycji w nowoczesne projekty. Moim zdaniem jest ogromna szansa, że Polska stanie się latarnią również w dziedzinie rozwoju, nowoczesnych technologii, ich wdrażania i szybkiej implementacji – podkreślał podczas wydarzenia Władysław Kosiniak-Kamysz.

UNIwersYTET ZAANGAŻOWANY SPOŁECZNIE

Udział Uniwersytetu Warszawskiego w tak ważnym przedsięwzięciu, jakim jest współtworzenie raportu na temat bezpieczeństwa łańcucha dostaw w polskim przemyśle obronnym, pokazuje, że uczelnia nie tylko prowadzi badania akademickie, ale także wnosi realny wkład w budowanie bezpieczeństwa narodowego oraz rozwój nowoczesnych technologii. Umacnia to pozycję UW jako instytucji naukowej o wysokim potencjale eksperckim, zdolnej do uczestnictwa w projektach o strategicznym znaczeniu dla państwa.

Projekt otwiera również przestrzeń do rozwoju interdyscyplinarnych badań naukowych. Jego tematyka obejmuje bowiem wiele obszarów – od logistyki i zarządzania ryzykiem, przez cyfryzację i robotyzację, po analizę procesów przemysłowych i polityk publicznych.

Uniwersytet Warszawski wpisuje się tym samym w misję uczelni odpowiedzialnej społecznie – takiej, która nie tylko kształci i prowadzi badania, ale również podejmuje działania na rzecz dobra wspólnego, współtworząc rozwiązania służące całemu społeczeństwu.

Wspólna architektura bezpieczeństwa

 Daiwa Maksimowicz,
Anna Modzelewska

Na kim powinien spoczywać obowiązek obrony świata? Czy należy przeprofilować budżety narodowe? Jak przeciwdziałać zagrożeniom hybrydowym? Czy Europa jest w stanie przemówić jednym głosem w sprawach bezpieczeństwa? W połowie czerwca Uniwersytet Warszawski stał się miejscem rozmów o drogach do pewnej, stabilnej i pokojowej przyszłości naszego regionu.

Bezpieczeństwo w Europie Środkowej i Wschodniej było tematem forum, które odbywało się na Kampusie Głównym UW 16 i 17 czerwca. Ponad pół tysiąca uczestników, w tym przedstawiciele rządów, administracji publicznej, organizacji międzynarodowych, środowisk akademickich i sektora prywatnego z Europy oraz Stanów Zjednoczonych debatowało o aktualnej sytuacji geopolitycznej i możliwych sposobach na zwiększenie poczucia stabilności i dążenie do trwałego pokoju na Starym Kontynencie.

Konferencję otworzyli prof. Alojzy Z. Nowak, rektor UW, oraz Robert Grey, kanclerz UW.

Prezentujemy wybrane wypowiedzi uczestników debat.

„Uniwersytet Warszawski nie jest dziś wyłącznie miejscem kształcenia i badań. Jest także aktywnym partnerem i uczestnikiem debaty publicznej. Współtworzymy rozwiązania oraz rekomendacje służące budowie nowoczesnej polityki bezpieczeństwa. Jestem przekonany, że efekty naszych rozmów będą ważnym wkładem w budowę wspólnej architektury bezpieczeństwa w Europie Środkowo-Wschodniej. W obliczu złożonych wyzwań musimy razem szukać odpowiedzi na pytania fundamentalne: jak wzmacniać odporność naszych państw i społeczeństw, jak budować trwałe systemy bezpieczeństwa militarnego, gospodarczego, technologicznego i informacyjnego oraz jak współdziałać ponad granicami sektorów i państw”

ROBERT GREY,
KANCLERZ UW

„We współczesnym świecie nie ma bezpieczeństwa bez innowacji, więc nauka jest bardzo potrzebna do tego, żebyśmy odkrywali, implementowali najnowocześniejsze technologie”

WŁADYSŁAW KOSINIAK-KAMYSZ,
WICEPREMIER, MINISTER OBRONY NARODOWEJ

„Uniwersytet Warszawski jest gospodarzem Forum Bezpieczeństwa. To bardzo ważna konferencja. Jest duża szansa, że z tych rozmów, ale także z różnego rodzaju koncepcji, które zostały tutaj przedstawione, wynikną pozytywne efekty. Cieszę się, że Uniwersytet Warszawski jest miejscem dialogu. Musimy rozmawiać i wykorzystywać wiedzę oraz umiejętności nie tylko z UW, ale także z innych polskich uczelni. Wierzę w to, że będziemy w stanie naprawdę wiele zaoferować – w zakresie sztucznej inteligencji, nowoczesnych technologii, medycyny i służby zdrowia. Jestem przekonany, że dyskusja, którą prowadzimy, sprawi, że badania naukowe będą miały korzystny wpływ również na przemysł zbrojeniowy, a co za tym idzie uzbrojenie polskiej armii i zabezpieczenie Rzeczypospolitej”

PROF. ALOJZY Z. NOWAK,
REKTOR UW

„Tyłu ekspertów w jednym miejscu. Myślę, że po tej konferencji będziemy mogli wspólnie jeszcze wiele zrobić”

JOANNA JÓZEPIAK, PREZES MEDICINER E.V. –
INTERNATIONAL HEALTHCARE ASSOCIATION

„Ta konferencja może być krokiem w stronę lepszego poznania badaczy przez decydentów”

PROF. ANDRZEJ ZYBERTOWICZ, DORADCA
PREZYDENTA RP, BIURO BEZPIECZEŃSTWA
NARODOWEGO

„Symbol debaty, symbol wolności wymiany poglądów, największa polska uczelnia. Słowem – są tylko argumenty przemawiające za tym, by to wydarzenie odbywało się właśnie tu – na Uniwersytecie Warszawskim”

ZYGMUNT BERDYCHOWSKI,
PRZEWODNICZĄCY RADY PROGRAMOWEJ
FORUM EKONOMICZNEGO,
FUNDACJA INSTYTUT STUDIÓW WSCHODNICH

„Przede wszystkim moc obliczeniowa dzisiaj jest największym wyzwaniem. Jeśli my dzięki Państwu będziemy lepiej wyposażeni, to, łącząc nasze zasoby, będziemy też w stanie razem znacznie więcej i znacznie szybciej osiągnąć”

GEN. BRONI PROF. DR HAB. N. MED.
GRZEGORZ GIELERAK, DYREKTOR
WOJSKOWEGO INSTYTUTU MEDYCZNEGO –
PAŃSTWOWEGO INSTYTUTU BADAWCZEGO

„Zdecydowanie bezpieczeństwo i wszystkie inne aspekty życia powinny opierać się na badaniach podstawowych. Myślę, że bezpieczeństwo społeczne, militarne i zdrowotne absolutnie od tego nie odbiegają”

PROF. DR HAB. N. MED. ANDRZEJ FAŁ,
PREZES POLSKIEGO TOWARZYSTWA
ZDROWIA PUBLICZNEGO

FORUM W LICZBACH

2 dni debat

ponad **500** uczestników

3 ścieżki tematyczne:

- wojna i społeczeństwo,
- nowe technologie i łańcuchy dostaw,
- geopolityka i gospodarka

31 paneli dyskusyjnych

14 spotkań autorskich i rozmów specjalnych, w tym z wicepremierem Władysławem Kosiniakiem-Kamyszem i byłymi premierami Leszkiem Millerem i Jerzym Buzkiem

Forum Bezpieczeństwa Europy Środkowej i Wschodniej zostało zorganizowane przez Fundację Instytut Studiów Wschodnich, pod patronatem wiceprezesa Rady Ministrów i ministra obrony narodowej Władysława Kosiniaka-Kamysza oraz honorowym patronatem wicemarszałka Sejmu RP Piotra Zgorzelskiego. Uniwersytet Warszawski był partnerem instytucjonalnym wydarzenia.

Zdjęcia: Forum Bezpieczeństwa Europy Środkowej i Wschodniej na UW (fot. 1–3 Krystian Szczęсны/UW, fot. 4 Michał Wencek/UW)

KALEJDOSKOP

oprac. redakcja

PROMOCJE DOKTORSKIE

403 stopnie doktora i 54 doktora habilitowanego. Osoby, które w zeszłym roku zdobyły je na Uniwersytecie Warszawskim, 31 maja uhonorowano w ogrodach Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie.

– Uniwersytet jest niezwykle dumny z tego, że przybyliście do nas. Część spośród Was jest absolwentami Uniwersytetu Warszawskiego, część przyszła z innych uczelni po to, żeby zdobywać stopnie, a w przyszłości też tytuły – mówił prof. Alojzy Z. Nowak, rektor UW, podczas uroczystej promocji doktorskiej.

Rektor wręczył również listy gratulacyjne doktorom habilitowanym.

– Wiemy, jaki potencjał intelektualny stanowiacie. Potrzebują Was Uniwersytet, Warszawa, Polska i Europa. Wasza praca przyczynia się do rozwoju rzeczywistości i społeczeństwa – mówił prof. Alojzy Z. Nowak.

UW W 2024 ROKU

- **37 146** studentek i studentów
- **1706** doktorantek i doktorantów
- **3943** obcokrajowców wśród studentów i doktorantów
- **8135** pracownic i pracowników
- **34 664** kandydatek i kandydatów na studia pierwszego i drugiego stopnia oraz jednolite magisterskie
- **4 nowych** laureatów grantów ERC
- **ponad 1000** partnerów krajowych i zagranicznych
- **131** projektów z programów „Horyzont 2020” i „Horyzont Europa”
- **prawie 2,4 mld zł** łącznego budżetu
- **550 209 m²** powierzchni budynków
- **185** budynków

SPRAWOZDANIE REKTORA

25 czerwca Senat UW przyjął sprawozdanie rektora za 2024 rok. Dokument zawiera m.in. dane statystyczne oraz informacje dotyczące oferty studiów, procesu rekrutacji, rozwoju naukowego, współpracy z otoczeniem społecznym i gospodarczym oraz z partnerami zagranicznymi, a także finansów uczelni i prowadzonych inwestycji.

REKRUTACJA NA STUDIA

Od 5 czerwca do 9 lipca kandydaci mogą rejestrować się na studia na Uniwersytecie Warszawskim. Czekają na nich ponad 270 programów w ramach studiów pierwszego stopnia, jednolitych magisterskich oraz części studiów drugiego stopnia. Wyniki zostaną ogłoszone 22 lipca.

Na UW można podjąć studia w szerokiej gamie dziedzin: nauk humanistycznych, społecznych, ścisłych i przyrodniczych, sztuki, inżynierii i technicznych, a także medycznych. Uczelnia oferuje również indywidualne studia międzydziedzinowe oraz kierunki anglojęzyczne.

Wśród tegorocznych nowości jest 12 kierunków (w tym sześć oferowanych w programie ZIP 2.0):

- Digital Business, stacjonarne, drugiego stopnia (studia w języku angielskim);

- Global Management, stacjonarne, drugiego stopnia (studia w języku angielskim);
- International Finance, stacjonarne, drugiego stopnia (studia w języku angielskim);
- kryminologia, stacjonarne, pierwszego stopnia;
- płeć i seksualność, stacjonarne, drugiego stopnia;
- sztuczna inteligencja i kognitywistyka, niestacjonarne, pierwszego stopnia;
- ochrona przyrody, stacjonarne, pierwszego stopnia;
- ochrona zwierząt, stacjonarne, drugiego stopnia;
- Biological Therapeutics, stacjonarne, drugiego stopnia (studia w języku angielskim);
- laboratorium praktyk tekstowych, stacjonarne, pierwszego stopnia;
- Digital Marketing, stacjonarne, drugiego stopnia;
- analityka biznesowa, stacjonarne, drugiego stopnia.

Rejestracje odbywają się za pośrednictwem systemu Internetowej Rekrutacji Kandydatów: irk.uw.edu.pl.

ORDER DLA PROF. ZYGMUNTA LALAKA

12 czerwca prof. Zygmunt Lalak, prorektor UW ds. badań, otrzymał z rąk ambasadora Francji w Polsce Étienne'a de Poncins insygnia Narodowego Orderu Zasługi w randze kawalera. Prof. Lalak został doceniony za swój dorobek naukowy oraz wkład w rozwój polsko-francuskiej współpracy.

Ambasador Francji, wręczając order, podkreślił, że prof. Zygmunt Lalak to wybitny fizyk teoretyczny, który w pracy naukowej zajmuje się pochodzeniem oraz ewolucją Wszechświata i przez całe zawodowe życie pozostał wierny swojej Alma Mater – Uniwersytetowi Warszawskiemu.

– Prof. Zygmunt Lalak, wyróżniający się wzorowym zaangażowaniem, jest prawdziwym przyjacielem Francji – dodał ambasador Étienne de Poncins podczas uroczystości w ambasadzie Francji.

– Przyjmuję ten Order z pokorą i dumą – jako symbol przyjaźni między naszymi narodami, ale też jako potwierdzenie, że wartości, którym staram się być wierny – otwartość, współpraca, wzajemny szacunek – w nauce są dziś tak samo ważne jak wszędzie. Zawsze wierzyłem, że nauka to nie tylko wiedza – to relacje. To dialog. To wspólna odpowiedzialność za świat, który tworzymy. Praca na rzecz zacieśniania współpracy naukowej między Polską a Francją była

i pozostaje dla mnie źródłem ogromnej satysfakcji i inspiracji. To właśnie we współpracy międzynarodowej, w wymianie myśli, kontaktów i doświadczeń nauka nabiera pełnego wymiaru. Polskę i Francję łączy głębokie przywiązanie do idei uniwersytetu jako przestrzeni wolności intelektualnej i odpowiedzialności społecznej. Cieszę się, że mogłem – choćby w niewielkim zakresie – współtworzyć tę wspólną przestrzeń – powiedział prof. Zygmunt Lalak.

O FINANSACH W SOPOCIE

– Sztuczna inteligencja to nie tylko technologia – to nowy język, który łączy światy. Żeby stworzyć odpowiedzialny algorytm, potrzebujemy nie tylko informatyków, ale też ekonomistów, prawników, psychologów i etyków. I właśnie dlatego AI może być punktem zwrotnym, początkiem prawdziwej, interdyscyplinarnej współpracy między nauką, biznesem i państwem – mówił Robert Grey, kanclerz UW, który na początku czerwca reprezentował uczelnię podczas XV edycji Europejskiego Kongresu Finansowego (EKF) w Sopocie. Wydarzenie organizowane przez Centrum Myśli Strategicznych jest jednym z kluczowych wydarzeń dla sektora finansowego w Europie Środkowo-Wschodniej.

Uczestnicy EKF debatowali m.in. o globalnej architekturze politycznej po agresji Rosji na Ukrainę i wyborach w USA. Nie zabrakło też wątków dotyczących szkół wyższych.

W trakcie dyskusji o potencjale badawczym ośrodków akademickich w Polsce podkreślono, że Uniwersytet Warszawski to jedna z najwyżej notowanych w Europie instytucji pod względem cytowań i grantów w dziedzinie sztucznej inteligencji.

W panelach i debatach podczas tegorocznego EKF wzięli udział liczni przedstawiciele UW, m.in.: prof. Dominik Batorski, prof. Andrzej Dragan, prof. Jacek Jastrzębski, dr Katarzyna Niewińska, prof. Marta Postuła, prof. Przemysław Sadura, prof. Katarzyna Sekścińska oraz prof. Sebastian Skuza.

Studentka III roku zarządzania na UW Magdalena Ziółczyńska została nagrodzona przez Akademię EKF w konkursie esejów „Co zmieniłobyśmy w Polsce i w Europie”.

DZIEKANI W AKADEMII

Zakończyła się III edycja Akademii Dziekanów UW – programu realizowanego przez Międzynarodowe Centrum Zarządzania we współpracy z Biurem Spraw Pracowniczych.

Uroczysta graduacja odbyła się 22 maja w Sali Senatu Pałacu Kazimierzowskiego.

– Rozwój osobisty, wymiana doświadczeń i współpraca to wartości, które są podstawą

Prof. Jan Zielonka jest politologiem, ekspertem w zakresie stosunków międzynarodowych na Uniwersytecie Weneckim, Cá Foscari i emerytowanym profesorem na Uniwersytecie Oksfordzkim. Wykłada także na Uniwersytecie Warszawskim (profesor wizytujący w Centrum Europejskim UW), College of Europe w Brugii i Robert Schuman Centre for Advanced Studies we Florencji.

O NAUCE INACZEJ

Pod koniec maja Uniwersytet Warszawski zamienił się w naukową salę kinową. Twórcy projektu KOKON UW postanowili stworzyć przestrzeń, w której naukowcy i filmowcy mogą wspólnie pracować nad nowymi, skutecznymi sposobami opowiadania o nauce i rozwoju poszczególnych dyscyplin.

Przegląd filmów został podzielony na trzy kategorie tematyczne – „Eksperyment”, „Ziemia” i „Człowiek”. Pokazano m.in. produkcję w reżyserii Krzysztofa Zanussiego pt. *Komputery* – film edukacyjny obrazowo wyjaśniający zasady systemu dwójkowego, który jest podstawą działania maszyn cyfrowych. Widzowie mieli okazję też zobaczyć *Solaris mon amour* (reż. K. Mikurda), inspirowany powieścią *Solaris* Stanisława Lema. Dzieło składa się z fragmentów 70 filmów wyprodukowanych przez Wytwórnię Filmów Oświatowych w Łodzi w latach 60. XX wieku i pierwszych radiowych adaptacji *Solaris*.

– KOKON UW to nie tylko prezentacja filmów. To zaproszenie do rozmowy, która zaczyna się od obrazu, ale prowadzi znacznie dalej – do pytań o świat, o człowieka i o naszą przyszłość. Wierzymy, że nauka – podobnie jak film – potrafi poruszać, zadawać trudne pytania i opowiadać historie pełne napięcie i zwrotów-kłuczy nie tylko dla nauki, ale i dla naszego wspólnego myślenia o odpowiedzialności i sensie poznania – mówił kanclerz UW Robert Grey podczas otwarcia wydarzenia.

Częścią inauguracji projektu była debata, w której udział wzięli m.in.: reżyser Krzysztof Zanussi, prof. Jolanta Golińska-Pilarek z Wydziału Filozofii oraz prof. Krzysztof Meissner z Wydziału Fizyki.

Z PLACU BUDOWY

Konkurs na projekt kampusu

Trwa konkurs architektoniczny na projekt Kampusu Głównego UW. Obejmuje on opracowanie koncepcji systemu identyfikacji wizualnej przestrzeni, układu komunikacyjnego oraz szaty roślinnej. W swojej ocenie komisja konkursowa pod uwagę będzie brać aspekty: urbanistyczno-architektoniczny, przestrzenno-funkcjonalno-użytkowy oraz ekonomikę użytkowania. Organizatorem konkursu jest Uniwersytet Warszawski we współpracy

Akademii Dziekanów – podkreślił prof. Alojzy Z. Nowak, rektor UW, podczas graduacji programu.

W III edycji wzięło udział 28 osób – dziekanów, prodziekanów i dyrektorów jednostek UW. Uczestnicy rozwijali swoje kompetencje m.in. z zakresu przywództwa i zarządzania finansami.

IDEALIZM I REALIZM

20 maja na Uniwersytecie Warszawskim odbył się wykład prof. Jana Zielonki – wybitnego politologa i znawcy stosunków międzynarodowych. Wydarzenie było częścią cyklu „8 wykładów na Nowe Tysiąclecie”, wznowionego po przerwie z inicjatywy rektora prof. Alojzego Z. Nowaka.

– Prof. Jan Zielonka to nie tylko człowiek doskonale wykształcony, ale przede wszystkim mądry. Cieszę się, że w ramach swojej znakomitej kariery międzynarodowej nigdy nie

zapomniał o Uniwersytecie Warszawskim, którego jest absolwentem, i wraca do nas, by dzielić się swoją wiedzą – mówił rektor UW, otwierając spotkanie w budynku na Górnym Dziedzińcu kampusu przy Krakowskim Przedmieściu.

Prof. Jan Zielonka wygłosił wykład pt. „Idealizm i realizm na trudne czasy”. W swoim przemówieniu podkreślił, że towarzyszące społeczeństwu w okresie komunizmu uczucia optymizmu i nadziei stanowiły istotną siłę napędową ich działań oraz zestawili tamte emocje z obecnymi nastrojami społecznymi, wśród których – zdaniem badacza – dominują poczucie niedosytu, lęk oraz gniew.

Politolog zaznaczył, że zarówno stworzenie powojennego ładu międzynarodowego, jak i odbudowa Europy po zakończeniu zimnej wojny były możliwe dzięki podejmowaniu działań opartych na idei dialogu i porozumienia.

z Oddziałem Warszawskim Stowarzyszenia Architektów Polskich. Jego rozstrzygnięcie nastąpi 18 sierpnia.

Znalezisko przy Bednarskiej

Przy ul. Bednarskiej 2/4 w Warszawie powstaje budynek UW, w którym znajdować się będą siedziby wydziałów Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii oraz Nauk Ekonomicznych, a także Akademickiego Radia Kampus. Budynek zostanie połączony z zabytковым gmachem dawnych Łaźni Teodozji Majewskiej.

W trakcie prowadzonych robót ziemnych związanych z wykonaniem zabezpieczenia wykopu na placu budowy od strony Wybrzeża Kościuszkowskiego – na głębokości około 2 m – natrafiono na elementy konstrukcji żelbetowej. Przeprowadzona analiza wstępna wykazała, że jest to betonowy otwór o średnicy około 6 m, prawdopodobnie pozostałość po niezrealizowanych pracach nad metrem głębokim z lat 50. XX wieku.

UW LIDEREM W RANKINGACH

› Uniwersytet Warszawski zajął pierwsze miejsce w XXVI edycji Rankingu Szkół Wyższych „Perspektywy”. – Bardzo dziękuję kapitulę. Dziękuję także serdecznie całej społeczności akademickiej UW, której osiągnięcia przyczyniają się do najwyższych pozycji

uczelni w rankingach. Gratuluję wszystkim wyróżnionym – mówił prof. Alojzy Z. Nowak, rektor UW, odbierając nagrodę w Rankingu Uczelni Akademickich podczas uroczystej gali, która odbyła się 25 czerwca. 16 kierunków studiów prowadzonych na UW zostało wyróżnionych jako najlepsze w Polsce. Są to:

- archeologia;
- astronomia;
- dziennikarstwo i komunikacja (*ex aequo* z Uniwersytetem im. Adama Mickiewicza w Poznaniu);
- ekonomia;
- filologia angielska (*ex aequo* z Uniwersytetem im. Adama Mickiewicza w Poznaniu);
- geografia;
- gospodarka przestrzenna;
- historia;
- informatyka (mgr);
- informatyka i ekonometria;
- kierunki o bezpieczeństwie;
- matematyka;
- ochrona środowiska;
- pedagogika;
- socjologia;
- stosunki międzynarodowe.

› W czerwcu opublikowano najnowszą edycję rankingu Quacquarelli Symonds *World University Rankings*. Uniwersytet Warszawski

zajął w nim najwyższe miejsce spośród polskich uczelni ujętych w zestawieniu. Plasując się na 271. pozycji, wchodzi w skład 3% najlepszych szkół wyższych na świecie spośród szacowanych 50 tys. instytucji edukacyjnych.

FINAŁ POLSKIEJ PREZYDENCJI

Od 1 stycznia do 30 czerwca Polska sprawowała prezydencję w Radzie Unii Europejskiej. Uniwersytet Warszawski był organizatorem i miejscem spotkań aktywnie wpisujących się w działania w tym zakresie. W ostatnim czasie były to m.in.:

› konferencja *EUTechSovereignty2025*

(26–27 maja): przedstawiciele środowiska *high-tech* oraz reprezentanci organizacji naukowych i badawczych, instytucji polskich i europejskich, eksperci zajmujący się innowacjami i polityką technologiczną oraz beneficjenci projektów finansowanych w ramach programów ramowych badań i innowacji UE rozmawiali m.in. o strategii Unii Europejskiej dotyczącej suwerenności technologicznej oraz technologii cyfrowych. 27 maja odbyła się powiązana z *EUTechSovereignty 2025* konferencja *National Knowledge Valorisation Day*;

› *The European Master's in Translation Network Meeting* (2–3 czerwca): UW gościł tłumaczy pisemnych z akredytacją *European Master's in Translation* (EMT). Tego

typu wydarzenie odbyło się w Polsce po raz pierwszy. Sieć EMT, powołana przez Dyрекję Generalną ds. Tłumaczeń Pisemnych Komisji Europejskiej, zrzesza najwyższej jakości programy tłumaczeniowe w Europie. Zajmuje się ona zapewnianiem doskonałego kształcenia przyszłych tłumaczy specjalistycznych i instytucjonalnych. Instytut Lingwistyki Stosowanej UW jest członkiem sieci od 2014 roku;

► **Europe and Mobilities. Challenges and Opportunities for Socio-Economic Transformations** (4–6 czerwca): konferencja zorganizowana przez Centrum Doskonałości w Naukach Społecznych oraz Ośrodek Badań nad Migracjami UW. Wzięli w niej udział czołowi naukowcy, decydenci polityczni oraz przedstawiciele organizacji

NOWOŚCI Z 4EU+

► Od kwietnia nowym **sekretarzem generalnym 4EU+** jest dr Elena Del Giorgio z Uniwersytetu w Mediolanie. Nowa sekretarz ma ponad 15-letnie doświadczenie pracy w zakresie stosunków międzynarodowych, partnerstw instytucjonalnych i współpracy naukowej. Dr Elena Del Giorgio zapowiada wsparcie strategicznego przywództwa Sojuszu, wzmacnianie współpracy między uniwersytetami członkowskimi i dialogu z partnerami stowarzyszonymi 4EU+ oraz innymi europejskimi uniwersytetami.

► Sojusz 4EU+ rozpoczyna **trzecią rundę konkursu SEED4EU+**, dzięki któremu można zdobyć finansowanie na wdrożenie nowatorskich projektów. Nabór jest otwarty dla badaczy i pracowników naukowych, którzy posiadają stopień doktora i są związani z którąkolwiek z ośmiu uczelni członkowskich 4EU+. Wnioski mogą składać zespoły z udziałem przedstawicieli z co najmniej trzech uczelni członkowskich Sojuszu. Aplikacje są przyjmowane do 3 października.

międzynarodowych i pozarządowych, aby wspólnie omówić kluczowe wyzwania społeczno-gospodarcze stojące przed Europą.

TWARZE POLSKICH KONGRESÓW

Prof. Dobrochna Bach-Golecka (Wydział Prawa i Administracji), prof. Anna Kurowska (Wydział Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych) i prof. Michał Tomza (Wydział Fizyki) to nowe twarze polskich kongresów.

16 kwietnia, podczas uroczystej gali, uhonorowano 21 osób, które dzięki swojej wiedzy, autorytetowi i zaangażowaniu przyczyniły się do organizacji w Polsce prestiżowych, międzynarodowych wydarzeń naukowych i branżowych. To eksperci, liderzy i innowatorzy wspierający rozwój Polski jako nowoczesnego i profesjonalnego miejsca spotkań kongresowych.

Program Ambasadorzy Kongresów Polskich jest realizowany od 1998 roku i należy do najstarszych tego typu inicjatyw w Europie. Do tej pory wyróżniono ponad 330 osób – naukowców, liderów opinii i przedstawicieli świata biznesu.

SPOTKANIE Z AMBASADORAMI

7 kwietnia na Wydziale Orientalistycznym UW odbyło się spotkanie studentów I roku wszystkich kierunków studiów Wydziału z przedstawicielami placówek dyplomatycznych krajów Azji i Afryki. Była to już XXX edycja tego wydarzenia.

Studenci rozmawiali z dyplomatami, poznawali kulturę oraz narodowe dania krajów Azji i Afryki. W tym roku w spotkaniu udział wzięły 22 ambasady i ponad 30 dyplomatów, w tym 11 ambasadorów i chargé d'affaires. Spotkanie otworzył rektor UW prof. Alojzy Z. Nowak.

Spotkanie z ambasadorami to możliwość bezpośredniego kontaktu nie tylko z dyplomatami, ale przede wszystkim z przedstawicielami azjatyckich i afrykańskich narodów oraz kultur.

WŚRÓD NAJLEPSZYCH FIZYKÓW

W kwietniu w Europejskim Centrum Edukacji Geologicznej w Chęcinach odbył się XVII Międzynarodowy Turniej Fizyków (International Physicists' Tournament). Ponad 150 najzdolniejszych studentów fizyki z całego świata ćwiczyło swoje umiejętności w rozwiązywaniu zaawansowanych problemów fizycznych.

Uniwersytet Warszawski po raz drugi był gospodarzem turnieju. Patronat nad tegoroczną edycją objął m.in. rektor Uniwersytetu Warszawskiego prof. Alojzy Z. Nowak.

Konkurs skończył się remisem. Pierwsze miejsce zajęły *ex aequo* drużyny z Niemiec i Szwajcarii, na trzecim miejscu zaś uplasowali się przedstawiciele Francji. Studenci Wydziału Fizyki UW zajęli piąte miejsce. Jakub Schindler z Uniwersytetu Warszawskiego został wyróżniony indywidualną nagrodą dla najlepszego moderatora dyskusji.

O ZARZĄDZANIU MEDIAMI NA UW

W maju przez pięć dni Uniwersytet Warszawski – jako pierwszy nie tylko w Polsce, ale też całej Europie Środkowo-Wschodniej – gościł ekspertów zajmujących się ekonomiką mediów i zarządzaniem środkami masowego przekazu. Głównym tematem międzynarodowej konferencji *The World Media Economics and Management Conference* (WMEMC) było funkcjonowanie mediów w epoce cyfryzacji i sztucznej inteligencji.

W wydarzeniu wzięło udział ponad 200 naukowców i przedstawicieli branży medialnej z prawie 40 krajów. Program wydarzenia obejmował liczne dyskusje naukowe, debaty przedstawicieli branży medialnej, sześć paneli tematycznych oraz wydarzenia towarzyszące.

Wydarzenie zostało zorganizowane przez Wydział Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii UW. Patronat nad wydarzeniem objęli m.in. rektor UW i prezydent m.st. Warszawy.

WYSTAWY W PAŁACU

W maju i czerwcu odbyły się dwa kolejne wernisaże wystaw organizowanych cyklicznie przez poszczególne wydziały wspólnie z Centrum Współpracy i Dialogu UW. Tym razem ekspozycje w Pałacu Kazimierzowskim dotyczyły osiągnięć uniwersyteckich ekonomistów i geografów.

Ekonomia w działaniu: od codziennych wyborów po globalne wyzwania była przekrojowym spojrzeniem na to, jak ekonomia przenika świat.

– Ekonomia to jedna z tych dyscyplin nauki, która wierzy w liczby, w możliwość pomiaru rzeczywistości. A jednocześnie ekonomiści mają trudniejsze zadanie niż matematycy czy fizycy, bo przedmiot ich badań to społeczeństwo, żywa materia, która podlega ciągłym zmianom – powiedział prof. Zygmunt Lalak, prorektor UW ds. badań, otwierając wystawę.

Wystawa została podzielona na cztery główne części tematyczne: metody ilościowe i narzędzia analizy, zachowania ekonomiczne, ekonomia i społeczeństwo oraz ekonomia globalna i polityka. Jej celem było też pokazanie bogatego dorobku badaczy z Wydziału Nauk Ekonomicznych UW. Ekspozycję można było oglądać w maju.

24 czerwca otwarto kolejną wystawę: *Geografia – Twoja przestrzeń do badań*.

– Wydział Geografii i Studiów Regionalnych jest mi szczególnie bliski jako absolwentce geologii. Cieszę się, że dzięki tej wystawie każdy będzie mógł się przekonać, jak wieloaspektową działalność prowadzi Wydział i jak ciekawa jest geografia – powiedziała podczas wernisażu prof. Ewa Krogulec, prorektor UW ds. rozwoju.

Ekspozycja jest podzielona na cztery bloki tematyczne związane z różnymi aspektami przestrzeni: dziedzictwem i tożsamością,

miastem w kontekście jakości życia, przyrodą i jej percepcją oraz danymi i ich wizualizacją. Wystawę można oglądać do końca września.

NA RZECZ EKOLOGICZNEJ KOLEI

2 czerwca Wydział Prawa i Administracji UW podpisał umowę z PKP S.A. na opracowanie analizy prawnej, która pomoże w rozwoju ekologicznej i zeroemisyjnej kolei w Polsce.

Celem projektu jest stworzenie raportu pokazującego przepisy i bariery, które utrudniają inwestycje w zieloną infrastrukturę – m.in. system handlu emisjami CO₂ (EU ETS) oraz ocenę procedur wdrażania nowych technologii ograniczających emisje.

Wydział Prawa i Administracji UW pomoże również PKP przy analizie prawnej funduszy klimatycznych, które mają wesprzeć inwestycje w zeroemisyjną kolej. Prace naukowców i prawników z UW umożliwią szybsze i skuteczniejsze działania w tym zakresie.

ZDJĘCIA

- 1 i 2 Promocje doktorskie na UW
- 3 Wręczenie Narodowego Orderu Zasługi w randze kawalera prof. Zygmunta Łalakowi. Źródło: Ambasada Francji w Polsce
- 4 Kanclerz Robert Grey podczas Europejskiego Kongresu Finansowego. Źródło: EKF
- 5 Gala XXVI edycji Rankingu Szkół Wyższych „Perspektywy”. Fot. Krystian Szczepny/UW

WYRÓŻNIENIA I NAGRODY

Prof. Wiesława Nizioł z Uniwersytetu Sorbońskiego, absolwentka Uniwersytetu Warszawskiego, została uhonorowana **Medałem im. Wacława Sierpińskiego**. Nagroda przyznawana jest przez Wydział Matematyki, Informatyki i Mechaniki UW oraz Polskie Towarzystwo Matematyczne.

Prof. Aleksander Bursche z Wydziału Archeologii został uhonorowany **Nagrodą Reimara Lüsta** (Reimar-Lüst-Preis für internationale Wissenschafts- und Kulturvermittlung). To jedno z najważniejszych niemieckich wyróżnień naukowych, przyznawane przez Fundację Fritza Thyssena i Fundację Alexandra von Humboldta. Nagroda trafia do wybitnych badaczy z zagranicy, którzy budują trwałe mosty międzykulturowej współpracy naukowej.

Prof. Wojciech Grochala z Centrum Nowych Technologii otrzymał **Nagrodę im. Wojciecha Świątosławskiego** za wybitne osiągnięcia naukowe w dziedzinie chemii. Celem Nagrody jest wspieranie i propagowanie działalności badawczej chemików z regionu warszawskiego.

Minister nauki i szkolnictwa wyższego Marcin Kulasek powołał **Zespół do spraw**

wzmocnienia transferu wyników badań naukowych. Jednym z członków jest **Krzysztof Gulda**, członek Zarządu UWRC – spółki celowej UW.

Dr Kamil Matuszczyk z Wydziału Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych został **pełnomocnikiem ds. mniejszości narodowych i etnicznych wojewody mazowieckiego**.

Dr Jakub Majewski z Instytutu Ameryki i Europy został powołany w skład Rady Naukowej projektu pn. **Zintegrowana Sieć Kolejowa** Ministerstwa Infrastruktury.

Daniel Kość, student stosunków międzynarodowych na UW, został powołany na **pełnomocnika ministra nauki i szkolnictwa wyższego ds. studenckich**.

Książka autorstwa **prof. Michała Brzezińskiego** z Wydziału Nauk Ekonomicznych UW, dr. Pawła Bukowskiego z University College London i PAN oraz dr. Jakuba Sawulskiego ze Szkoły Głównej Handlowej pt. **Nierówności po polsku. Dlaczego trzeba się nimi zająć, jeśli chcemy dobrej przyszłości nad Wisłą** (Wydawnictwo Krytyki Politycznej,

Warszawa 2024) zdobyła **Nagrodę im. Marcina Króla** za najlepszą opublikowaną w 2024 roku polską książkę z dziedziny historii idei i badań nad przyszłością, filozofii i myśli społecznej i politycznej, refleksji nad cywilizacją i kulturą. Wśród finalistów były też publikacje prof. Michała Bilewicza z Wydziału Psychologii (*Traumaland. Polacy w cieniu przeszłości*, Wydawnictwo Mando, Kraków 2024) i dr Elizy Kąckiej z Wydziału Polonistyki (*Wczoraj byłaś zła na zielono*, Wydawnictwo Karakter, Kraków 2024).

Zarząd Główny Polskiego Towarzystwa Biochemicznego przyznał **Nagrodę im. Jakuba Karola Parnasa** za rok 2024. Na liście nagrodzonych znajdują się **naukowcy z Wydziału Biologii UW**: prof. Ewa Borsuk, prof. Andrzej Dziembowski, prof. Seweryn Mroczek, dr Olga Gewartowska, Kamil Jachacy i Marcin Szpila.

Publikacja, której współautorką jest **dr Izabela Chojnicka** z Wydziału Psychologii, kierowniczka zespołu badawczego AutismLabUW, otrzymała **Nagrodę im. Jerzego Konorskiego** za rok 2024. Wyróżnienie jest przyznawane najlepszym publikacjom z dziedziny neurobiologii opublikowanym w danym roku.

NOMINACJE PROFESORSKIE

PREZYDENT RP ANDRZEJ DUDA NADAŁ TYTUŁ PROFESORA:

prof. dr. hab. Jakubowi Tomaszowi Adamskiemu z Wydziału Nauk o Kulturze i Sztuce,

prof. dr. hab. Alicji Cecylii Curanović z Wydziału Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych,

prof. dr. hab. Jerzemu Grzybowskiemu z Wydziału Lingwistyki Stosowanej,

prof. dr. hab. Tomaszowi Miłoszowi Jeżowi z Wydziału Nauk o Kulturze i Sztuce,

prof. dr. hab. Sebastianowi Kmiecikowi z Wydziału Chemii,

prof. dr. hab. Ewie Barbarze Łuczak z Wydziału Neofilologii,

prof. dr. hab. Krzysztofowi Miecznikowskiemu z Wydziału Chemii,

prof. dr. hab. Andrzejowi Janowi Sikorskiemu z Wydziału Chemii,

prof. dr. Jakobowi Fortunatowi Stagłowi z Wydziału Prawa i Administracji,

prof. dr. hab. Maciejowi Stanisławowi Stolarskiemu z Wydziału Psychologii,

prof. dr. hab. Andrzejowi Romanowi Szeptyckiemu z Wydziału Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych,

prof. dr. hab. Michałowi Józefowi Tomzie z Wydziału Fizyki,

prof. dr. hab. Tomaszowi Michałowi Wilanowskiemu z Wydziału Biologii.

Uroczystości odbyły się 20 maja oraz 6, 16 i 24 czerwca 2025 roku.

SENAT UW NA POSIEDZENIU 30 KWIETNIA 2025 ROKU WYRAZIŁ POZYTYWNAŃ OPINIĘ W SPRAWIE ZATRUDNIENIA:

na stanowisku profesora uczelni:

dr. hab. Tomasza Antosiewicza z Wydziału Fizyki,

dr. hab. Zuzanny Ładygi-Michalskiej z Wydziału Neofilologii,

dr. hab. Katarzyny Nowakowskiej z Centrum Kształcenia Nauczycieli Języków Obcych i Edukacji Europejskiej,

dr. hab. Jarosława Pietrowa z Wydziału Lingwistyki Stosowanej,

dr. hab. Anny Pochmary-Ryżko z Wydziału Neofilologii,

dr. hab. Ewy Rudnickiej z Wydziału „Artes Liberales”,

dr. hab. Joanny Ziarkowskiej-Ciechanowskiej z Wydziału Neofilologii.

SENAT UW NA POSIEDZENIU 21 MAJA 2025 ROKU WYRAZIŁ POZYTYWNAŃ OPINIĘ W SPRAWIE:

przyznania statusu profesora zwyczajnego na Uniwersytecie Warszawskim:

prof. dr. hab. Tadeuszowi Kononiukowi z Wydziału Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii,

prof. dr. hab. Radosławowi Pawelcowi z Wydziału Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii,

prof. dr. hab. Barbarze Sosińskiej-Kalacie z Wydziału Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii;

zatrudnienia na Uniwersytecie Warszawskim na stanowisku profesora:

prof. dr. hab. Beaty Łaciak na Wydziale Stosowanych Nauk Społecznych i Resocjalizacji;

zatrudnienia na stanowisku profesora uczelni:

dr. hab. Pawła Huta z Wydziału Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych,

dr. hab. inż. Izabeli Karszni z Wydziału Geografii i Studiów Regionalnych,

dr. hab. Bartosza Pielnińskiego z Wydziału Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych.

SENAT UW NA POSIEDZENIU 25 CZERWCA 2025 ROKU WYRAZIŁ POZYTYWNAŃ OPINIĘ W SPRAWIE:

przyznania statusu profesora zwyczajnego na Uniwersytecie Warszawskim:

prof. dr. hab. Ryszardowi Buczyńskiemu z Wydziału Fizyki,

prof. dr. hab. Krzysztofowi Meissnerowi z Wydziału Fizyki,

prof. dr. hab. Marcinowi Rzeszutkowi z Wydziału Psychologii,

prof. dr. hab. Igorowi Soszyńskiemu z Wydziału Fizyki,

prof. dr. hab. Andrzejowi Wyszomłowskiemu z Wydziału Fizyki;

zatrudnienia na Uniwersytecie Warszawskim na stanowisku profesora:

prof. dr. hab. Piotra Deli na Wydziale Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych;

zatrudnienia na stanowisku profesora uczelni:

dr. hab. Anny Cierpki z Wydziału Psychologii,

dr. Wojciecha Górnego z Wydziału Matematyki, Informatyki i Mechaniki,

dr. hab. Tomasza Kamińskiego z Wydziału Prawa i Administracji,

dr. hab. Eryka Kopczyńskiego z Wydziału Matematyki, Informatyki i Mechaniki,

dr. hab. Anny Malik z Wydziału Biologii,

dr. hab. Tomasza Michalaka z Wydziału Matematyki, Informatyki i Mechaniki,

dr. hab. Zoi Morochojewy z Wydziału „Artes Liberales”,

dr. hab. Olhi Morozovej z Wydziału Historii,

dr. hab. Tomasza Piaseckiego z Wydziału Matematyki, Informatyki i Mechaniki,

dr. hab. Borisa Schwencke z Wydziału Lingwistyki Stosowanej,

dr. hab. Oskara Skibskiego z Wydziału Matematyki, Informatyki i Mechaniki,

dr. hab. Macieja Wiśniewolskiego z Wydziału Matematyki, Informatyki i Mechaniki,

dr. hab. Vadyma Zheltovskogo z Wydziału Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych,

dr. hab. Aleksandry Zubrzyckiej-Czarneckiej z Wydziału Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych.

Wspieranie przełomowych badań realizowanych w Europie oraz podkreślanie znaczenia wpływu nauki na społeczeństwo i gospodarkę to cele nowej inicjatywy „Ambasadorzy ERC” uruchomionej przez Europejską Radę ds. Badań Naukowych oraz Stowarzyszenie Laureatów Grantów ERC. 32 ambasadek i ambasadorów będzie promować ERC na poziomie krajowym i międzynarodowym. W tym gronie są także naukowcy z Uniwersytetu Warszawskiego – prof. Justyna Olko i prof. Michał Tomza – laureaci grantów *Starting* oraz *Consolidator*, którzy jako jedyni reprezentują Polskę.

Europejska Rada ds. Badań Naukowych (European Research Council, ERC) to niezależna agenda Unii Europejskiej, najważniejsza europejska instytucja finansująca badania podstawowe. Jej granty przyznawane są naukowcom realizującym przełomowe badania w wybranym obszarze. Finansowanie, w zależności od stażu i charakteru projektu, udzielane jest w pięciu kategoriach: *Starting*, *Consolidator*, *Advanced*, *Proof of Concept* oraz *Synergy*.

Rada ERC oraz Stowarzyszenie Laureatów Grantów ERC powołały nową inicjatywę, której celem ma być wzmacnianie widoczności instytucji oraz zwiększanie możliwości pozyskiwania grantów przez badaczy, a także szerzej – wspieranie rozwoju badań podstawowych w całej Europie.

Inauguracja przedsięwzięcia odbyła się 27 kwietnia. Spośród ponad 200 zgłoszeń od grantobiorców ERC wybrała 32 osoby z 21 państw członkowskich UE oraz pięciu krajów stowarzyszonych – Izraela, Norwegii, Szwajcarii, Turcji i Wielkiej Brytanii. 17 badaczek i 15 badaczy reprezentuje różne dziedziny nauki. Przez rok (z możliwością przedłużenia kadencji) ambasadek i ambasadorzy będą pełnić funkcję rzeczników badań pionierskich w Europie – angażując się we współpracę ze środowiskami naukowymi, decydentami politycznymi oraz mediami. Będą również współpracować z Krajowymi Punktami Kontaktowymi.

W gronie ambasadorów ERC jest dwoje badaczy z Uniwersytetu Warszawskiego: prof. Justyna Olko z Wydziału „Artes Liberales” – dwukrotna laureatka grantów ERC (*Starting* z 2012 i *Consolidator* z 2020) – a także prof. Michał Tomza z Wydziału Fizyki, który w 2021 roku otrzymał ERC *Starting Grant*.

ODPOWIEDŹ NA GLOBALNE WYZWANIA

Zadaniem ambasadorów ERC jest wspieranie działań na rzecz rozwoju technologicznego i społecznego w Europie, który zwiększy odporność na rosnące globalne wyzwania i kryzysy, takie jak np. zmiana klimatu. Będą oni też udoskonalać komunikację z otoczeniem społecznym i przeciwdziałać dezinformacji, a także zabierać głos w kwestii transparentności badań i jakości ewaluacji nauki.

– Niezwykle istotne jest podejmowanie działań mających na celu uświadamianie społeczeństwa, że jedynym realistycznym scenariuszem dalszego rozwoju gospodarczego i społecznego Europy jest rozwój oparty na wiedzy – podkreśla prof. Justyna Olko.

Jednym z aspektów działalności ambasadorów ERC będzie współpraca ze środowiskami naukowymi i decydentami politycznymi na poziomach europejskim oraz krajowym zmierzająca do zwiększania finansowania nauki oraz umacniania niezależności prowadzenia badań naukowych.

– Chcemy rozmawiać o możliwościach rozwoju finansowania nauki w systemie ERC. Jednocześnie będziemy podkreślać potrzebę powstawania oddolnych krajowych inicjatyw wzmacniających finansowanie badań podstawowych. Do roli ERC i badań pionierskich w kształtowaniu przyszłości Europy odnosi się niedawno opublikowane oświadczenie Stowarzyszenia Laureatów Grantów [patrz ramka – przyp. red.]. Wskazuje ono m.in. na kwestię niedostatecznego finansowania – część zakwalifikowanych do wsparcia projektów nie otrzymuje środków z powodu ograniczonego budżetu. Jako ambasadorzy czujemy się odpowiedzialni za to, by zwracać uwagę na fakt, że poziom finansowania nauki przez państwa członkowskie UE ma kluczowe znaczenie dla stabilnego rozwoju badań i innowacji – mówi prof. Michał Tomza.

Oprócz celów ogólnie zarysowanych przez ERC na poziomie krajowym ambasadorzy będą indywidualnie podejmować działania najlepiej dostosowane do potrzeb i specyfiki lokalnego środowiska naukowego. Prof. Olko i prof. Tomza chcą działać na rzecz zwiększenia udziału badaczy z Polski i szerzej – Europy Środkowej – w zdobywaniu grantów ERC. Dotychczas naukowcy z Polski uzyskali 90 grantów. Największą liczbę grantów – ponad 2900 – wśród państw członkowskich UE otrzymali badacze z Niemiec.

Ambasadorzy chcą również wspierać rozwój mechanizmów ułatwiających pozyskiwanie i realizację grantów ERC na UW. – Jeśli w danym kraju jest wielu laureatów ERC i osób

z doświadczeniem w pozyskiwaniu grantów, to w naturalny sposób mogą oni przekazywać wiedzę, jak skuteczniej starać się o finansowanie projektu. Ten proces zachodzi wówczas oddolnie, ale celem naszych działań jest wspieranie rozwoju w polskim środowisku naukowym sformalizowanej, ustrukturyzowanej sieci wsparcia w aplikowaniu o grant ERC. Zależy nam także na wsparciu UW w dalszym rozwijaniu zdolności uczelni do pozyskiwania grantów i wzmacnianiu międzynarodowej pozycji naszych naukowców – wskazuje prof. Michał Tomza.

W kolejnych miesiącach badacze będą intensyfikować realizację zamierzonych celów poprzez działania informacyjne i promocyjne, dyskusje, warsztaty oraz spotkania dotyczące określonych wyzwań.

– ERC stwarza przestrzeń do rozwoju przełomowej nauki, ale także inspirowanie podobne inicjatywy. Dzięki temu promowane są coraz wyższe standardy ewaluacji badań i rośnie liczba projektów, które podejmują ryzyko związane ze stawianiem przełomowych pytań badawczych w obszarze *frontier research*. To znaczące, że aż 14 laureatów ERC uzyskało Nagrody Nobla. Do realizacji tego rodzaju badań niezbędna jest pełna autonomia naukowców oraz instytucji finansujących badania, takich jak ERC, które muszą pozostać wolne od nacisków politycznych – podsumowuje prof. Justyna Olko.

OŚWIADCZENIE AERG

28 maja ukazało się oświadczenie Stowarzyszenia Laureatów Grantów ERC (Association of ERC Grantees, AERG) w sprawie fundamentalnej roli ERC i badań podstawowych dla przyszłości Europy oraz roli i kształtu ERC w strategiach i polityce finansowania nauki Komisji Europejskiej. Oświadczenie dostępne jest pod adresem:

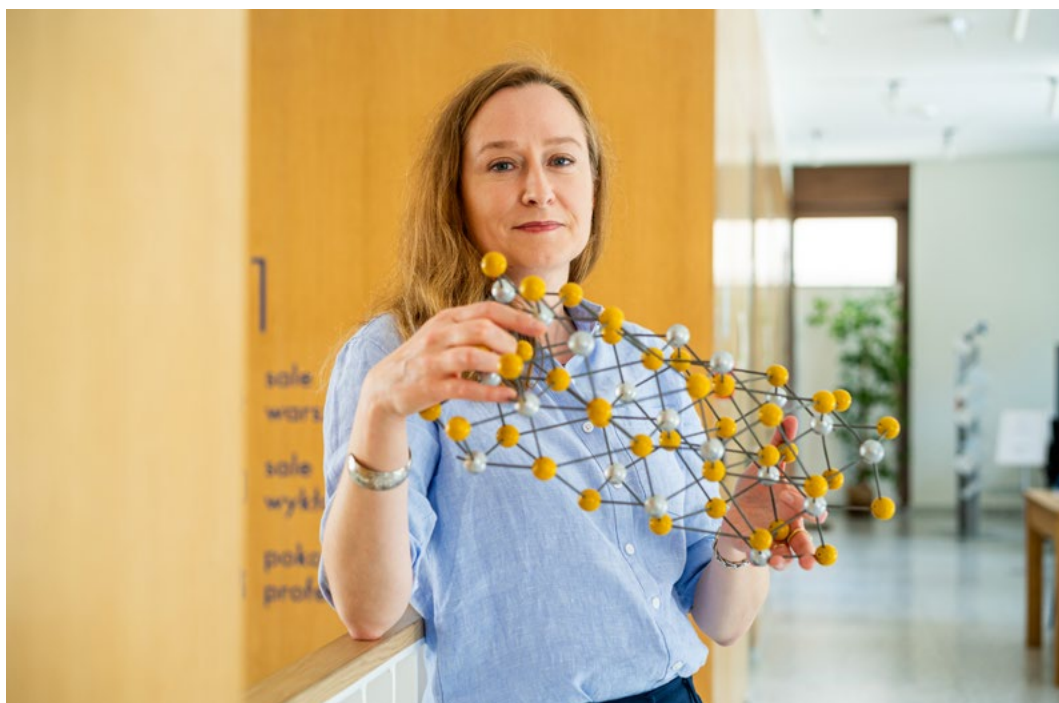
 <https://aerg.eu>.

łącznie **ERC przyznała finansowanie naukowcom z UW 38 razy**. To najwięcej wśród wszystkich grantów realizowanych w Polsce. Prof. Justyna Olko uzyskała pierwszy dla humanistyki w Polsce grant ERC, była też pierwszą kobietą w Polsce oraz pierwszą przedstawicielką nauk humanistycznych i społecznych, która została wyróżniona grantem ERC dwukrotnie. Prof. Michał Tomza uzyskał *Starting Grant* jako pierwszy na UW laureat w dziedzinie nauk chemicznych.

Zrozumieć chaos i przełamać tabu

Olga Najfeld

Czy to, co pozornie nieuporządkowane, może stać się źródłem przełomu? Czy rodziny, które nie mieszczą się w tradycyjnych definicjach, mogą zmienić sposób, w jaki myślimy o pokrewieństwie? Odpowiedź brzmi: tak – i przychodzi z Uniwersytetu Warszawskiego.

Chaos i porządek

PROF. DOMINIKA ZGID

- › Wydział Fizyki UW
- › Projekt: *Modelowanie nieuporządkowania w materiałach krystalicznych za pomocą systematycznie ulepszanych metod opisujących korelację elektronową (Correlated_Disorder, ang. Modeling disorder in crystalline materials using systematically improvable correlated methods)*
- › Kwota dofinansowania: 3,5 mln euro

Czym jest nieuporządkowanie w materiałach krystalicznych i jakie przyjmuje formy? Dlaczego badanie nieporządku jest trudne, a istniejące metody obliczeniowe nie zawsze radzą sobie z jego opisem? Jakie wyzwania stawia przed badaczami modelowanie dynamicznych procesów w środowiskach nieuporządkowanych? Na te i inne pytania odpowie zespół prof. Dominiki Zgid, która na realizację swojego projektu otrzymała prestiżowy grant *Advanced* przyznany przez Europejską Radę ds. Badań Naukowych (ERC).

Projekt *Modelowanie nieuporządkowania w materiałach krystalicznych za pomocą systematycznie ulepszanych metod opisujących korelację elektronową* potrwa pięć lat i będzie realizowany na Wydziale Fizyki UW.

– Badania będą prowadzone w Instytucie Fizyki Teoretycznej. To znakomite miejsce, które pozwala korzystać z bogatego doświadczenia w zakresie fizyki ciała stałego i układów

wielociałowych, a jednocześnie umożliwia bliską współpracę z chemikami kwantowymi na Wydziale Chemii i eksperymentalistami z obu wydziałów oraz Centrum Nowych Technologii – mówi prof. Dominika Zgid.

MODELE NIEIDEALNE

Najczęściej uczymy się o idealnych kryształach, charakteryzujących się periodycznym uporządkowaniem struktury. W rzeczywistości jednak większość materiałów

otrzymywanych w laboratoriach – zwłaszcza tych kluczowych dla nowoczesnych technologii – wykazuje pewien stopień nieuporządkowania, czyli odchylenia od idealnej sieci krystalicznej.

– Takie nieuporządkowane materiały krystaliczne oraz spieki ceramiczne są powszechnie obecne w naszym otoczeniu i odgrywają kluczową rolę we współczesnych urządzeniach i technologiach – wyjaśnia prof. Zgid.

Nieuporządkowanie może wynikać z defektów podstawieniowych lub międzywęzłowych, obecności różnych konformerów, zróżnicowanego obsadzenia orbitali na atomach czy różnych stanów magnetycznych. – To tylko kilka z wielu możliwych mechanizmów – w rzeczywistości możliwości jest znacznie więcej, wręcz oszałamiająco dużo – mówi naukowczyni.

PRZEŁOMOWE NIEPORZĄDKI

Nieuporządkowanie odgrywa istotną rolę w wielu dziedzinach nauki i technologii, m.in. w: chemii katalitycznej, gdzie rekonstrukcja i zaburzenia struktury powierzchni metali mogą zwiększać aktywność katalityczną; materiałach fotowoltaicznych, takich jak perowskity ołowiu-halogenkowe, oraz w nowoczesnych materiałach bateryjnych; fizyce materii skondensowanej, gdzie domieszkowanie związków, takich jak kupraty czy niklaty, prowadzi do zjawiska nadprzewodnictwa, a także farmacji, gdzie nieuporządkowanie konformacyjne wpływa na skuteczność działania leków.

Jedną z kluczowych form nieuporządkowania jest domieszkowanie. To właśnie badania nad materiałami domieszkowanymi doprowadziły do największych przełomów technologicznych XX wieku – powstania tranzystora, nadprzewodników, niebieskiej diody LED czy materiałów o gigantycznym magnetooporze.

– W latach 1956–2019 aż dziewięć Nagród Nobla w dziedzinie fizyki i chemii przyznano właśnie za odkrycia związane z materiałami domieszkowanymi – podkreśla prof. Zgid.

„BAŁAGAN” Z POTENCJAŁEM

Choć często nieuporządkowanie jest traktowane jako niepożądany skutek procesu syntezy, w wielu przypadkach prowadzi ono do powstania nowych, istotnych zjawisk, a te, odpowiednio kontrolowane, mogą być skutecznie wykorzystane we współczesnych technologiach. Nieuporządkowanie wpływa na właściwości materiałów. Jak jednak znaleźć takie jego formy, które prowadzą do technologicznie pożądaných efektów?

– Możliwości wprowadzenia nieuporządkowania jest niezwykle wiele, ale często nie wiadomo, które z nich mogą okazać się przydatne, a eksperymentalne przetestowanie wszystkich potencjalnych scenariuszy w laboratorium jest praktycznie niemożliwe – to proces zbyt czasochłonny i kosztowny – wyjaśnia prof. Dominika Zgid i dodaje: – Kluczowe znaczenie ma pogłębiona analiza teoretyczna, pozwalająca zrozumieć i przewidywać wpływ nieuporządkowania na właściwości materiałów.

Niestety wciąż brakuje wydajnych, realistycznych metod teoretycznych, które umożliwiłyby opis skorelowanej struktury elektronowej w nieuporządkowanych układach, takich jak powierzchniowo katalityczne czy materiały nadprzewodzące.

METODY NA CHAOS

Projekt zaproponowany przez prof. Dominikę Zgid zakłada opracowanie nowoczesnych, teoretycznych metod umożliwiających modelowanie nieuporządkowanych układów materiałowych.

To zadanie stanowi poważne wyzwanie, ponieważ opracowywane metody powinny jednocześnie: być obliczeniowo efektywne (aby mogły opisywać realistyczne systemy złożone z wielu atomów i elektronów), działać w pełni *ab initio* (bez opierania się na parametryzacji wynikami eksperymentów), uwzględniać kluczowe efekty fizyczne (tj. silne korelacje elektronowe, wpływ temperatury i ciśnienia oraz efekty relatywistyczne), dostarczać wyników zgodnych z obserwacjami eksperymentalnymi, umożliwiając przewidywanie widm oraz mierzalnych właściwości materiałów, które będą weryfikowane przez współpracujących badaczy eksperymentalnych.

– Aby sprostać tym wymaganiom, planujemy rozwój zestawu interdyscyplinarnych metod, łączących formalizm funkcji Greena z zaawansowanymi technikami chemii kwantowej stosowanymi do opisu realistycznych układów molekularnych – wyjaśnia prof. Dominika Zgid.

Obliczenia zostaną zoptymalizowane dzięki zastosowaniu nowoczesnych algorytmów matematyki stosowanej, co pozwoli znacząco ograniczyć zużycie czasu i pamięci obliczeniowej. Opracowane metody zostaną również dostosowane do pracy na wysoko wydajnych klastrach komputerowych, umożliwiających badanie skomplikowanych, rzeczywistych układów materiałowych.

OD TEORII DO ZASTOSOWAŃ

Zaplanowane w projekcie badania obejmują również modelowanie procesów katalitycznych zachodzących na powierzchniach z silnymi korelacjami elektronowymi oraz przemian fazowych w kryształach.

– Do śledzenia subtelnych zmian strukturalnych w czasie zostanie zastosowane podejście hybrydowe: wybrane, reprezentatywne struktury będą analizowane z użyciem metod *ab initio*, natomiast reszta zostanie wygenerowana za pomocą technik uczenia maszynowego – wyjaśnia

Prof. Dominika Zgid prowadzi interdyscyplinarne badania na pograniczu chemii kwantowej i obliczeniowej fizyki ciała stałego. W latach 1998–2002 studiowała na Międzywydziałowych Studiach Matematyczno-Przyrodniczych Uniwersytetu Warszawskiego, a pracę magisterską obroniła w 2002 roku na Wydziale Chemii. W 2008 roku uzyskała stopień doktora z fizyki chemicznej na Uniwersytecie Waterloo w Kanadzie.

Następnie pracowała w Stanach Zjednoczonych, odbywając staże podoktorskie na Uniwersytecie Cornell (lata 2008–2010, Wydział Chemii) oraz Uniwersytecie Columbia (2011 rok, Wydział Fizyki). W 2018 roku odbyła roczny staż badawczy w Instytucie Flatiron w Centrum Obliczeniowej Fizyki Kwantowej w Nowym Jorku. Od 2012 roku jest zatrudniona jako profesor na Wydziale Chemii oraz Fizyki Uniwersytetu Michigan w Ann Arbor, gdzie nadal kieruje własną grupą badawczą.

Za swoje osiągnięcia naukowe otrzymała liczne nagrody, w tym DOE Early Career Award, NSF CAREER Award oraz Medal Międzynarodowej Akademii Kwantowej Chemii Molekularnej (International Academy of Quantum Molecular Science).

Od września 2025 roku będzie kierować grupą badawczą na Wydziale Fizyki Uniwersytetu Warszawskiego, gdzie od 2026 roku będzie realizowany projekt finansowany z grantu ERC *Advanced*.

badaczka i dodaje: – Pozwoli to efektywnie odwzorować dynamikę złożonych procesów materiałowych.

Efektem projektu będzie zestaw narzędzi obliczeniowych umożliwiających modelowanie nieuporządkowania w realistycznych układach – od słabo po silnie skorelowane. Pozwolą one na wykorzystanie obliczeń wysokiej wydajności (*high-performance computing*) do ograniczenia liczby kosztownych eksperymentów laboratoryjnych i pomogą w racjonalnym projektowaniu nowych, technologicznie istotnych materiałów.

17 czerwca Europejska Rada ds. Badań Naukowych (European Research Council, ERC) ogłosiła wyniki konkursu na granty *Advanced*. Ubiegało się o nie 2534 badaczy z całej Europy. Finansowanie o łącznej wartości 721 mln euro trafi do 281 naukowców. Współczynnik sukcesu wyniósł około 11%. Granty otrzyma również czworo badaczy z Polski, w tym dwie naukowczynie, które będą realizować swoje projekty na Uniwersytecie Warszawskim.

Źródło: archiwum prywatne

Przełamywanie tabu i redefinicja rodzin

PROF. JOANNA MIZIELIŃSKA

- › Wydział Socjologii UW
- › Projekt: *Nowe spojrzenie na pokrewieństwo queer: rodziny LGBTIQ* z dziećmi w Europie Środkowo-Wschodniej* (QUEERSHIP, ang. *Rethinking Queer Kinship: LGBTIQ* Families with Children in Central and Eastern Europe*)
- › Kwota dofinansowania: 2,5 mln euro

Dlaczego badania nad *queerowym* pokrewieństwem w kontekście Europy Środkowo-Wschodniej są istotne z perspektywy globalnej? Jak projekt może wpłynąć na politykę społeczną w badanych krajach i w jaki sposób może zmienić sposób postrzegania rodzin LGBTIQ* w debacie publicznej? Czy możliwe jest stworzenie uniwersalnego modelu pokrewieństwa *queer*, który będzie uwzględniał różnorodność kulturową, a jednocześnie oferował uniwersalne ramy analityczne? Na te i inne pytania odpowie prof. Joanna Mizielińska, która na realizację swojego projektu również otrzymała przyznany przez Europejską Radę ds. Badań Naukowych prestiżowy grant *Advanced*.

Projekt *Nowe spojrzenie na pokrewieństwo queer: rodziny LGBTIQ* z dziećmi w Europie Środkowo-Wschodniej* potrwa pięć lat i będzie realizowany na Wydziale Socjologii UW.

Prof. Joanna Mizielińska proponuje nową, kontekstualną perspektywę na *queerowe* pokrewieństwo, uwzględniającą specyfikę historyczną, kulturową i polityczną Europy Środkowo-Wschodniej – regionu,

który dotąd był zbyt często pomijany lub upraszczany w globalnych debatach naukowych. Dzięki uwzględnieniu lokalnych doświadczeń, struktur rodzinnych i praktyk relacyjnych osób LGBTIQ* projekt nie tylko poszerzy dotychczasowe rozumienie rodziny i pokrewieństwa, ale również zakwestionuje uniwersalność angloamerykańskich modeli, przyczyniając się do bardziej zrównoważonego i inkluzywnego rozwoju teorii społecznych.

RODZINY „POZA NORMĄ”

Dominujące w badaniach nad *queerowym* pokrewieństwem teorie, wywodzące się głównie z kontekstów angloamerykańskich, rzadko uwzględniają złożoność doświadczeń rodzin LGBTIQ* w Europie Środkowo-Wschodniej. To podejście prowadzi do uproszczeń i utrwalenia marginalizacji tego regionu.

– QUEERSHIP odpowiada na tę lukę, oferując pierwsze transnarodowe, interdyscyplinarne badanie pokrewieństwa *queer* w Polsce, na Węgrzech, w Czechach i Chorwacji – mówi prof. Joanna Mizielińska.

Projekt zakłada opracowanie wielowymiarowego socjokulturowego modelu pokrewieństwa *queer* (WSMPQ), który zakwestionuje obowiązujące paradygmaty angloamerykańskie i poszerzy rozumienie rodziny, pokrewieństwa, płci i seksualności. W przeciwieństwie do większości badań, koncentrujących się wyłącznie na rodzinach osób cisplciowych tej samej płci lub oddzielnie na doświadczeniach osób trans, QUEERSHIP przyjmuje podejście całościowe, badając wspólnie różne tożsamości i praktyki relacyjne w ramach jednej analitycznej ramy.

– Ten model zaoferuje alternatywę wobec binarnych podziałów między konformizmem a subwersją, rodziną z wyboru a rodziną pochodzenia czy „postępowym Zachodem” a „regresywnym Wschodem”. Umożliwia uchwycenie zniuansowanych form relacyjności, opieki i taktyk codziennego życia rodzin *queer* w regionach, gdzie prawa i narracje publiczne są często wykluczające. WSMPQ wprowadza oryginalne koncepcje teoretyczne PI, takie jak „taktyki radzenia sobie” czy „naczynia połączone”, które poszerzają język analizy *queerowych* więzi – wyjaśnia prof. Mizielińska.

METODY SKROJONE NA MIARĘ

QUEERSHIP opiera się na innowacyjnym połączeniu metod jakościowych i ilościowych, projektowanych z uwzględnieniem lokalnych kontekstów i przy zaangażowaniu różnych grup uczestników. Całość została zaplanowana w strukturze pięciu Pakietów Roboczych (*Work Packages*), które zintegrują różnicowane techniki i perspektywy badawcze.

Podstawę projektu stanowi *Mixed and Multi-Method Design*, obejmujący:

- analizę dyskursu polityk publicznych, dokumentów prawnych, przekazów medialnych i NGO;
- długoterminową etnografię w 40 rodzinach LGBTIQ* (po 10 w każdym kraju), obejmującą obserwacje uczestniczące, dzienniki rodzinne, wywiady pogłębione (z rodzicami i dziećmi – dostosowane do wieku), w tym oryginalne metody PI: *interviews on relational trajectories* i *maps of significant others*;
- 16 grup fokusowych z trzema grupami: rodzinami pochodzenia i przyjaciółmi, profesjonalistami oraz aktywistami;
- badanie ilościowe (*survey*) z udziałem 1200 rodziców LGBTIQ*.

– Metodologia inspirowana jest także *Participatory Action Research* (PAR). W ramach PAR odbędą się warsztaty z udziałem rodzin LGBTIQ* w każdym kraju, które będą służyć zarówno pogłębieniu danych, jak i wspólnemu wypracowywaniu wniosków i rekomendacji – uzupełnia prof. Mizielińska.

Badania zostaną przeprowadzone na poziomie krajowym, a następnie porównane transnarodowo, co pozwoli uchwycić zarówno wspólne mechanizmy pokrewieństwa, jak i różnicowanie doświadczeń *queerowych* rodzin w Europie Środkowo-Wschodniej.

– Ta kompleksowość oraz zakorzenienie w lokalnych realiach zapewniają projektowi wysoką wartość poznawczą i potencjał transformacyjny – podkreśla badaczka.

OD WIEDZY DO ZMIANY

Wyniki projektu, jego innowacyjna metodologia oraz proponowany model WSMPQ wzbogacą debaty akademickie z zakresu studiów nad płcią, seksualnością i pokrewieństwem, a także studiów postkolonialnych i postsocjalistycznych, otwierając nowe perspektywy dla badań lepiej

Prof. Joanna Mizielińska jest zatrudniona w Instytucie Socjologii Uniwersytetu Civitas. W 2009 roku otrzymała w Instytucie Stosowanych Nauk Społecznych UW tytuł doktora habilitowanego nauk humanistycznych w dziedzinie socjologii. Wcześniej ukończyła studia doktoranckie w Szkole Nauk Społecznych przy Instytucie Filozofii i Socjologii PAN. Była stypendystką Fulbrighta na Uniwersytecie Princeton w USA, gdzie pracowała pod kierunkiem prof. Judith Butler. Prowadziła też badania w Finlandii jako CIMO scholar oraz w Szwecji (grant Centre for Baltic and East European Studies, Södertörn University College, Stockholm).

W latach 2013–2016 prof. Mizielińska kierowała projektem *Rodziny z wyboru w Polsce*, dotyczącym rodzin nieheteroseksualnych. Następnie była współwykonawczynią w projektach Erasmus Plus *Doing Rights: Innovative tools for Professionals Working with LGBT Families* (2017–2020), kierowanym przez prof. Federica de Cordeya (Uniwersytet w Weronie) oraz *Queer(y)ing Kinship in the Baltic Region* kierowanym przez prof. U. Dahl z Uniwersytetu Södertörn w latach 2016–2021. Obecnie współprowadzi projekt dotyczący wizji starzenia się osób LGBT+ po pięćdziesiątce pt. *Queerowanie wizji starzenia się i przyszłości w regionach bałtyckich* kierowany przez prof. Linn Sandberg z Uniwersytetu Södertörn.

Prof. Joanna Mizielińska jest autorką wielu artykułów dotyczących problematyki *gender studies* i *queer*

theory opublikowanych m.in. w „The European Journal of Women's Studies”, „Gender, Place and Culture, Sexualities”, „Journal of Homosexuality”, „Respublika Nova”, „Katedra”, „Przegląd Filozoficzno-Literacki”, „Pogranicza”, „Czas Kultury”, „Krytyka Polityczna”, „Studia Socjologiczne”, „Societas Civitas” etc. Wydała m.in. książki pt. *(De)Konstrukcje kobiecości* (2004), *Płeć/ciało/seksualność. Od feminizmu do teorii queer* (2007). W 2011 roku wraz z Robertem Kulpą zredagowała i opublikowała *De-Centering Western Sexualities: Central and Eastern European Perspective* (wydanie drugie, Routledge 2016). W 2014 roku opublikowała wraz z Martą Abramowicz i Agatą Stasińską *Życie rodzinne osób nieheteroseksualnych*, a w 2017 roku wraz z Justyną Struzik i Agnieszką Król *Różnym głosem. Rodziny z wyboru w Polsce* oraz autorską książkę *Odmiennie czy zwyczajnie? Rodziny z wyboru w Polsce*. W 2022 roku nakładem wydawnictwa Routledge ukazała się jej książka *Queer Kinship on the Edge? Families of Choice in Poland*, w wolnym dostępie.

Badaczka w 2023 roku otrzymała Nagrodę im. Stefana Nowaka, przyznaną przez Wydział Socjologii UW za osiągnięcia w dziedzinie metodologii nauk społecznych oraz za nowatorskie metodologicznie badania społeczeństwa polskiego. Jury wyróżniło jej prace z zakresu socjologii płci i studiów *queer*, a w szczególności serię badań poświęconych rodzinom LGBTIQ*.

oddających złożoność życia rodzinnego osób LGBTIQ*.

– Umożliwi to lepsze zrozumienie, w jaki sposób rodziny LGBTIQ* budują i utrzymują więzi – często mimo braku formalnego uznania – oraz jakie strategie stosują wobec wyzwań prawnych i kulturowych, a także jak redefiniują granice między intymnością, powinnością a wsparciem – dodaje prof. Mizielińska.

Rezultaty badań zostaną przedstawione w postaci monografii, artykułów naukowych

w recenzowanych czasopismach, raportów z badań (w tym analiz przypadków i sieci wsparcia), raportu ilościowego oraz dokumentu z rekomendacjami politycznymi. Przewidziano również prezentacje na konferencjach międzynarodowych oraz organizację warsztatów i konferencji końcowej.

– W ten sposób QUEERSHIP połączy produkcję wiedzy akademickiej z wpływem na polityki publiczne, przyczyniając się do bardziej inkluzyjnego rozwoju społecznego w Europie – podkreśla badaczka.

 oprac. redakcja

Początki Piastów

Powstanie państwa pierwszych Piastów w regionie Lednicy było związane z rewolucją ekologiczną, nagłym przyspieszeniem przemian krajobrazu w IX i X wieku – dowiedli badacze z międzynarodowego zespołu pod kierownictwem prof. Adama Izdebskiego z Wydziału „Artes Liberales” UW.

Nowe spojrzenie na dzieje Piastów było możliwe m.in. dzięki przeprowadzeniu nowatorskich badań osadów pochodzących z Jeziora Lednickiego. To właśnie tam znajduje się wyspa, która kiedyś była jednym z głównych ośrodków władzy pierwszych władców Polski. Nowe badania umożliwiły odtworzenie średniowiecznych zmian w krajobrazie tej części Wielkopolski ze średnią dokładnością do 20 lat.

– To interdyscyplinarność badań łącząca historię, ekologię i archeologię umożliwia zdobyć wyjątkowej wiedzy, która otwiera nowe możliwości testowania teorii społecznych i ekologicznych zbudowanych na badaniach prowadzonych w innych częściach świata – podkreśla prof. Adam Izdebski.

Analiza pyłku roślinnego zgromadzonego w osadach Jeziora Lednickiego umożliwiła uszczegółowienie dotychczasowej wiedzy dotyczącej przemian roślinności na skutek działalności ludzi w okresie wczesnego średniowiecza. W centralnym obszarze władztwa Piastów w ciągu jednego–dwóch pokoleń doprowadzono do szeroko zakrojonych wycinek naturalnych lasów grądowych. Tym samym podjęto udaną próbę stworzenia rolniczych podwalin nowych struktur politycznych i wojskowych.

Zebrane dane paleoekologiczne rzucają nowe światło także na finał istnienia państwa Piastów w Wielkopolsce, uzupełniając często sprzeczne ze sobą dane archeologiczne i historyczne w postaci źródeł pisanych. Te ostatnie wskazują, że na poziomie politycznym wczesnopiastowskie państwo przestało istnieć w wyniku walk wewnętrznych i brutalnego najazdu czeskiego władcy Brzetysława. Z kolei dane paleologiczne wskazują drastyczny spadek poziomu upraw zbożowych, zatrzymanie procesów odlesienia i w konsekwencji rozprzestrzenienie się z powrotem lasu wtórnego, składającego się przede wszystkim z sosny i brzozy.

Odkrycia to efekt wieloletniej współpracy historyków z Warszawy, Białegostoku i Berlina z przyrodnikami i archeologami z Poznania oraz Dziekanowic, a także z geologami z Kolonii i Zurychu. Efekty pracy zostały opublikowane w „Proceedings of the National Academy of Sciences”.

Krokodyl w kopalni

W osadach jeziornych Pola „Szczerców” na terenie kopalni „Bełchatów” odnaleziono szczątki krokodyla sprzed około 17 mln lat. Okaz stanowi światowy rekord jako wysunięte najdalej na północ stanowisko krokodyla spośród tych zanotowanych w ciągu ostatnich 23 mln lat. W odkryciu uczestniczyli naukowcy z Wydziału Geologii i Wydziału Biologii UW.

Odnalezione szczątki krokodyla pochodzą z miocenu – ostatniej tak ciepłej i wilgotnej epoki w dziejach Ziemi. Zwierzęta typowe dla obszarów subtropikalnych i tropikalnych pojawiały się wtedy na terenie współczesnej Polski i Czech. Praca *Crocodylian remains from the Miocene of the Fore-Carpathian Basin and its foreland – including the world's northernmost Neogene crocodylian*, opublikowana na łamach „Acta Paleontologica Polonica” przez polsko-czeski zespół badaczy, prezentuje kilka znalezisk szczątków krokodyli z obszaru obu krajów.

W skład opisanego materiału wchodzi archiwalne znaleziska zębów krokodyli z płytkowodnych osadów morskich Pińczowa (Polska) i Židlochovic (Czechy) sprzed około 14 mln lat. Okaz z Pińczowa stanowi w ten sposób najmłodsze znane wystąpienie krokodyla na obszarze Polski w stanie naturalnym.

– Na szczególną uwagę zasługuje jednak znalezisko płytki skórnej (osteoderm) z osadów jeziornych Pola „Szczerców” Kopalni Węgla Brunatnego „Bełchatów”. Jej wiek jest szacowany na około 17 mln lat. Szczegółowa analiza źródeł wykazała, że zarówno w neogenie, jak i w czwartorzędzie nie stwierdzono dotychczas stanowiska krokodyla położonego dalej na północ – mówi dr Marcin Górka z Wydziału Geologii UW, pierwszy autor artykułu.

Rafa sprzed 395 mln lat

Zespół badaczy pod kierunkiem prof. Mikołaja Zapalskiego z Wydziału Geologii UW opisał niezwykle kompletną rafę z wczesnego dewonu znaną na stanowisku Wee Jasper w australijskiej Nowej Południowej Walii. Wyniki badań zostały opublikowane w czasopiśmie „Gondwana Research”.

Rafa opisana przez zespół prof. Mikołaja Zapalskiego pochodzi sprzed 395 mln lat. To ekosystem, który budowany był przez koralowce z wymarłej grupy denkowców. Cała rafa rozwijała się na szelfie nieistniejącego dziś kontynentu Gondwany.

Oprócz dość ubogiego zespołu koralowców tworzących ekosystem rafy, ślimaków, liliiowców i innych organizmów bentonicznych w badanym stanowisku rozpoznano ponad 70 gatunków ryb – od wielkich drapieżników, należących do grupy buchanosteidów, zapewne podobnych ekologicznie do współczesnych rekinów, do przeszukujących dno ryb pancernych czy drobnych, zapewne pływających w ławicach drapieżnych ryb (rodzaj

①

Taemasacanthus), których szczęki uzbrojone były w liczne ostre zęby.

Badacze uznali ekosystem z Wee Jasper za najpełniejszą znaną rafę paleozoiczną. Mimo iż tworzą go tylko organizmy już wymarłe, był pod względem funkcjonowania bardzo zbliżony do raf współczesnych. Znalezienie tego ekosystemu na wschodniej krawędzi dawnego kontynentu Gondwany dowodzi wielkiego rozprzestrzenienia raf koralowych budowanych przez koralowce symbiotyczne.

W badaniach brali udział prof. Stanisław Skompski z Wydziału Geologii UW, prof. Błażej Berkowski z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, dr John Pickett ze Służby Geologicznej Nowej Południowej Walii oraz prof. Gavin C. Young z Australijskiego Uniwersytetu Narodowego.

Transport jonów przez membrany

Naukowcy z Centrum Nauk Biologiczno-Chemicznych UW dowiedli, że transport jonów magnezu przez membrany jonoselektywne sprawia, że ulegają one frakcjonowaniu. Wyniki badań zostały opublikowane w „Spectrochimica Acta B”.

Badania nad transportem jonów magnezu przez membrany jonoselektywne nie tylko poszerzają wiedzę o procesach chemicznych, ale także otwierają nowe możliwości rozwoju innowacyjnych technologii m.in. w dziedzinie ochrony środowiska, medycyny i przemysłu.

Magnez jest istotnym pierwiastkiem dla ludzkiego organizmu, biorącym udział w wielu procesach biologicznych. Lepsze zrozumienie transportu jonów magnezu może pomóc w rozwoju nowych leków lub terapii wykorzystujących selektywny transport jonów.

Membrany jonoselektywne mogą być także wykorzystywane do usuwania jonów metali ciężkich z wody, co przyczynia się do poprawy jakości środowiska i ochrony zdrowia publicznego.

Badania były realizowane w ramach projektów kierowanych przez dr. Andrzeja Tupysa i Agatę Jagielską z Wydziału Chemii UW.

Rekonstrukcja egipskich rzeźb

Naukowcy z UW zrekonstruowali ponad 20 rzeźb pochodzących ze świątyni Hatszepsut w Górnym Egipcie. Należą do nich sfinksy i tzw. ozyriaki, które ukazują kobietę-faraona jako boga Ozyrysa.

Świątynia Hatszepsut należy do najwspanialszych zabytków architektury starożytnego Egiptu. Pochodzi z XV wieku p.n.e. Mimo że posągi Hatszepsut zostały zniszczone nieco ponad 20 lat po jej śmierci, archeolodzy do

dziś odkrywają ich fragmenty i odtwarzają kolejne figury.

Polsko-egipska ekspedycja z Centrum Archeologii Śródziemnomorskiej im. Kazimierza Michałowskiego UW pracuje na terenie świątyni od 1961 roku. Od 2020 roku kierownikiem ekspedycji badawczej jest dr Patryk Chudzik. Autorem zrekonstruowanych w ostatnim czasie posągów jest Wojciech Myjak. Oprócz niego w świątyni Hatszepsut nad rekonstrukcją rzeźb działają również pracownicy oraz studenci Wydziału Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie.

Spin-off na misji kosmicznej

Smarter Diagnostics, spółka spin-off UW, przeprowadzi jeden z 13 eksperymentów w ramach polskiej misji technologiczno-naukowej IGNIS na Międzynarodową Stację Kosmiczną. Podczas wyprawy, w której bierze udział Sławosz Uznański-Wiśniewski, naukowcy zbadają reakcję tkanek miękkich na warunki kosmiczne.

Korzystając z możliwości diagnostycznych AI, badacze ze Smarter Diagnostics przyjrzą się reakcjom tkanek miękkich astronautów nie tylko na wpływ mikrogravitacji w przestrzeni kosmicznej, ale także przygotowań i rekonwalescencji po powrocie na Ziemię.

Udział w misji stanowi duże obciążenie dla układu ruchowego astronautów. Ocena reakcji tkanek miękkich w trakcie IGNIS ma posłużyć do optymalizacji protokołu przygotowań dla astronautów uczestniczących w kolejnych wyprawach.

O lekach mRNA w „Nature”

Nowy mechanizm zwiększający skuteczność terapii mRNA opisano w najnowszym wydaniu „Nature”. Współautorami artykułu są naukowcy z Wydziału Biologii UW.

– Szczepionki mRNA odegrały kluczową rolę w opanowaniu pandemii. Wiemy, że są bezpieczne, jednak procesy metabolizmu mRNA w komórce nadal nie są w pełni poznane, co ogranicza możliwości udoskonalania szczepionek i terapii opartych na RNA – mówi jeden z głównych autorów badania prof. Andrzej Dziembowski z Wydziału Biologii UW i Laboratorium Biologii RNA w Międzynarodowym Instytucie Biologii Molekularnej i Komórkowej w Warszawie.

Pod kierunkiem prof. Dziembowskiego naukowcy przyjrzeni się preparatom Comirnaty i Spikevax, które były stosowane podczas pandemii COVID-19. Obie szczepionki działają podobnie: zawierają cząsteczki mRNA, które przenoszą instrukcję do produkcji białka S – to właśnie ono znajduje się na powierzchni koronawirusa SARS-CoV-2.

– Samo mRNA to cząsteczka wyjątkowo niestabilna. Nie wpływa to na bezpieczeństwo terapii, jednak ogranicza jej skuteczność, np. skraca czas działania. Szczególnie istotną

rolę w stabilności mRNA odgrywa jego tzw. ogon poli(A). W naszych badaniach przyjrzelśmy się tym ograniczeniom – dodaje naukowiec.

Na końcu każdego mRNA znajduje się ogon poli(A). Jest on niezbędny dla stabilności mRNA oraz efektywnej produkcji białek. Dotychczas sądzono, że ogon poli(A) cząsteczek terapeutycznego mRNA może się tylko skracać. W artykule opublikowanym w „Nature” naukowcy opisali jednak – jako pierwszy na świecie – kluczową rolę enzymu TENT5A w wydłużaniu ogona. Enzym wspiera większą stabilność cząsteczek mRNA, co pozwala na bardziej długotrwałą i efektywną produkcję antygenów.

Naukowcy wykazali również, że najważniejszą rolę w działaniu szczepionek mRNA odgrywają makrofagi, czyli komórki odpornościowe odpowiedzialne za wychwytywanie i neutralizowanie „nieproszonych gości”. Po podaniu szczepionki makrofagi kierują się do miejsca wkłucia, pobierają mRNA przenoszone w specjalnych molekułach lipidowych, a następnie produkują zapisany w nich antygen.

RNA a organizm

Badania, w których brali udział naukowcy z UW, wskazują, że reakcja na dwuniciowy RNA nie musi kończyć się zapaleniem, jak dotychczas uważano. Wyniki badań zostały opublikowane w czasopiśmie „Science Advances”.

Dwuniciowy RNA (dsRNA, ang. *double-stranded RNA*) to cząsteczka naturalnie występująca w komórkach ludzkich, jednak jej nadmiar zwykle sygnalizuje zagrożenie, np. infekcję wirusową. Organizmy wykształciły sposoby wykrywania dwuniciowego RNA i inicjowanie odpowiedzi immunologicznej.

Dotychczas uważano, że każda skuteczna odpowiedź komórkowa na dsRNA prowadzi do aktywacji stanu zapalnego. Badania zespołu naukowców z Uniwersytetu Warszawskiego pod kierunkiem dr. hab. Pawła Sikorskiego z Wydziału Biologii i Centrum Nauk Biologiczno-Chemicznych UW, kierownika Laboratorium Epitranskryptomiki UW, przeprowadzone we współpracy z naukowcami z Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku i Uniwersytetu Technicznego w Monachium, pokazały, że odpowiedź na dsRNA może zachodzić bez wzbudzania reakcji zapalnej.

– Nasze badania wykazały, że komórka może zahamować własny wzrost i niszczyć RNA wirusa bez konieczności uruchamiania pełnej odpowiedzi zapalnej. To odkrycie sugeruje, że organizm dysponuje subtelniejszymi strategiami obrony, które nie zawsze wymagają uruchamiania energochłonnych procesów zapalnych – mówi dr hab. Paweł Sikorski.

Naukowcy zbadali wpływ trzech najczęściej występujących u ludzi modyfikacji RNA – N6-metyloadenozyny (m6A), 5-metylocytozyny (m5C) i pseudouridydu (Ψ) – na immunogenność dsRNA. Okazało się, że same modyfikacje nie wpływają znacząco na zdolność dsRNA do wywołania odpowiedzi immunologicznej. Jedynie obecność m6A osłabiała działanie szlaku zależnego od OAS/RNazy L, prawdopodobnie poprzez rozluźnienie struktury dsRNA.

Hydrodynamika układów

Badacze z Instytutu Fizyki Teoretycznej UW – Maciej Łebek i prof. Miłosz Panfil – wykazali, że równania Naviera-Stokesa stosowane w fizyce klasycznej mogą mieć zastosowanie również w układach kwantowych, a konkretnie w cieczach, w których ruch cząstek jest ograniczony do jednego wymiaru. Otwiera to nowe możliwości badań nad transportem w jednowymiarowych układach kwantowych. Wyniki badań naukowcy opublikowali w czasopiśmie „Physical Review Letters”.

Równania hydrodynamiki Naviera-Stokesa opisują ruch i oddziaływanie cieczy z otoczeniem. Ich rozwiązania pozwalają przewidywać zachowanie cieczy w różnych warunkach. Można za ich pomocą opisywać zarówno ruch oceanów, jak i przepływ krwi w naczyniach krwionośnych. Zostały sformułowane w XIX wieku i są częścią fizyki klasycznej. Badacze z Wydziału Fizyki UW przeanalizowali je pod względem możliwości zastosowania do układów kwantowych. Zajęli się tym zagadnieniem w kontekście cieczy kwantowych, w których ruch cząstek jest ograniczony do jednego wymiaru.

– W szczególnych warunkach takie układy wykazują kwantową całkowalność, czyli obecność wielu praw zachowania. Ta cecha ma istotne konsekwencje – umożliwia dokładne opisanie stanu cieczy również w przypadku silnych oddziaływań między cząstkami – mówi doktorant Maciej Łebek, pierwszy autor pracy.

Naukowcy z UW sformułowali równania opisujące hydrodynamikę tych układów, zwane uogólnioną hydrodynamiką. Równania zostały potwierdzone eksperymentalnie w doświadczeniach z ultrazimnymi gazami kwantowymi.

– O ile równania Naviera-Stokesa są słuszne dla większości cieczy, to równania uogólnionej hydrodynamiki są słuszne tylko dla układów całkowalnych – komentuje prof. Miłosz Panfil.

W przyszłości naukowcy planują rozszerzenie teorii na bardziej złożone układy oraz eksperymentalne testowanie przewidywań modelu.

Średniowieczny psalterz

Psalterz-N to nazwa cennej XI-wiecznej książki rękopiśmiennej, która około XVI–XVII wieku została pocięta i wykorzystana do wzmacniania opraw książek. Analizę używanych niegdyś w ten sposób kart pergaminowych prowadzi grupa naukowców związana m.in. z Zespołem Badań nad Rękopisami SIGLUM, którego koordynatorką jest prof. Monika Opalińska z Wydziału Neofilologii UW.

Badaczka zaprezentowała wyniki dotychczasowych prac podczas konferencji mediewistycznej HEART na UW. Zespół prof. Opalińskiej skupia się na dwóch fragmentach **Psalterza-N** odnalezionych w Bibliotece Elbląskiej im. Cypriana Norwida. Dotychczas znane były tylko cztery fragmenty książki: dwa paski z Pembroke College w Cambridge, fragment bifolium z Biblioteki Miejskiej w holenderskim Haarlem oraz przecięta na pół niekompletna karta ze Schlossmuseum w Sondershausen w Niemczech.

– Odkrycie z Elbląga to ważne uzupełnienie polskiego zasobu archiwalnego z uwagi na to, że w polskich repozytoriach nie ma praktycznie rękopisów czy fragmentów rękopiśmiennych w języku staroangielskim – mówi prof. Monika Opalińska z Wydziału Neofilologii UW.

Zespół prof. Opalińskiej realizuje projekt *The N-Psalter: the analysis of manuscript fragments from Bibliotheca Meienreisisana*. W jego ramach prowadzone są nie tylko tradycyjne badania filologiczne, jak to miało miejsce w przypadku fragmentów odnalezionych w pozostałych bibliotekach, lecz także

nieinwazyjne badania fizyczne i chemiczne – zastosowano m.in. technikę fluorescencyjnej analizy rentgenowskiej (XRF) oraz Optycznej Koherencyjnej Tomografii (OCT). Ich wyniki zostały zaprezentowane w filmie dokumentalnym *The N-Psalter: Uncovering the Secrets of Medieval Manuscript Fragments* zrealizowanym we współpracy z Biblioteką Uniwersytecką w Warszawie.

Ryby wobec mikroplastiku

Zespół naukowców z Wydziału Biologii oraz Centrum Nauk Biologiczno-Chemicznych UW przeprowadził badania, które pokazały, że żerowanie ryb oraz dużych bezkręgowców wodnych prowadzi do mechanicznej fragmentacji mikroplastików, dzięki czemu ich degradacja może być szybsza. Wyniki analiz zostały opublikowane w czasopiśmie „Environmental Science and Technology”.

W międzynarodowym zespole badawczym Uniwersytet Warszawski reprezentowali: dr Ewa Babbiewicz, dr Julita Nowakowska, Marcin Żebrowski, Katarzyna Jarońska oraz dr Piotr Maszczyk.

Badacze przeprowadzili eksperymentalną analizę wpływu przejścia mikroplastików przez przewód pokarmowy ryb karpiowatych (*Carassius carassius*) i raków (*Cherax quadricarinatus*) na powierzchnię cząstek mikroplastiku, a także na ich rozmiar oraz zdolność do kolonizacji przez bakterie. Podczas eksperymentu zwierzętom zaimplementowano dietę z mikroplastikiem lub bez niego. Po dwukrotnym przejściu przez przewód pokarmowy cząstki mikroplastiku zostały poddane ekspozycji na bakterie.

Badania dowiodły, że przejście przez przewód pokarmowy ryb i raków zmienia właściwości powierzchni mikroplastiku i prowadzi do jego fragmentacji, nie wpływając jednak na skład chemiczny ani przenikanie nanoplastików do tkanek zwierząt.

Wyniki analiz zespołu z udziałem naukowców z UW wskazują na konieczność uwzględniania roli organizmów wodnych w modelowaniu obiegu plastiku w ekosystemach, co może pomóc w lepszym przewidywaniu ścieżek trwania mikroplastików w środowisku i opracowywaniu skuteczniejszych strategii ograniczania zanieczyszczenia tworzywami sztucznymi.

PODIUM NAUKOWE

- › **Dr Mateusz Łętyk** z Wydziału Filozofii UW otrzymał grant **Weave-UNISONO Narodowego Centrum Nauki** na realizację projektu pt. *Miary złożoności strukturalnej dla teorii podstaw matematyki*.
- › **54 granty** zdobyli naukowcy z Uniwersytetu Warszawskiego w konkursach **OPUS 28** i **SONATA 20 Narodowego Centrum Nauki**. Kwota dofinansowania wszystkich projektów z UW wynosi ponad **80 mln zł**.
- › **17 naukowców z UW** jest w gronie 228 laureatów **stypendium Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego**.
- › **Uniwersytet Warszawski jest liderem** pod względem liczby przyznanych nagród w konkursie **START Fundacji na rzecz Nauki Polskiej. 15 ze 100 wyróżnionych osób** reprezentuje UW.
- › **Welcome Point – Expanding Horizons** to tytuł projektu, który otrzymał dofinansowanie w konkursie **NAWA „Welcome to Poland 2024”**. Projekt realizowany przez Welcome Point UW obejmie szkolenia dla pracowników w zakresie obsługi osób z zagranicy i działania wspierające zagranicznych studentów.

ZDJĘCIA

- 1 Szczątki krokodyla z miocenu.
Fot. Marcin Górka / Górka i in. 2025
- 2 Widok na świątynię Hatszepsut.
Fot. Maciej Jawornicki

Jak stres pourazowy zmienia naszą codzienność? Jaki wpływ na naszą rzeczywistość mogą mieć traumy z dzieciństwa? Czy trauma może mieć pozytywne skutki? To tylko część pytań, na które próbują odpowiedzieć naukowcy z Laboratorium Badań nad Traumą. Powstała na Wydziale Psychologii UW jednostka jako pierwsza w Polsce podejmuje próby łączenia różnych aspektów badań nad tym zjawiskiem.

Badania nad traumą są prowadzone od wielu lat zarówno na Uniwersytecie Warszawskim, jak i w innych ośrodkach akademickich. Laboratorium Badań nad Traumą UW jest jednak pierwszą inicjatywą, która bada złożone konsekwencje wynikające z przeżytych traum.

– Odkrywamy wielowymiarowe skutki doświadczeń traumatycznych: od zaburzenia po stresie traumatycznym (ang. *post-traumatic stress disorder*, PTSD) po pozytywne następstwa traumy składające się na fenomen po-traumatycznego wzrostu (ang. *post-traumatic growth*, PTG) – mówi prof. Marcin Rzeszutek z Wydziału Psychologii UW, kierownik Laboratorium.

Prawie 19% Polaków może cierpieć na zaburzenie po stresie traumatycznym PTSD. To znacznie wyższy wynik niż ten dotyczący mieszkańców innych krajów europejskich.

Prof. Rzeszutek dodaje, że głównym celem działającej na Wydziale Psychologii UW jednostki jest pogłębianie i popularyzowanie rzetelnej wiedzy naukowej na temat psychotraumatologii w Polsce. Zaznacza, że wiedza o traumie w społeczeństwie jest bardzo niska: – Coraz bardziej powszechny jest problem z nadużywaniem terminologii i słowa „trauma”. Ludzie potrafią mówić, że „wszystko jest traumą” – a to nieprawda. Na przykład: zezłoszczona osoba zobaczyła, że sklep, do którego chciała iść, jest zamknięty. Znajomym mówi, że doświadczyła traumy.

Dlatego tak istotna jest rola Laboratorium Badań nad Traumą, które stara się coraz częściej popularyzować wyniki swoich badań w mediach masowych. I ma to już swoje pierwsze pozytywne skutki – zespół otrzymuje coraz więcej anonimowych zgłoszeń od czytelników oraz uczestników badań, którzy komunikują wprost: dobrze, że mówicie o traumie.

Członkowie Trauma Lab to naukowcy, którzy od wielu lat zajmują się problematyką stresu traumatycznego w Polsce. Obecnie

w Laboratorium pracuje ośmioro ekspertów – naukowców, psychologów i psychoterapeutów z różnych dyscyplin.

NIE TYLKO NEGATYWNE SKUTKI

Analizy Laboratorium Badań nad Traumą pokazują, że prawie 19% Polaków może cierpieć na zaburzenie po stresie traumatycznym. To znacznie wyższy wynik niż ten dotyczący mieszkańców innych krajów europejskich. Naukowcy stawiali hipotezę, że tak wysoki poziom PTSD może być związany z nieprzepracowaną traumą międzypokoleniową jeszcze z okresu II wojny światowej. Tę kwestię od wielu lat bada prof. Maja Lis-Turlejska, wybitna polska psychotraumatolożka, członkini Trauma Lab.

Pojęcie „trauma” niewątpliwie wiąże się z negatywnymi doświadczeniami. Jednak, jak pokazują badania prof. Marcina Rzeszutka, są też pozytywne aspekty traumy. Badacz zwraca uwagę na zjawisko potraumatycznego wzrostu, czyli doświadczania pozytywnych zmian w relacjach z innymi ludźmi, percepcji siebie i przyjętej filozofii życiowej w wyniku podejmowania prób poradzenia sobie z konsekwencjami traumatycznych lub silnie stresujących wydarzeń życiowych.

Badania prof. Rzeszutka wykazały, że niektóre osoby potrafią wykorzystać wstrząs związany z traumatycznym wydarzeniem jako okazję do przewartościowania swojego życia.

BADANIA NAD TRAUMĄ

Szczególnym obciążeniem dla zdrowia psychicznego ludzi są traumatyczne doświadczenia z dzieciństwa, takie jak przemoc, wykorzystywanie czy zaniedbywanie fizyczne lub emocjonalne. Mogą one prowadzić do złożonego PTSD (ang. *complex-PTSD*). Ono z kolei – jak pokazują wyniki badań prof. Małgorzaty Dragan z Trauma Lab – związane są często z trudnościami w regulowaniu emocji i niekorzystnym stylem myślenia, polegającym na utrzymywaniu się i trudnym do zatrzymania myśleniu negatywnym.

Badania zespołu wskazują także, że trauma z dzieciństwa może być również katalizatorem problemów psychosomatycznych i często związanej z nimi aleksytymii, czyli sytuacji, w której nie jesteśmy zdolni do

identyfikowania i opisywania własnych emocji, a także uczuć innych ludzi za pomocą słów. Zagadnieniem tym zajmuje się od wielu lat ekspertka z Trauma Lab prof. Katarzyna Schier.

Jedną z chorób, które mogą być powiązane z traumą z dzieciństwa, jest zespół jelita drażliwego (IBS), z którym zmagają się około 4,5% Polaków.

Schorzenie to objawia się m.in. bólami brzucha, biegunkami i zaparciami, ale istotnym jest fakt, że te dolegliwości często mogą mieć podłoże psychiczne związane z traumatycznymi doświadczeniami.

Badania nad zachowaniami żywieniowymi w kontekście doświadczeń traumatycznych pokazują, jak istotną rolę w kształtowaniu nawyków żywieniowych odgrywają przeżycia z dzieciństwa. Mogą prowadzić do trudności w regulacji emocji i jedzenia emocjonalnego, co zwiększa ryzyko nieprawidłowej diety i problemów zdrowotnych, takich jak otyłość. Tą kwestią w Trauma Lab zajmuje się dr hab. Joanna Kowalkowska z Wydziału Nauki o Żywności Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie.

Prof. dr hab. Marcin Rzeszutek pracuje na Wydziale Psychologii UW. Zajmuje się przede wszystkim problematyką traumy psychicznej, zaburzeń po stresie traumatycznym (PTSD) oraz potraumatycznego wzrostu (PTG). Działalność naukową łączy z praktyką kliniczną. Jako psychoterapeuta Gestalt w „Ośrodku JA” i gabinecie „Nastroje Psychoterapii” empirycznie bada również temat zdrowia psychicznego psychoterapeutów, m.in. pod kątem czynników psychosocjalnych chroniących przed wypaleniem zawodowym i zwiększających dobrostan emocjonalny w tej profesji.

Więcej o Laboratorium Badań nad Traumą na stronie:

 <https://www.traumalab.pl>

Zacząło się od Maluteny. Najpierw były pozostałości Willi Tezeusza, potem malowidła z Domu Aiona i niemal naturalnej wielkości posąg Afrodyty, a za nimi wiele innych cennych odkryć dokonanych przez archeologów z Uniwersytetu Warszawskiego. Ekspedycja Centrum Archeologii Śródziemnomorskiej im. Kazimierza Michałowskiego UW pracuje na Cyprze od 1965 roku. W czerwcu uczelnia oficjalnie otworzyła swoją stację badawczą w Pafos.

Latem temperatury na Cyprze przekraczają 40 stopni. Wśród rozżarzonych plaż, lesistych gór i krajobrazów wyrzeźbionych przez warunki klimatu subtropikalnego leży Nea Pafos. To położony w południowo-zachodniej części wyspy i wpisany na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO kompleks archeologiczny, w którym naukowcy z Uniwersytetu Warszawskiego od 60 lat odsłaniają tajemnice starożytnego miasta. Ich misja jest tu najdłużej realizowanym zagranicznym projektem archeologicznym.

NAJPIERW BYŁA WILLA

Inicjatorem ekspedycji z ramienia uczelni był prof. Kazimierz Michałowski, wieloletni pracownik Uniwersytetu Warszawskiego – patron dzisiejszego Centrum Archeologii Śródziemnomorskiej (CAŚ) UW. W czerwcu 1965 roku grupa uniwersyteckich badaczy przybyła do Nea Pafos – miasta założonego pod koniec IV wieku p.n.e. 14 km na

wschód od niego znajduje się Palepafos, gdzie niegdyś znajdowała się słynna świątynia Afrodyty, w pobliżu której bogini wyłoniła się z morza.

Wraz z kolejnymi znaleziskami opinia publiczna zdobywała coraz ciekawsze informacje na temat fascynującej historii tego miejsca.

Pierwsze wykopiska przyczyniły się do odkrycia m.in. marmurowych rzeźb Asklepiosa i Artemidy. Odnaleziony skarb srebrnych monet z wizerunkiem Aleksandra Wielkiego i Filipa Arridajosa umożliwił potwierdzenie daty założenia miasta. Bodaj najcenniejszym odkryciem tamtego okresu były jednak pozostałości

Stacje Badawcze UW

Stacja Badawcza na Cyprze jest czwartym zagranicznym ośrodkiem Centrum Archeologii Śródziemnomorskiej im. Kazimierza Michałowskiego UW. Pozostałe znajdują się w Egipcie (Kair), Sudanie (Chartum) i Gruzji (Gonio). O wszystkich badaniach i odkryciach CAŚ UW można przeczytać na stronie:

 www.pcma.uw.edu.pl

miejskiej zabudowy hellenistyczno-rzymskiej, w tym rzymskiej Willi Tezeusza. Nazwano ją tak ze względu na odnaniezoną mozaikę przedstawiającą walkę herosa z Minotaurem.

W 1983 roku w dalszej części stanowiska odsłonięto wielką mozaikę z wizerunkiem boga czasu i wieczności Aiona, która ozdabiała budowlę, nazwaną ostatecznie Domem Aiona. Następny na liście był Dom „Hellenistyczny”, znajdujący się na południe od Willi Tezeusza, odkrywany od 1986 roku.

Misja prof. Michałowskiego zaowocowała wkrótce ujawnieniem całego systemu urbanistycznego starożytnej miejscowości. Uniwersyteccy archeolodzy odkryli dawny układ ulic, domów i systemów wodno-kanalizacyjnych. Przeprowadzili też badania w okolicach portu i ruin murów miejskich.

OD MALUTENY DO AGORY

W ciągu 60 lat badania archeologów na Cyprze rozszerzyły się nie tylko geograficznie, ale też instytucjonalnie. Początkowo prowadzone były w Malutenie – mieszkalnej części Pafos. Kontynuowane są one do dziś, co czyni je najdłuższą działającą zagraniczną misją archeologiczną na Cyprze. W 2019 roku ekspedycja CAŚ UW połączyła siły z projektem Instytutu Archeologii Uniwersytetu Jagiellońskiego, prowadzonym na terenie pafijskiej Agory. Wówczas powstał projekt *MA-P Maloutena and Agora – Archaeological Project in Paphos, Cyprus*, którego kierownictwo objęła prof. Ewdoksia Papuci-Władyka.

JUBILEUSZ I NOWA SIEDZIBA

W 2025 roku, z okazji 60 lat ekspedycji UW w Pafos, CAŚ zorganizowało wiele wydarzeń jubileuszowych. Odbyła się m.in. międzynarodowa konferencja „Nea Paphos Colloquium IV”, której towarzyszyła wystawa najważniejszych odkryć ekspedycji. 17 czerwca oficjalnie otwarto na wyspie stację badawczą UW, którą kieruje prof. Ewdoksia Papuci-Władyka.

– Stacja badawcza na Cyprze będzie nie tylko zapleczem logistycznym dla naszych zespołów naukowych, lecz także centrum współpracy, edukacji i dialogu. Chcemy, by była to przestrzeń otwarta – dla badaczy i studentów z Polski i zagranicy oraz dla lokalnej społeczności Pafos – mówi prof. Artur Obłuski, dyrektor CAŚ UW.

Trzy sąsiadujące ze sobą segmenty, które składają się na siedzibę stacji, mają łącznie 425 m² powierzchni użytkowej. Od bram Parku Archeologicznego Nea Pafos dzieli je 1900 m. Można tu zakwaterować kilkanaście osób, do ich dyspozycji są dwie w pełni wyposażone kuchnie, miejsca parkingowe czy sala konferencyjna na około 25 osób z zapleczem audio-wideo. Kompletowany jest też księgozbiór. Zakup siedziby stacji został sfinansowany z subwencji

2

a

b

c

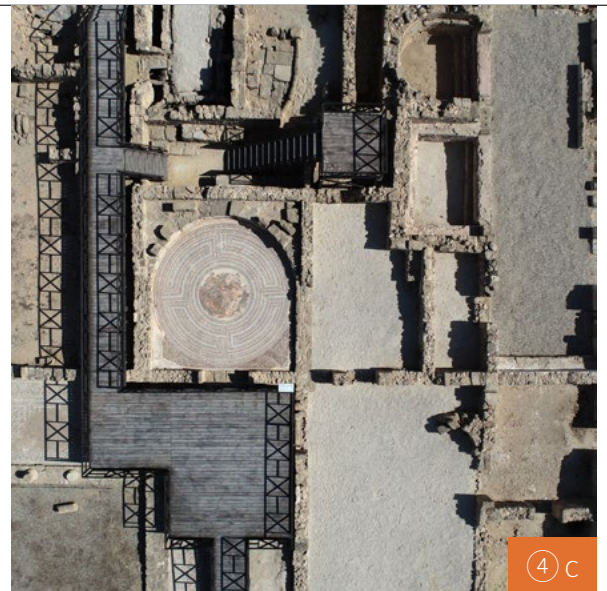
3

Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego dla Uniwersytetu Warszawskiego.

Powstanie placówki, zainicjowane decyzją rektora UW prof. Alojzego Z. Nowaka w 2021 roku, wpisuje się w szerszą strategię umiędzynarodawiania badań naukowych prowadzonych przez uczelnię. Otwarcie stacji zbiegło się również ze sprawowaniem przez Polskę prezydencji w Radzie Unii Europejskiej, a jej znaczenie symbolicznie podkreśliło dodatkowo niedawne podpisanie porozumienia o współpracy między UW a Uniwersyte-tem Cypryjskim.

Kierownicy badań UW w Nea Pafos:

- prof. Kazimierz Michałowski (1965–1970)
- prof. Wiktor Andrzej Daszewski (1971–2007)
- dr Henryk Meyza (2008–2019)
- prof. Ewdoksia Papuci-Władyka (od 2019)

Wybrane odkrycia UW w Nea Pafos

1. Tzw. Dom Hellenistyczny otrzymał swą nazwę od elementów architektonicznych z okresu hellenistycznego (IV-I wiek p.n.e.) wkomponowanych w późniejsze mury z okresu rzymskiego. Na zdjęciu zrekonstruowany portyk joński. Fot. Maciej Jawornicki

2. Widok na teren Maluteny, czyli dzielnicy rezydencjonalnej badanej przez ekspedycję UW. Fot. Maciej Jawornicki

3. Mozaika z Sali recepcyjnej (tzw. triclinium) z Domu Aiona (IV wiek n.e.):

- a. górne panele mozaiki: kąpiel Ledy, którą odwiedza Zeus w postaci łąbędzia, oraz oddanie małego Dionizosa przez Hermesa na wychowanie centaurovi i nimfom. Fot. Maciej Jawornicki;

b. na centralnym panelu przedstawiony jest Aion – bóg wiecznego czasu – wraz z Zeusem, Ateną i innymi bóstwami. Fot. Maciej Jawornicki;

c. dolne dwa panele z triumfem Dionizosa oraz sądem nad Marsjaszem. Fot. Maciej Jawornicki;

4. Mozaika przedstawiająca walkę herosa Tezeusza z Minotaurem, odkryta w tzw. Willi Tezeusza (III wiek n.e.):

a. centralny panel. Fot. Maciej Jawornicki;

b. odsłanianie centralnego panelu mozaiki wkrótce po jej odkryciu. Źródło: archiwum CAŚ UW;

c. widok z góry na mozaikę wraz z bordiurą w formie labiryntu. Fot. Wojciech Ostrowski

ELIT to europejski projekt, który zmienia dotychczasowe postrzeganie kształcenia doktoranckiego w humanistyce. Przez ostatnie pięć lat był realizowany na 10 czołowych europejskich uczelniach – w tym na Uniwersytecie Warszawskim.

Dwa lata na przykład w Weronie i rok w Warszawie. Albo dwa w Bazylei i jeden w Stavanger. Do dyspozycji, oprócz programów studiów dwóch wybranych szkół wyższych, aparatura badawcza obu uczelni, wsparcie dwóch promotorów i konsultacje z międzynarodowymi ekspertami. Co dwa miesiące szkolenia lub warsztaty, a także wyjazdy m.in. do Włoch, Niemiec, Szwajcarii czy Norwegii. Do tego wynagrodzenie i finansowanie badań.

Na Uniwersytecie Warszawskim zakończył się realizowany w ramach programu „Horyzont 2020” projekt *Empirical Study of Literature Training Network* (ELIT), który zrewolucjonizował podejście do prowadzenia kształcenia doktoranckiego w zakresie nauk humanistycznych. Młodzi naukowcy prowadzili swoje badania nie tylko indywidualnie, nad książką w bibliotece, ale przede wszystkim zespołowo i projektowo – aktywnie działając w środowisku międzynarodowym. ELIT zakładał przygotowywanie rozpraw doktorskich na poziomie europejskim, z wykorzystaniem zasobów kilku uczelni, z wyjazdami na konferencje i staże do zagranicznych ośrodków, publikacjami w prestiżowych czasopiśmie w formie *Gold Open Access*.

Doktoranci nawiązali wiele kontaktów, zakorzeniając się w akademickim środowisku międzynarodowym. Poznali osoby, których książki wcześniej czytali i cytowali w artykułach. Dostawali propozycje nowych ciekawych projektów. Po przeprowadzeniu swoich głównych eksperymentów wyjeżdżali na miesiąc do europejskiego nieakademickiego partnera z sektora gospodarczego lub edukacyjnego, np. do norweskiego liceum czy studia graficznego Bauer w Wiedniu, by sprawdzać swoje wyniki badań w praktyce.

OD PROJEKTU DO STUDIÓW

Geneza ELIT sięga 2016 roku, kiedy grupa europejskich naukowców, z których większość uczestniczyła w wieloletnim projekcie dotyczącym badań nad skutkami dygitalizacji czytania w sieci COST Action: *Evolution of reading in the age of digitisation* (E-READ), spotkała się we włoskiej Villa Vigoni. Miałam zaszczyt i przyjemność reprezentować w tym gronie Polskę. Opracowywanie projektu trwało kilka lat. Ostatecznie wniosek o jego finansowanie złożyliśmy w ramach programu ramowego Unii Europejskiej „Horyzont 2020”: MSCA ITN

EJD (*Marie Skłodowska-Curie Innovative Training Networks, European Joint Doctorates*). Dzięki grantowi założyliśmy konsorcjum badawczo-szkoleniowe, które zajęło się uruchomieniem międzynarodowych, europejskich, interdyscyplinarnych studiów doktoranckich w systemie *joint degree* i *double degree*. Jego koordynatorem był prof. Massimo Salgaro z Uniwersytetu w Weronie.

Młodzi naukowcy otrzymali możliwości, które dla nas były kiedyś nieosiągalne, by realizować swoje naukowe pasje bez ograniczeń. Takie zresztą było nasze zamierzenie przy pisaniu wniosku projektowego. Próbowaliśmy wyjść naprzeciw zapotrzebowaniom doktorantów, wprowadzając ich w międzynarodowy świat akademicki, zapoznając ich ze „sławami” w ich dyscyplinach, umożliwiając im uczestnictwo w najważniejszych konferencjach światowych, jak również organizując dla nich szkolenia z różnych zakresów naukowych oraz zapoznając ich z najnowszymi metodami badań.

Samo dofinansowanie było – jak na nauki humanistyczne – imponujące, wynosiło ponad 2,6 mln euro.

Chcieliśmy wykształcić nowe pokolenie naukowców interdyscyplinarnych, którzy prowadziliby badania eksperymentalne, wykorzystując najnowsze metody, a ich rezultaty byłyby stosowane w praktyce, w sektorze gospodarczym i edukacyjnym.

TRZY FILARY

W ten sposób powstało konsorcjum opierające się na trzech filarach: naukowym (prowadzenie projektów naukowych), szkoleniowym (studia doktoranckie i szkolenia dla młodych naukowców) oraz wdrożeniowym (polegającym na implementacji lub sprawdzeniu wyników badań w praktyce). Składało się ono z partnerów akademickich (czyli uczelni, na których czele stali naukowcy z 10 różnych uniwersytetów z Unii Europejskiej i Izraela) oraz nieakademicznych (z sektora gospodarczego i edukacyjnego). Część konsorcjum stanowiły też światowe organizacje zajmujące się czytelnictwem i jego wpływem na rozwój społeczeństw, np. Federation of European Literacy Associations (FELA), jak również badaniami empirycznymi nad czytaniem (International Society for the Empirical Study of Literature, IGEL).

Zrekrutowani do projektu w drodze międzynarodowego konkursu doktoranci realizowali swoje prace na dwóch uczelniach i w dwóch dyscyplinach (np. językoznawstwo i literaturoznawstwo). A często i w dwóch dziedzinach naukowych, łącząc dyscypliny nauk społecznych z humanistycznymi (np. językoznawstwo i psychologię, literaturoznawstwo i pedagogikę etc.).

Tematy przyszłych prac doktorskich zostały nakreślone już we wniosku projektowym i obejmowały różne aspekty badań empirycznych nad czytaniem literatury. Każdy z młodych badaczy ESR (*early-stage researcher*) w ramach stażu współpracował również z wybraną instytucją, firmą lub szkołą z Unii Europejskiej i sprawdzał swoje wyniki badań w praktyce lub proponował określone rozwiązania. Miało to na celu implementację wyników badań w sektorze gospodarczym lub edukacyjnym.

PODRÓŻ NAUKOWA

Projekt ELIT to przede wszystkim niesamowita podróż naukowa, podczas której realizowaliśmy zespołowo różne interdyscyplinarne projekty naukowe, często wychodząc ze swojej strefy komfortu, czyli własnego wąskiego zakresu specjalizacji, a przy tym poszerzając granice naukowe. Z kolei spojrzenie na przedmiot badań z punktu widzenia partnerów z innych dyscyplin lub dziedzin naukowych wzbogacało, a nierzadko także zmieniało perspektywę oglądu naukowego.

Przykłady badań realizowanych przez doktorantów w ramach projektu ELIT:

- › czy wspólne czytanie, tzw. *shared reading*, może mieć skutki terapeutyczne dla pacjentów onkologicznych? Jak wpływa ono na samopoczucie (*well-being*)?
- › jaki wpływ na czytanie tekstów literackich w języku obcym w wersji cyfrowej mają narzędzia sztucznej inteligencji?
- › jak przebiega rozwój kompetencji czytania u dzieci w wieku od trzech do sześciu lat, porównując naukę czytania na

nośnikach cyfrowych i czytanie tekstów w wersji papierowej?

- › jakie doświadczenia estetyczne towarzyszą czytelnikom podczas czytania tekstów literackich w języku obcym?
- › jakie procesy sprawiają, że jesteśmy w stanie empatyzować z bohaterem negatywnym w powieści?
- › jak wykorzystywać teksty literackie jako narzędzia do zmniejszenia stygmatyzacji osób żyjących z depresją?

Wyniki badań zostały opublikowane w pracach doktorskich i w artykułach naukowych w prestiżowych czasopiśmie, które można znaleźć w otwartym dostępie.

W tym roku trwają ostatnie obrony doktorskie w ramach *cotutelle* z projektu (w różnych częściach Europy). Młodzi naukowcy w większości otrzymali wyróżnienia za swoje dysertacje, rozpoczęli też pracę na uczelniach europejskich.

Najważniejsze jednak jest to, że dzięki tym nietypowym studiom i projektowi ELIT młodzi badacze postanowili związać swoje życie zawodowe ze światem akademickim. A to oznacza, że główne zadanie, jakim było wykształcenie nowych kadr naukowców łączących osiągnięcia różnych dyscyplin i stosujących najnowocześniejsze metody badawcze i implementujących wyniki w gospodarce, zostało osiągnięte. Życzymy im powodzenia na dalszych etapach kariery!

Projekt ELIT realizowało 10 uczelni:

- Uniwersytet Warszawski
- Uniwersytet w Weronie
- Uniwersytet Wiedeński
- Uniwersytet w Stavanger
- Uniwersytet Trnavski
- Wolny Uniwersytet Berliński
- Uniwersytet w Bazylei
- Uniwersytet w Hajfie
- Uniwersytet im. Radbouda w Nijmegen
- Wolny Uniwersytet w Amsterdamie

ELIT to również doświadczenie pracy w międzynarodowym, wielokulturowym zespole, które wzbogaca na wielu poziomach, choć jest też wyzwaniem, szczególnie administracyjnym. Doktoraty realizowane były w trybie *cotutelle*, co wiązało się z dostosowywaniem do siebie procedur nie tylko dwóch uczelni, ale również dwóch krajów.

Mimo wyzwań zdecydowanie było warto – nasi młodzi naukowcy otrzymali możliwości, które dla nas były kiedyś nieosiągalne, by realizować swoje naukowe pasje bez ograniczeń. Takie zresztą było nasze zamierzenie przy pisaniu wniosku projektowego. Próbowaliśmy wyjść naprzeciw zapotrzebowaniom doktorantów, wprowadzając ich w międzynarodowy świat akademicki, zapoznając ich ze „sławami” w ich dyscyplinach, umożliwiając im uczestnictwo w najważniejszych konferencjach światowych, jak również organizując dla nich szkolenia z różnych zakresów naukowych oraz zapoznając ich z najnowszymi metodami badań.

Uczestnicy projektu o ELIT:

DR AKSHAY MENDHAKAR (obecnie: Laboratorium Psychologii Społecznej i Poznawczej LAPSCO na Uniwersytecie Clermont Auvergne we Francji) zrealizował studia doktoranckie na Uniwersytecie Warszawskim (językoznawstwo) oraz na Uniwersytecie Wiedeńskim (psychologia), promotorzy: prof. Monika Płużyczka oraz prof. Helmut Leder:

Podobnie jak wielu moich kolegów z ELIT, odkryłem, że prawdziwa siła projektu wynikała ze sposobu, w jaki łączył on ludzi, pomysły i miejsca. Dla mnie jedną z jego największych zalet było naturalne połączenie badań z ludźmi i Europą. Przez te kilka lat miałem okazję poznać i pracować z badaczami z różnych środowisk: lingwistami, psychologami, informatykami, pedagogami, projektantami, a nawet filozofami. Projekt został zaplanowany tak, aby zapewnić nam interdyscyplinarne doświadczenia, ale myślę, że sposób, w jaki faktycznie działał w praktyce – również poprzez te nieformalne wydarzenia, kolacje, warsztaty, wyjazdy – sprawił, że był znacznie bardziej organiczny i przyjemny niż tradycyjny program akademicki. Konferencja końcowa ELIT i wydarzenie zamykające były wyjątkowymi momentami, które naprawdę uchwyciły ducha projektu.

Dr hab. Monika Płużyczka, prof. ucz. jest dyrektorką Instytutu Komunikacji Specjalistycznej i Interkulturowej UW, kierowała polską częścią projektu ELIT.

DR AINUR KAKIMOVA (obecnie: Słowacka Akademia Nauk w Bratysławie) zrealizowała studia doktoranckie na Uniwersytecie Warszawskim (językoznawstwo) oraz na Uniwersytecie w Weronie (literaturoznawstwo), promotorzy: prof. Monika Płużyczka oraz prof. Massimo Salgaro:

ELIT dał mi możliwość nawiązania kontaktów z naukowcami z całego świata i rozwinięcia niezbędnych umiejętności miękkich, takich jak komunikacja i praca zespołowa. Mobilność wbudowana w ten program pozwoliła mi doświadczyć prawdziwie międzynarodowych i interdyscyplinarnych badań. Moją ulubioną częścią było łączenie językoznawstwa i literatury z kognitywistyką oraz uczestnictwo w konferencjach w różnych środowiskach akademickich. Bardzo podobały mi się również zorganizowane szkolenia i seminaria ELIT – cały proces uczenia się był bogaty intelektualnie i stymulujący. Przemieszczanie się między krajami, dostosowywanie się do nowych zespołów i prezentowanie mojej pracy międzynarodowej publiczności dało mi coś więcej niż tylko umiejętności akademickie – uczyniło mnie odważniejszą i bardziej elastyczną osobą. Było to transformujące doświadczenie, które poszerzyło moje horyzonty zarówno akademickie, jak i osobiste – i dało mi przyjaźnie, o których wiem, że przetrwają poza środowiskiem akademickim.

Komfortowe pokoje, nowoczesne przestrzenie wspólne, elementy zapewniające pełną dostępność wnętrza oraz otoczenia budynku. To cechy nowego akademika UW, który znajduje się przy ul. Sulimy 4. Dom Studenta nr 7 otrzymał w czerwcu dwa prestiżowe wyróżnienia – w konkursach „Lider Dostępności” oraz o Nagrodę Architektoniczną Prezydenta m.st. Warszawy. Doceniono m.in. funkcjonalne rozwiązania, z których na co dzień mogą cieszyć się mieszkańcy akademika.

Nowy akademik UW znajdujący się przy ul. Sulimy 4 został otwarty we wrześniu 2024 roku. To siódmy Dom Studenta (DS) Uniwersytetu Warszawskiego. Wyróżnia go prosta forma zaprojektowana na planie czteroramiennym przypominającym wiatrak. Gmach ma łącznie osiem kondygnacji – siedem naziemnych i jedną podziemną.

– Budynek powstał z myślą o stworzeniu przestrzeni, która odpowiada na realne potrzeby mieszkańców, przede wszystkim studentów i doktorantów. Warunki mieszkaniowe mają dla nich kluczowe znaczenie, ponieważ to właśnie w akademiku spędzają oni znaczną część czasu poza uczelnią – mówi prof. Alojzy Z. Nowak, rektor UW.

W budynku dostępne są łącznie 382 miejsca noclegowe. Poza pokojami mieszkalnymi w środku znajdują się przestrzenie do wspólnego spędzania czasu – nauki czy gotowania – a także siłownia.

– Naszym celem było zaprojektowanie budynku, który łączy komfort codziennego życia z funkcjonalnością sprzyjającą nauce. Powstał nowoczesny i przytulny obiekt, który wyznacza nowy standard w budownictwie akademików. Cieszymy się, że walory

budynku doceniają zarówno jego mieszkańcy, jak i jurorzy w konkursach architektonicznych – podkreśla prof. Ewa Krogulec, prorektor UW ds. rozwoju.

DOSTĘPNOŚĆ NA MEDAL

W konkursie architektoniczno-urbanistycznym „Lider Dostępności” nagradzane są obiekty i przestrzenie publiczne najlepiej dostosowane do potrzeb wszystkich użytkowników, w tym osób z niepełnosprawnościami (OzN). W X edycji konkursu Dom Studenta nr 7 wygrał w kategorii „Obiekt mieszkalny/hotelowy”. Gala finałowa konkursu odbyła się 16 czerwca w Pałacu Prezydenckim.

W imieniu Uniwersytetu Warszawskiego nagrodę dla DS nr 7 z rąk Prezydenta RP Andrzeja Dudy odebrali: prof. Maciej Raś, prorektor UW ds. studenckich i jakości kształcenia, oraz Robert Grey, kanclerz UW.

– To dla nas ogromny zaszczyt, wyróżnienie i zobowiązanie do dalszych działań. Dostępność na Uniwersytecie Warszawskim jest jednym z priorytetów strategii rozwoju, ale i priorytetem obecnym w naszym codziennym działaniu. Dziękuję wszystkim, którzy na UW dbają o dostępność, równość i solidarność – mówił prof. Maciej Raś podczas uroczystości.

Budynek akademika jest w pełni dostosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnościami ruchową, słuchową i wzrokową. Rozwiązania zapewniające dostępność dotyczą pokoi mieszkalnych, komunikacji pionowej i poziomej wewnątrz obiektu, przestrzeni wspólnych oraz otoczenia gmachu. Kilkanaście pokoi dostosowanych jest do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Pomieszczenia te posiadają m.in. specjalnie przystosowane łazienki oraz wyposażenie. Na każdym piętrze znajduje się m.in. ogólnodostępna kuchnia oraz toaleta z rozwiązaniami OzN.

Dostępność obiektu zapewniają również takie elementy jak: bezprogowe wejścia, automatycznie otwierane drzwi, przyciski przywoływania pomocy, kontrastowe oznaczenia na transparentnych powierzchniach i schodach, obniżone blaty z możliwością podjazdu wózkiem, oznaczenia dotykowe, znaczniki głosowe oraz wydzielone miejsca parkingowe. Poruszanie się po budynku ułatwiają windy.

Konkurs „Lider Dostępności” organizowany jest przez Stowarzyszenie Przyjaciół Integracji i Towarzystwo Urbanistów Polskich od 2016 roku. Odbywa się pod honorowym patronatem Prezydenta RP. W X edycji konkursu do finału zakwalifikowano 29 obiektów i przestrzeni. Wyboru zwycięzców dokonała

KOMFORTOWY WYPOCZYNEK

Na liście finalistów konkursu „Lider Dostępności” w kategorii „Obiekt mieszkalny/hotelowy” był także Dom Pracy Twórczej i Wypoczynku UW „Wrzos” w Kirach, położony 8 km od Zakopanego. Po przebudowie budynek został ponownie otwarty i udostępniony gościom w maju 2024 roku. W czterokondygnacyjnym obiekcie znajduje się 13 pokoi hotelowych z łazienkami, w tym dwa w pełni dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. W budynku zastosowano takie rozwiązania funkcjonalne, jak m.in. przestrzenie manewrowe dla osób poruszających się na wózkach, kontrastowe oznaczenia, bezprogowe wejścia, przyciski systemu przyzywowego. Na terenie ośrodka znajduje się siłownia zewnętrzna dostosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnościami oraz mapa dotykowa szlaków górskich w Dolinie Kościeliskiej i Dolinie Chochołowskiej. Projekt budynku wykonała firma projektowo-budowlana „ŁAS” s.c., generalnym wykonawcą było konsorcjum firm Częstobud sp. z o.o. i Budopol sp. z o.o.

kapituła złożona z urbanistów, architektów i specjalistów z zakresu dostępności architektonicznej i projektowania uniwersalnego oraz ekspertów zgłoszonych przez Kancelarię Prezydenta RP.

STOŁECZNE WYRÓŻNIENIE

Drugim wyróżnieniem dla Domu Studenta nr 7 jest Nagroda Architektoniczna Prezydenta m.st. Warszawy w XI edycji tego konkursu. Przyznano ją w kategorii „architektura mieszkaniowa”. Nagrodę w imieniu Uniwersytetu Warszawskiego odebrała prof. Ewa Krogulec, prorektor UW ds. rozwoju, koordynująca Program Wieloletni, w ramach którego powstał akademik. Uroczystość wręczenia nagród odbyła się 3 czerwca w warszawskim Teatrze Studio.

Jurorzy konkursu docenili wysoki standard budynku oraz funkcje mieszkalne, które zaprojektowano w ramach konsultacji z przyszłymi użytkownikami. „Dom Studenta nr 7 nagradzamy za przemyślane rozwiązania projektowe z wykorzystaniem analiz najnowszych trendów i potrzeb użytkowników. Forma budynku sprzyja tworzeniu studenckich społeczności” – czytamy w uzasadnieniu jury.

Z myślą o potrzebach mieszkańców w akademiku zaprojektowano elementy nadające wnętrzu domowy charakter: przytulnie urządzone pokoje, miejsca do wspólnego spędzania czasu i integracji, krótsze korytarze. Przyjazny klimat tworzy także stonowana kolorystyka ścian.

Mieszkańcy mogą korzystać m.in. z ogólnodostępnej kuchni z jadalnią, pralni z suszarnią, świetlicy, sali do ćwiczeń oraz kameralnych pomieszczeń do realizacji projektów grupowych. Przy budynku znajduje się plac rekreacyjny oraz rowerownia.

Nagroda Architektoniczna Prezydenta m.st. Warszawy przyznawana jest dla projektów architektonicznych wyróżniających się najwyższym poziomem rozwiązań funkcjonalnych,

przestrzennych, a także znaczeniem społecznym i środowiskowym. Nad wyborem najlepszych realizacji w XI edycji konkursu pracowało 10-osobowe jury. Jurorzy wyłonili 17 najlepszych inwestycji i wydarzeń z ponad 150 zgłoszeń. Nominacje przyznano w sześciu kategoriach. W konkursie brane były pod uwagę obiekty położone w granicach administracyjnych m.st. Warszawy, których realizacja została zakończona w roku poprzedzającym przyznanie nagrody.

Organizatorem konkursu i fundatorem nagrody jest Prezydent m.st. Warszawy. Nagroda przyznawana jest we współpracy z Oddziałem Warszawskim Stowarzyszenia Architektów Polskich, Mazowiecką Okręgową Izbą Architektów Rzeczypospolitej Polskiej oraz Oddziałem Warszawskim Towarzystwa Urbanistów Polskich.

Projekt architektoniczny Domu Studenta nr 7 wykonała pracownia Projekt Praga. Prace budowlane przeprowadziła firma Mota-Engil Central Europe. Inwestorem zastępczym była firma ZBM SA.

ZDJĘCIA

① Gala wręczenia nagród w konkursie „Lider Dostępności”. Fot. Marta Kuśmierz/Integracja

② Nagroda Architektoniczna Prezydenta m.st. Warszawy dla Domu Studenta nr 7 UW przy ul. Sulimy 4. Źródło: Urząd m.st. Warszawy

Na Uniwersytecie Warszawskim nauczany jest od 75 lat, ale dopiero od tego roku ma swoją pierwszą tłumaczkę przysięgłą w naszym kraju. Mowa o pochodzącym z Etiopii języku amharskim. Dr Ewa Wołk-Sore z Katedry Języków i Kultur Afryki UW to, jak dotąd, jedyna tłumaczką przysięgłą języka amharskiego w Polsce.

Zacęłam studia, nie wiedząc nic o języku amharskim i kulturze Etiopii, ale już przy pierwszym kontakcie mnie oczarował – jego oryginalne piękno, wygląd liter, brzmienie, nieco pierwotny charakter, precyzja, logika, ciekawa gramatyka, szczególnie fleksja, a także składnia czynią go absolutnie wyjątkowym – mówi dr Ewa Wołk-Sore z Wydziału Orientalistycznego UW.

Język amharski należy do grupy języków semickich, spośród których wywodzą się też arabski i hebrajski. Używany jest głównie w Etiopii i choć nie jest językiem oficjalnym, pełni funkcję języka urzędowego oraz języka komunikacji międzykulturowej. W samej Etiopii istnieje niemal 90 języków, z których najważniejsze oprócz amharskiego są oromo i tigrinia. Językiem amharskim posługuje się nawet 40 mln mieszkańców Etiopii, a także prawie 3 mln Etiopczyków rozproszonych po całym świecie.

– Mój pierwszy pobyt w Etiopii sprawił, że jeszcze bardziej pokochałam ludzi, kulturę, a właściwie cywilizację etiopską: jest to stara kultura, chrześcijańska, ortodoksyjna – jeszcze 40 lat temu na wsiach wciąż wydawało się, jakby czas zatrzymał się w epoce biblijnej – ludzie przemierzali wzduż i wszerz górzystą przestrzeń boso w białych, bawełnianych, haftowanych szatach, wszystko zdawało się organiczne, pierwotne, nieprzetworzone – opowiada dr Wołk-Sore.

Wspomina także o tym, że najważniejsze dla Etiopczyków są relacje międzyludzkie i to właśnie ich pielęgnowaniu poświęca się wiele czasu. Dzieje się to choćby podczas codziennego rytuału picia kawy, która za każdym razem jest świeżo palona i parzona podczas wspólnotowej ceremonii.

– Ludzie w Etiopii są bardzo przyjaźni, a ich wiara w Boga głęboko uwewnętrzniona. Bóg obecny jest we wszystkich działaniach. Kiedy spytamy Etiopczyka, jakie ma plany, niemal zawsze usłyszymy, że zależą one od tego, co Bóg postanowi. Ortodoksyjna wiara wymaga wielu wyrzeczeń, posty są formą samodoskonalenia, kształtowania charakteru, woli, nieulegania zachciankom – wspomina tłumaczką.

Dr Ewa Wołk-Sore (po prawej) odbiera świadectwo tłumacza przysięgłego. Źródło: archiwum prywatne

Współczesna Etiopia zgodnie z tradycją wywodzi się z Królestwa Aksum, które jako jedno z pierwszych państw przyjęło chrześcijaństwo jako religię oficjalną. Do dziś ponad 60% Etiopczyków należy do różnych kościołów chrześcijańskich, wśród których największym jest Etiopski Kościół Ortodoksyjny.

JĘZYK INNY NIŻ WSZYSTKIE

Dr Ewa Wołk-Sore związała swoją karierę naukową z językiem amharskim. Pracę magisterską poświęciła użyciu bezokolicznika, a doktorską konceptualizacji więzi międzyludzkich w tym języku.

– To trudny język i bez pasji oraz zapału nie da się go nauczyć. Brzmi bowiem inaczej niż wiele bardziej popularnych języków i trudno na zasadzie skojarzeń domyślić się, o czym mowa – mówi dr Wołk-Sore.

Badaczka od wielu lat pracuje, tłumacząc z amharskiego na polski. Zlecenia dla tłumaczki języka rzadko używanego w Polsce obejmują pracę z uchodźcami, pomoc w konsultacjach lekarskich, często powoływana jest jako biegły w czasie przesłuchań sądowych czy policyjnych. Dr Wołk-Sore pisemnie tłumaczy też dokumenty urzędowe, jak np. prawa jazdy czy postanowienia sądowe.

– Moja praca zwykle zaczyna się od telefonu z placówki granicznej, sądu, policji czy z biura tłumaczeń. Dostaję zazwyczaj pytanie o to, czy mam czas na pomoc w tłumaczeniu i proszę, żebym ten czas znalazła natychmiast. W związku z tym moje codzienne plany układam dość elastycznie i zawsze mam ze sobą słuchawki, żeby tłumaczyć w różnych warunkach – komentuje tłumaczką.

W styczniu 2025 roku dr Ewa Wołk-Sore została pierwszą i, jak dotąd, jedyną tłumaczką przysięgłą języka amharskiego w Polsce. Sama organizacja egzaminu nie była prosta – długo trwało, zanim znaleziono użytkownika języka amharskiego, który mógłby go przeprowadzić. Pracę tłumaczki łączy z działalnością naukowo-dydaktyczną na Wydziale Orientalistycznym UW, przybliżając studentom kulturę Afryki. Za cel stawia sobie wykształcenie kolejnych adeptów języka amharskiego w Polsce. Jednak związki dr Wołk-Sore z językiem i kulturą etiopską wybiegają daleko poza życie zawodowe i badawcze.

– Moją największą pasją jest tłumaczenie literatury amharskiej. Pracuję nad tłumaczeniem najbardziej popularnej w Etiopii powieści ፍቅር እስከ ሙቃብር. Jej polski tytuł brzmi *Miłość aż po grób* – podsumowuje.

SPORT

AEROBIK SPORTOWY

17 i 18 maja na parkiecie Zatoki Sportu w Łodzi niemal 120 studentek i studentów z 19 uczelni z całego kraju wzięło udział w zawodach aerobiku sportowego. Zawodnicy rywalizowali w pięciu konkurencjach – solistki, soliści, duo, trio oraz team. Drużyna z UW zajęła trzecie miejsce w klasyfikacji uniwersytetów.

PIŁKA WODNA

Drużyna waterpolistów AZS UW Nekera zdobyła trzeci z rzędu tytuł Mistrzów Polski. Po zwycięstwie z drużyną ŁSTW Politechnika Łódzka 12:6 drużyna Uniwersytetu Warszawskiego zapewniła sobie zwycięstwo na dwa spotkania przed zakończeniem tego rocznych rozgrywek w ekstraklasie.

TAEKWONDO

27 kwietnia zawodnicy AZS UW wzięli udział w zawodach Pucharu Polski w taekwondo. Złote medale zdobyli: Dominik Papierowski (w kategorii 63 kg) i Michał Szadkowski (w kategorii do 80 kg). Drugie miejsce w kategorii 68 kg zdobył Sebastian Uścimiuk.

TENIS STOŁOWY

27 kwietnia odbył się finał Akademickich Mistrzostw Polski w tenisie stołowym. Uniwersytet Warszawski reprezentowały: Weronika Bzdziuch, Aleksandra Jarkowska, Weronika Pelc, Katarzyna Ślifirczyk oraz Agata Zakrzewska. Reprezentacja UW zajęła drugie miejsce w klasyfikacji generalnej i pierwsze wśród uniwersytetów.

SZERMIERKA

18 maja w hali Wydziału Zarządzania UW odbyły się Akademickie Mistrzostwa Polski w szermierce. W konkurencji floret kobiet Dominika Wasilczuk wywalczyła trzecie miejsce w klasyfikacji generalnej. Drugie miejsce w szabli kobiet zajęła Zuzanna Lenkiewicz. W tej samej broni wśród mężczyzn Michał Pardela stanął na najniższym stopniu podium, zdobywając trzecie miejsce w klasyfikacji generalnej.

Zarówno Zuzanna Lenkiewicz, jak i Michał Pardela okazali się najlepsi w klasyfikacji typu uniwersytety.

Zespół AZS UW zajął również trzecie miejsce w klasyfikacji drużynowej, ustępując jedynie drużynom AWF Katowice i Politechniki Gdańskiej. W klasyfikacji uniwersytetów nasza drużyna zdobyła pierwsze miejsce.

Ksawery Masiuk. Fot. Weronika Morciszek

PŁYWANIE

Drużyna AZS UW w Mistrzostwach Polski w pływaniu zajęła pierwsze miejsce w klasyfikacji medalowej z imponującym dorobkiem 17 medali (w tym siedmiu złotych) oraz pierwsze miejsce w punktacji klubowej zarówno w kategorii open, jak i młodzieżowców.

Ksawery Masiuk w eliminacjach na 100 m stylem motylkowym uzyskał minimum na Mistrzostwa Świata w Singapurze. W finale tej konkurencji zawodnik uplasował się na drugim miejscu, ustępując jedynie olimpijczykowi z Tokio – Jakubowi Majerskiemu. Podczas tych samych zawodów Masiuk zwyciężył w konkurencji na 200 m stylem grzbietowym.

Złoto zdobyła również męska sztafeta 4×200 m (Antoni Fronczak, Adrian Jaśkiewicz, Maciej Guliński, Ksawery Masiuk) w kategorii open, jak i wśród młodzieżowców.

Drugiego dnia zawodów Barbara Mazurkiewicz w finale zawodów na 50 m stylem klasycznym obroniła tytuł mistrzyni Polski, uzyskała też czas lepszy od minimum na Mistrzostwa Świata.

Własny rekord Polski na 100 m stylem grzbietowym, z czasem 52,55, pobił Ksawery Masiuk. Był to najwyższy punktowany wynik całych mistrzostw.

Adrian Jaśkiewicz wygrał w konkurencji 200 m stylem motylkowym, uzyskując minimum na Uniwersjadę i Mistrzostwa

Europy U-23. Aleksandra Polańska zdobyła srebro na 400 m stylem dowolnym, a Ksawery Masiuk ponownie został Mistrzem Polski – tym razem na 50 m stylem grzbietowym. Dodatkowo mieszana sztafeta 4×100 m stylem zmiennym (Ksawery Masiuk, Barbara Mazurkiewicz, Adrian Jaśkiewicz, Aleksandra Polańska) ustanowiła nowy rekord Polski i sięgnęła po pewne zwycięstwo.

W sztafecie zmiennej kobiet 4×100 m zawodniczki UW – Natalia Janiszewska, Lena Drynkowska, Laura Bernat, Martyna Jabłońska – zdobyły złoto w kategorii młodzieżowiec i otarły się o podium w kategorii open, tracąc do trzeciego miejsca zaledwie 0,04 sekundy. W męskiej sztafecie Bartosz Brzozowski, Oliwier Misztal, Jan Brzóska i Antoni Fronczak zdobyli brąz w kategorii open i złoto wśród młodzieżowców.

21 i 22 czerwca odbyły się zawody Mistrzostw Polski Młodzieżowców w pływaniu U-23. Drużyna z UW zdobyła złoty medal, pokonując w finale drużynę z Łódzkiego Sportowego Towarzystwa Waterpolowego 15:4.

BRYDŻ

Uniwersytet Warszawski zwyciężył w klasyfikacji generalnej Akademickich Mistrzostw Polski w brydżu sportowym rozgrywanych między 25 i 27 kwietnia w Krakowie. Zawodnicy UW wygrali w turnieju teamów i w klasyfikacji uniwersytetów.

KOSZYKÓWKA

Zakończyły się Akademickie Mistrzostwa Polski w koszykówce kobiet i mężczyzn,

które od 29 maja do 1 czerwca odbywały się w Krakowie. Zawodniczki UW zakończyły rywalizację na piątym miejscu w klasyfikacji generalnej oraz na czwartym miejscu w klasyfikacji uniwersytetów. Zespół męski uplasował się na szóstym miejscu w Polsce oraz pierwszym w klasyfikacji uczelni.

SIATKÓWKA PLAŻOWA

W pierwszym tygodniu czerwca w Gdyni odbyły się Akademickie Mistrzostwa Polski w siatkówce plażowej. Złote medale trafiły do drużyn z Uniwersytetu Warszawskiego. W turnieju kobiet triumfowały Julia Gierczyńska i Patrycja Jundziłł, a w turnieju mężczyzn – Tomasz Jaroszczak i Mikołaj Kaczmarek. UW zdobył również pierwsze miejsce w klasyfikacji generalnej wśród kobiet i mężczyzn.

KULTURA

PAMIĘTAJCIE O OGRODACH

16 i 17 czerwca w Ogrodach Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie odbywały się koncerty zorganizowane z okazji jubileuszu 65-lecia Studenckiego Teatru Hybrydy i 20-lecia jego reaktywacji na Uniwersytecie Warszawskim. Podczas premierowych koncertów w aranżacjach instrumentalnych na żywo wybrzmiały teksty m.in. Ernesta Brylla, Jerzego Kofty, Wojciecha Młynarskiego,

Adama Kreczmara, Agnieszki Osieckiej czy Edwarda Stachury, a także utwory pionierów polskiego jazzu legendarnego Hot Club Hybrydy – Krzysztofa Komedy, Jerzego „Dudusia” Matuszkiewicza, Włodzimierza Nahornego i Andrzeja Trzaskowskiego. Można było usłyszeć również *evergreeny* z repertuaru bywalczyń i bywalców Hybryd: Ewy Bem, Urszuli Dudziak, Wandy Warskiej czy Wojciecha Trzcńskiego. Piosenki były przeplatane scenkami teatralnymi opartymi na wybranych tekstach kabaretu literackiego Stefanii Grodzieńskiej i Juliana Tuwima, którymi inspirował się w swojej długiej historii Teatr i Kabaret Hybrydy.

PIOSENKA O WARSZAWIE

5 czerwca Centrum Badań nad Kulturą Warszawy (CBKW) Uniwersytetu Warszawskiego zorganizowało kolejne spotkanie z cyklu „Twórcy warszawskiej kultury. Ocalić od zapomnienia”. Gościem wydarzenia była Irena Santor. Spotkanie otworzyła prof. Ewa Krogulec, prorektor UW ds. rozwoju, a poprowadziła prof. Elżbieta Wichrowska, dyrektorka CBKW UW.

Podczas wydarzenia nastąpiło uroczyste ogłoszenie wyników konkursu literackiego na nową piosenkę o Warszawie dla Ireny Santor, który zorganizowało CBKW UW wraz z Muzeum Literatury im. Adama

Mickiewicza w Warszawie. Jury w składzie: Włodzimierz Korcz (przewodniczący), Artur Andrus, dr hab. Igor Piotrowski (Instytut Kultury Polskiej UW), Amadeusz Szklarz-Habrowski (Muzeum Literatury im. Adama Mickiewicza w Warszawie) i prof. Elżbieta Wichrowska (CBKW, Wydział Polonistyki UW) wskazało zwycięzcę konkursu. Został nim Zbigniewa Kozula, autor tekstu *Sentymentalny siąpi deszcz* (*Odejdę Warszawo i już*). W ścisłym finale konkursu znaleźli się również Joanna Homańczyk z tekstem *Sonda warszawska* oraz Maksymilian Wiczorski z tekstem *Tu*. Do konkursu wpłynęło ponad 400 tekstów z 10 krajów: Polski, Niemiec, Francji, Irlandii, Hiszpanii, Holandii, Słowacji, Wielkiej Brytanii, Argentyny oraz Australii.

JUWENALIA

Na 9 i 10 maja zaplanowano doroczne muzyczne święto studentów na UW. Ze względu na tragiczne wydarzenia na uczelni Juwenalia nie odbyły się w planowanym terminie. Wydarzenie zostało przeniesione na 26 i 27 września. Juwenalia to muzyczne święto organizowane przez Samorząd Studentów UW. Podczas tegorocznego wydarzenia zaplanowano występy solistów i zespołów. Zaprezentują się m.in.: Plan Be, Enej, Julia Pośnik i Żabson. Koncerty odbędą się na Letniej Scenie Progresji.

Spotkanie z Ireną Santor. Fot. Jan Bielikowski

National order of merit for Prof. Zygmunt Lalak

On 12th June the French Ambassador to Poland Étienne de Poncins awarded Prof. Zygmunt Lalak, Vice-Rector for Research at the University of Warsaw, the insignia of the National Order of Merit. Prof. Lalak was recognised for his scientific achievements and contribution to the development of Polish-French cooperation.

"Prof. Zygmunt Lalak is a brilliant theoretical physicist whose scientific work focuses on the origin and evolution of the Universe. Throughout his professional life, he has remained faithful to his Alma Mater – the University of Warsaw. He has collaborated with many researchers from all over the world, with experts in numerous fields – from materials science to the protection of cultural heritage. Prof. Zygmunt Lalak, distinguished by his exemplary commitment, is a true friend of France," said Ambassador Étienne de Poncins during the ceremony at the French Embassy.

"I accept this Order with humility and pride – as a symbol of friendship between our nations, but also as a confirmation that the values to which I strive to be faithful – openness, cooperation, mutual respect – are just as important in science today as everywhere. I have always believed that science is not only knowledge – it is relationships. It is dialogue. It is a shared responsibility for the world we create. Working to strengthen scientific cooperation between Poland and France has been and remains a source of great satisfaction and inspiration for me. It is in international cooperation, in the exchange of ideas, contacts and experiences, that science takes on its full dimension. Poland and France are united by a deep attachment to the idea of the university as a space of intellectual freedom and social responsibility. I am glad that I could – even to a small extent – co-create this common space. I am deeply grateful for this distinction. I accept it not as a crowning achievement – on the contrary – as a commitment to continue working for what is most valuable: open, engaged science that respects diversity," said Prof. Zygmunt Lalak.

The National Order of Merit is the second national order to honor French citizens. It rewards distinguished merit acquired either in public, civil, or military service or in the exercise of a private activity. The order may be awarded to French citizens and persons from

Conference on the security of Central and Eastern Europe at the UW. Credit: Krystian Szczepny/UW

abroad for their distinguished military or civil achievements.

Together for a safe Europe

On 16th and 17th June the University of Warsaw hosted Central and Eastern Europe Security Forum. European and American experts debated at the Main Campus of the University of Warsaw about geopolitics, economy and cybersecurity.

The event was attended by over 500 representatives of governments, international organisations, academia and the private sector. The two-day conference was organised by the Institute of Eastern Studies together with the Ministry of National Defense and the University of Warsaw.

The patronage over the event was assumed by Władysław Kosiniak-Kamysz, Deputy Prime Minister and Minister of National Defense. Organisers have prepared over 30 discussion panels, special talks and plenary sessions, focusing on the issues of military, energy, economic security, cybersecurity and social resilience.

"State security should be a priority in both the strategies of political decision-makers and the activities of the academic community. I am pleased that the University of Warsaw will once again be the place of an important social debate, thanks to which we will look at the challenges of the modern world from a broad perspective. This is another action organised in the cooperation between the University of Warsaw, the Ministry of National Defense and other security institutions," said Prof. Alojzy Z. Nowak, Rector of the University of Warsaw.

Cooperation with the Ministry of National Defense on supply security

The University of Warsaw has joined the group of institutions collaborating on the special report dedicated to the security of the supply chain in the Polish defense industry.

The ceremony of signing and presenting the agreements to the new signatories took place on 28th May in the Kazimierzowski Palace at the University of Warsaw's Main Campus. The documents were presented by Deputy Prime Minister and Minister of National Defense, Władysław Kosiniak-Kamysz.

"The defense industry is currently one of the most important sectors of the economy. It is through this industry the most crucial technologies and breakthrough solutions are tested. We believe that together with the Ministry and our partners, we are moving in the same direction," said Prof. Alojzy Z. Nowak, Rector of the University of Warsaw, upon receiving the agreement.

The initiative was announced in September 2024 during the XXXIII Economic Forum in Karpacz, where the Minister of National Defense signed a letter of intent regarding cooperation in the development of the report "Supply Chain Security in the Polish Defense Industry".

Award for University of Warsaw dormitory

Student Hall of Residence No. 7 of the University of Warsaw has won the Architectural Award of the President of the City of Warsaw in the "residential architecture" category. The awards ceremony took place

on 3rd June during the final gala of the competition.

The new student hall of residence in Warsaw's Służew district, opened in September 2024, offers 382 places for students and doctoral candidates of the University of Warsaw. The jury appreciated the high standard of the facility and the design created in consultation with future residents.

The justification emphasised that the form of the building promotes integration and the creation of student communities. The interiors of the student hall of residence were designed with the comfort and homely character of the facility in mind – cosy rooms, common spaces, a kitchen with a dining room, a laundry room, a common room, gym and places for group work. The building and its surroundings are fully accessible to people with disabilities.

The Architectural Award of the President of the Warsaw promotes projects with high functional, spatial, social and environmental values.

Numerous events as a part of the Polish presidency of the EU Council

In May and June, the University of Warsaw hosted numerous events as part of the Polish Presidency of the Council of the European Union. Meetings and conferences were devoted to the role of our country and universities in Europe, and were attended by leading experts, diplomats and scientists from various countries of the European community.

► On 26th and 27th May the University of Warsaw held events related to technological sovereignty. **The EUTechSovereignty2025 conference** was attended by representatives of the high-tech environment, as well as representatives of scientific and research organisations, Polish and European institutions, experts dealing with innovation and technology policy, and beneficiaries of projects financed under the EU Research and Innovation Framework Programs.

"The University of Warsaw has always been a place open to the development of the modern world and technological progress. This is where research is conducted and discussions on innovation, new technologies and the future of artificial intelligence are held," said the Rector of the University of Warsaw, Prof. Alojzy Z. Nowak, opening the conference.

On 27th May the next part of the conference took place – the National Knowledge Valorisation Day associated with EUTechSovereignty 2025. The conference discussed practical applications of research and innovation results.

► On 2nd and 3rd June, UW hosted representatives of the creators of 81 of the best translation training programs with the European Master's in Translation (EMT) accreditation. The **European Master's in Translation Network Meeting** took place in Poland for the first time.

"Your work requires not only language proficiency, but also deep cultural sensitivity. Europe speaks many languages, but thanks to the work of translators, mutual understanding is constantly improving," said Prof. Maciej Raś, the UW Vice-Rector for Student Affairs and Quality of Education, during the opening of the event.

The EMT Network, established by the Directorate-General for Translation of the European Commission (DGT), brings together the highest quality translation programs in Europe. Its aim is to ensure excellent training for future specialists and institutional translators. The Institute of Applied Linguistics of the University of Warsaw has been a member of the network since 2014.

► From 4th to 6th June the University of Warsaw hosted the conference **Europe and Mobilities. Challenges and Opportunities for Socio-Economic Transformations**. The event was organised by the Center for Excellence in the Social Sciences (CESS) and the Center for Migration Research of the University of Warsaw.

The conference program included two expert speeches and seven thematic panel sessions devoted to key socio-economic and political issues. "Mobility is one of the key elements not only in the economic and political worlds, but also in the academic world. It is the engine of innovation and development of universities. We are closely observing the reality, technological and economic changes, international relations and the way they affect the academia," said Prof. Zygmunt Lalak, the Vice-Rector for Research at the University of Warsaw, opening the event.

During the plenary sessions, the participants discussed the changing migration patterns in Europe and the future of migration management. The conference was also

an introduction to the series of information meetings on the upcoming calls for proposals under the "Horizon Europe" Framework Programme.

New ERC ambassadors from the University of Warsaw

On 28th April the European Research Council (ERC) and the Association of ERC Grantees (AERG) launched the new „Ambassadors for the ERC" network. It connects 32 people from 21 European Union countries and associated countries. They represent different fields of science – from natural sciences, through social and humanities, to physics and engineering.

Among the ambassadors there are two scientists from the University of Warsaw – Prof. Justyna Olko from the Faculty of "Artes Liberales" and Prof. Michał Tomza from the Faculty of Physics.

ERC is an independent institution supporting high-quality scientific research by supporting the best scientists, engineers and academics in various fields. It operates under the 7th EU Framework Programme for scientific research.

The aim of the "Ambassadors for the ERC" initiative is to further strengthen the role and visibility of the ERC in Europe and worldwide, including in each of the EU member states. Specifically, the focus is on deepening the understanding of how fundamental and frontier research contribute to building European autonomy in technology and society-enhancing resilience to global threats such as challenges to democracy, public health, and climate change, and improving the capacity to respond to both local and global issues.

Crocodile remains in the mine

The remains of a crocodile from around 17 million years ago were found in the "Bełchatów" mine. It comes from the Miocene era (23 million to 5.3 million years ago), the last such warm and humid period in the history of the Earth. It is most likely the extinct *Diplocynodon* – a relative of modern alligators.

Scientists from the Faculty of Geology and the Faculty of Biology of the University of Warsaw, the Institute of Paleobiology of the Polish Academy of Sciences, the Polish Academy of Sciences Museum of the Earth, and the Moravian Museum of the Earth (Czech Republic) participated in the discovery.

It was described in an article in the journal "Acta Palaeontologica Polonica".

Grzyby skarpy warszawskiej

Nie ma większej wartości przyrodniczej w miastach niż miejsca porzucone przez człowieka, pozostawione swojej naturalnej sukcesji. Zazwyczaj pozostają one tam, gdzie wejście jest utrudnione – bądź to poprzez niekorzystne warunki przyrodnicze – bagna, miejsca zalane wodą lub skrajnie zarośnięte – albo poprzez zamknięcie ich dla mieszkańców. Te właśnie nietypowe warunki pozwoliły na zachowanie reliktyw przyrodniczych na skarpie warszawskiej, w tym również reliktyw grzybowych. Czy więc w Warszawie warto szukać rzadkich grzybów? Zdecydowanie tak!

Skarpa warszawska to zwyczajowa nazwa wysokiej skarpy rzeki Wisły na terenie Warszawy, szczególnie dobrze charakteryzująca krajobraz zachodniego pobraża rzeki. Jest świadectwem procesów erozji i akumulacji, które szczególnie silnie oddziaływały na teren Warszawy w czasach ostatniego zlodowacenia. Skarpa jest elementem nie tylko kształtującym krajobraz, ale również wpływającym na strukturę przestrzenną miasta. Nagły spadek terenu w kierunku rzeki, źródła zasilające rzekę, a znajdujące swoje ujście w skarpie, powodowały, że uskok terenu był ostatnim miejscem, na którym decydowano o budowie domów, a znacznie częściej pozostawał enklawą zieleni miejskiej. Nieprzypadkowo najbardziej cenne przyrodniczo części miasta, a także stare parki i zieleńce są położone właśnie na skarpie i służą do dziś mieszkańcom jako miejsce relaksu i zielone płuca stolicy. Na długości skarpy warszawskiej obejmującej około 30 km spotykamy najcenniejsze przyrodniczo rezerваты – Rezerwat Las Kabacki, Rezerwat Natoliński i Las Bielański.

Na odcinku warszawskim koryto Wisły kształtuje się na lewym brzegu doliny, pomiędzy Równiną Warszawską a Wysoczyzną Wołomińską, a w części północnej rzeka jest od skarpy przedzielona wyłącznie drogą szybkiego ruchu. Niecałe 100 lat temu mogło jeszcze dochodzić do podmywania skarpy na terenie Lasu Bielańskiego. Obecnie Wisłostroda przebiega częściowo po estakadzie, dzięki czemu tworzy się korytarz ekologiczny dla zwierząt wędrujących wzdłuż koryta Wisły i szukających schronienia w Lesie Bielańskim. O tym, że dochodzi tu do wędrówek nawet dużych zwierząt, może świadczyć pojawienie się w maju tego roku łosia w Łazienkach.

FUNGA

Na szczycie skarpy, w starej części Warszawy, wyróżnia się kilka prominentnych pałaców i kościołów – Zamek Królewski, Kościół św. Anny, Kościół Seminarystów, Pałac Prezydencki, Kościół Nawiedzenia Najświętszej Panny Marii, zwany potocznie kościołem

Pochwiak jedwabnikowy. Fot. Marta Wrzosek

Sióstr Wizytek, oraz Pałac Kazimierzowski, mieszczący rektorat Uniwersytetu Warszawskiego. Niemal pod każdym z tych zabytkowych budowli rozciągają się tereny zielone. Nieco dalej na południe na skarpie wyróżnia się sylwetka Obserwatorium Astrofizycznego UW, ulokowanego w Ogrodzie

Botanicznym, i Belweder. Idąc dalej na południe, warto zwrócić uwagę na dwa piękne pałace, pochodzące z tego samego okresu i podobne w swoim stylu – Pałac Natoliński oraz Królikarnię. Oba miały charakter dóbr wiejskich przeznaczonych na polowania. Pałac Natoliński, podobnie jak Królikarnia,

powstał w latach 80. XVIII wieku, na terenie dawnej Bażantarni, i należał początkowo do Augusta Czartoryskiego, wojewody ruskiego i właściciela dóbr wilanowskich. Po jego śmierci przechodził na własność innych możnych rodów – Lubomirskich i Potockich. To właśnie w czasach gospodarzenia Potockich w bażantarni wprowadzono nazwę Natolin. Królikarnia, której pałac zbudowano według planów Merliniego, zawdzięcza swoją nazwę z kolei polowaniom na króliki. Również i ten pałac przechodził z rąk do rąk. Właścicielami byli m.in. Michał Hieronim Radziwiłł, Ksawery Pusłowski, Marta hr. Krasieńska. Funkcja terenów przylegających do pałaców jako obszarów polowań sprzyjała zachowywaniu naturalnego lasu, co ostatecznie przełożyło się na ich wartość przyrodniczą.

Krótki rys historyczny pokazuje, jak cenna jest skarpa wiślana, w aspekcie zarówno kulturowym, jak i przyrodniczym. Podczas gdy flora i fauna są z reguły lepiej znane, badane zarówno przez profesjonalistów, jak i w ramach ruchów obywatelskich (*citizen science*), tak funga pozostaje ciągle niedostatecznie zauważana, a jeszcze daleko nam do tego, by wyróżniać i mówić na jednym oddechu o flrze, fundze i faunie danego obszaru.

Ten wstęp ma na celu podkreślić znaczenie grzybów w ekosystemie miejskim i przyczynić się do popularyzacji słowa funga, będącego dokładnym ekwiwalentem flory i fauny, a jednocześnie wskazać pracownikom uniwersyteckich budynków stojących na skarpie lub między skarpią a Wisłą, czego warto szukać wśród traw i na drzewach.

GRZYBY SKARPY WIŚLANEJ

Truizmem jest powiedzieć, że grzyby dobrze rosną na drewnie. Warto jednak zauważyć, że nie każde drewno jest dla grzybów równie dobre. Na skarpie wiślanej i pod nią zachowały się liczne stare dęby. Jest ich najwięcej w parkach i Lesie Bielańskim, niemało również na terenie Kampusu Głównego UW. Stanowią one refugium rzadkich i bardzo cennych grzybów. Na pniach i u ich nasady znajdziemy ozorki dębowe (*Fistulina hepatica*), żółciaki siarkowe (*Laetiporus sulphureus*), a w Lesie Bielańskim mogą pojawić się nawet bardzo rzadkie i chronione zagrożone listkowate (*Gri-fola frondosa*) i soplówki jeżowate (*Hericium erinaceus*). Najczęściej o grzybach rozwijających się w drewnie myślimy jako o pasożytach niszczących drzewa. Warto podkreślić, że znacznie częściej niż grzyby szkodnikiem dla przyrody jest człowiek. Grzyby stanowią jej naturalny element i tak długo nie szkodzą, jak długo człowiek nie wprowadzi zmian, które sprzyjają właśnie patogenom.

Grzyb rozwija się w drewnie najczęściej przez kilkanaście lat lub dłużej. Powoli rozkładając

Ozorek dębowy.
Fot. Marta Wrzosek

drewno, przyczynia się do powstawania dziupli, w których znajdują schronienie liczne ptaki i nietoperze, nie mówiąc o dziesiątkach gatunków drobnych bezkręgowców. Dlatego też, kiedy już osłabione drzewo zostaje wycięte lub się przewraca, nie należy go usuwać. Ostatnio coraz częściej widzimy pozostawione pnie w parkach i na skwerach. Każdy taki obiekt jest wyspą życia w mieście. Służy jako schronienie i miejsce żerowania dla chrząszczy, mrówek, skoczogonków, wiji i innych drobnych stworzeń. Spomiędzy fragmentów kory lub z dziupli nieraz wyrasta przepiękny i rzadki grzyb pochwiak jedwabnikowy. Nie tylko na drewnie znajdujemy grzyby, ale również na naszych trawnikach. Na całej długości skarpy wiślanej możemy już w sierpniu natknąć się na wielkie białe kule, nieraz rosnące grupami, w rzędach lub kręgach. To czasznicie olbrzymie *Calvatia gigantea* – grzyby nadające się do jedzenia, dopóki są młode, jędrne i całkowicie białe w środku.

W warunkach miejskich raczej nie rekomenduje się ich zbierania ze względu na zanieczyszczenia miejskie, ale jeśli grzyb rośnie dalej niż 50 m od ciągu komunikacyjnego, to zwykle możemy go bezpiecznie spożywać. Podobnie liczne są w Warszawie pieczarki dwupierścieniowe zwane też miejskimi. Na kampusie uniwersyteckim czasem można znaleźć prawdziwe grzybowe rarytasy – jeśli jesienią pod rośliny podłożymy korę, to w kolejnym roku możemy się spodziewać obfitych zbiorów smardzy. Kilka lat temu można było garściami zbierać smardze spod Auditorium Maximum.

Grzyby te w Polsce objęte są ochroną częściową. Aby je zbierać w środowisku naturalnym, musimy uzyskać zgodę Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, lecz jeśli wyrosły na terenach antropogenicznych – możemy cieszyć się ich smakiem.

Ostatnio wiele osób coraz chętniej fotografuje grzyby. Na skarpie wiślanej znajdziemy wiele obiektów wartych fotografowania. Do bardzo fotogenicznych należy czernidłaczek błyszczący (*Coprinellus micaceus*), bardzo urokliwe są również wrośniaki (*Trametes spp.*).

O czym świadczy więc zróżnicowanie grzybów na skarpie wiślanej? Czy jest świadectwem zaniedbań urzędu zieleni miejskiej albo niefrasobliwości służb uniwersyteckich? W żadnym wypadku! Kilka lat temu Maynard i jego zespół z Yale University wykazali, że jeśli jest wystarczająco dużo grzybów na rozkładającej się kłodzie, to nie dochodzi do konkurencyjnego wykluczenia i ekosystem staje się mniej podatny na zmiany, bardziej stabilny.

Takich właśnie ekosystemów sobie życzymy. Dlatego spoglądajmy z ciekawością i zadowoleniem na każdy leżący pień i zmurszałe drzewo z hubami. Może doczekamy momentu, gdy na Kampusie Głównym UW z dziupli wysunie głowę puszczyk, tak jak to się zdarza w Łazienkach?

Dr hab. Marta Wrzosek prof. ucz.
pracuje w Ogrodzie Botanicznym UW.

Letnie aromaty

Marianna Darżynkiewicz-Wojcieszka

Lato w tym roku rozkręca się powoli. Pomału pojawiają się czereśnie, bób i pachnące słońcem pomidory. To właśnie one będą naszą bazą do przygotowania aromatycznego kremu, idealnego na lekki letni obiad.

ZUPA KREM Z PIECZONYCH POMIDORÓW I PAPRYKI, Z ZIOŁOWYMI SPIRAŁKAMI

SKŁADNIKI

- › 4 duże pomidory malinowe
- › 1 czerwona papryka, pozbawiona gniazda nasiennego
- › 2 nieobrane ząbki czosnku
- › suszone oregano, sól, pieprz
- › łyżka oliwy
- › 800 ml wywaru warzywnego
- › 4 łyżki suszonej czerwonej soczewicy

spiralki:

- › 1 jajko
- › 100 ml mąki pszennej
- › 100 ml wody lub mleka
- › sól, pieprz
- › łyżeczka oleju
- › łyżka posiekanego koperku/natki pietruszki/szczypiorku lub innych ulubionych sezonowych ziół
- › 4 listki szpinaku

PRZYGOTOWANIE

Do naczynia żaroodpornego wkładamy umyte, przekrojone na pół pomidory i paprykę. Skrapiamy je oliwą, solimy, pieprzymy i posypujemy oregano. Dokładamy nieobrane ząbki czosnku.

Wkładamy do piekarnika nagrzanego do 200 stopni Celsjusza i pieczemy około 30 minut.

W tym czasie zagotowujemy wywar, wsypujemy do niego soczewicę i gotujemy ją do miękkości.

Warzywa po upieczeniu pozbawiamy skórki, wkładamy do wywaru z soczewicą i blendujemy na gładki krem. Doprawiamy do smaku solą i pieprzem.

Składniki na spiralki wkładamy do czystego naczynia i blendujemy.

Rozgrzewamy patelnię do naleśników, smarujemy niewielką ilością oleju. Wlewamy ciasto i równomiernie rozprowadzamy, smażymy na złoto z obu stron. Z podanej proporcji wychodzą dwa cienkie placki.

Zdjęte z patelni placki zwijamy jak naleśnik i kroimy na cieniutkie paseczki.

Zupę nakładamy do misek, nakładamy spiralki i dekorujemy świeżymi ziołami.

Marianna Darżynkiewicz-Wojcieszka

kieruje Pracownią Edukacji Ogrodu Botanicznego UW, jest współautorką książki *Botaniczny od kuchni*.

Jak zmierzyć język – czy poziom B2 i prosty język to to samo?

Monika Kresa
monika.kresa@uw.edu.pl

Fot. archiwum prywatne

28 czerwca weszła w życie Ustawa z dnia 26 kwietnia 2024 r. o zapewnianiu spełniania wymagań dostępności niektórych produktów i usług przez podmioty gospodarcze, zwana Polskim Aktem o Dostępności (PAD). Obliguje ona część przedsiębiorców do zapewnienia równego dostępu do usług niemal wszystkim konsumentom bez względu na stopień ich niepełnosprawności czy różnego rodzaju ograniczenia. Dodatkowo ustawodawca nakłada na banki obowiązek formułowania informacji do klientów detalicznych w bardzo konkretny sposób. Co oznacza to w praktyce?

W artykule 16 wspomnianej ustawy czytamy, że banki i inne instytucje finansowe, które piszą do klienta detalicznego, zobowiązane są przekazywać informacje „[...] w języku polskim lub – za zgodą konsumenta – w innym języku na poziomie biegłości językowej B2 zgodnie z Europejskim Systemem Opisu Kształcenia Językowego Rady Europy”. Kontrowersje związane z tym zapisem pojawiły się na długo przed ogłoszeniem aktu. Są tacy (sama byłam w tym gronie), którzy opowiadali się za tym, że ów „poziom biegłości językowej B2” należy odnosić jedynie do języka obcego. Nakazywałaby to nie tylko pogmatwana składnia tego zdania, lecz przede wszystkim doświadczenie. Nigdy dotąd w polskiej praktyce lingwistycznej poziomów Europejskiego Systemu Kształcenia Językowego Rady Europy nie odnoszono do oceny kompetencji językowych natywnych użytkowników polszczyzny. Legislador, który (niedokładnie zresztą) powtórzył w ustawie zapis z aktu europejskiego, zdecydował jednak, że poziom B2 odnosi się również do języka polskiego.

ARTYKUŁ 16 W PRAKTYCE

Artykuł 16 PAD oznacza, że przygotowując dla nas umowę kredytową, regulamin konta, umowę dotyczącą karty kredytowej czy jakiegokolwiek inny dokument, bank musi go sformułować w języku polskim na poziomie B2. Co więcej, legislator zobowiązuje Rzecznika Nadzoru Finansowego do weryfikacji, czy banki właściwie realizują ten obowiązek. Jako odbiorcy tych dokumentów właściwie możemy się cieszyć – poziom przeciętnej umowy kredytowej wymyka się skali ESKJ, a B2 to całkiem bezpieczny poziom średnio zaawansowany. PAD sprawi więc, że banki będą do nas pisać w sposób bardziej zrozumiały niż do tej pory. Mniej powodów do radości mają jednak sami bankowcy. Bynajmniej nie z tego powodu, że nie chcą upraszczać (upraszczają przecież od lat). Od 28 czerwca muszą upraszczać w nieco inny i wbrew pozorom nie do końca zdefiniowany sposób.

B2, CZYLI WŁAŚCIWIE CO?

Umiejętności i kompetencje komunikacyjne, które musi zdobyć osoba posługująca się językiem polskim na poziomie B2, określa *Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 26 lutego 2016 r. w sprawie egzaminów z języka polskiego jako obcego*. Wynika z niego, że żeby zdać egzamin na wspomnianym poziomie, osoba ucząca się języka polskiego musi m.in.:

- › odnaleźć się w roli klienta, konsumenta kupującego, uczestnika rozmowy telefonicznej, nie musi jednak odnajdywać się w roli kredytobiorcy czy inwestora (a w takich rolach również występujemy jako klienci banków);
- › rozumieć informacje ogólne (np. instrukcje obsługi, przepisy kulinarne czy opisy leków), nie musi jednak rozumieć opisów produktów bankowych, umów, regulaminów czy załączników do umów;
- › posługiwać się słownictwem z zakresu usług bankowych, trudno jednak określić, czy w repertuarze tych słów znajdują się: *kłauza abuzywna*, *marża* i *RRSO*;
- › w ograniczonym zakresie posługiwać się stroną bierną, zdaniem wielokrotnie złożonymi, podwójną negacją i imiesłowami, podczas gdy z badań wiemy, że wszystkie te elementy utrudniają rozumienie tekstów użytkowych nawet natywnym, wykształconym użytkownikom polszczyzny.

Mimo zatem, że poziom B2 w wielu punktach spotyka się ze standardem prostego języka (zdefiniowanym między innymi w normie ISO Plain language z 2023 roku), nie da się postawić znaku równości między tymi dwoma systemami. Pytanie, jakie kryteria mają stosować banki w pisaniu nowych dokumentów, pozostaje pytaniem otwartym. Podobnie jak pytanie, jakie kryteria ma stosować Rzecznik Finansowy w ich ocenie.

W związku z tym, że PAD jest pochodną aktu wyższego rzędu, polski ustawodawca nie mógł zrewolucjonizować artykułu 16.

Rozwiązania problemu należałoby więc szukać w ustawodawstwie unijnym. Ono przyjęło jednak B2 z dobrodziejstwem inwentarza. Nikt nie rozważał nawet przyjęcia chociażby wspomnianej normy ISO jako punktu odniesienia do zapewnienia zrozumiałości dokumentów bankowych. Co więcej, nie zapowiada się, żeby w najbliższym czasie miały w tym zakresie nastąpić jakiejkolwiek zmiany.

PROSTY JĘZYK – USTANDARYZOWANE ZASADY

Podczas II edycji Kongresu Efektywnej Komunikacji językoznawczynie i językoznawcy z różnych ośrodków naukowych i badawczych ogłosili dokument *Prosty język – ustandaryzowane zasady*, który powstał we współpracy ze Związkiem Banków Polskich. W gronie inicjatorów znalazły się osoby z Uniwersytetu Warszawskiego (Wydziału Polonistyki UW, Fundacji Języka Polskiego, Centrum Polonicum), Jasnopisu, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu i Uniwersytetu Szczecińskiego. Dokument, który można znaleźć na stronie FJP i Jasnopisu, to standard, w którym spróbowaliśmy pogodzić zasady prostego języka i B2, a tym samym dać bankom praktyczne narzędzie przydatne w procesie upraszczania. Nie tylko bankom zresztą – opisane przez nas zasady prostego języka są na tyle uniwersalne, że z powodzeniem można je stosować również do tekstów uniwersyteckich. Wszyscy możemy przecież prościej.

QR kod do standardu:

Dr hab. Monika Kresa, prof. ucz.

pracuje w Instytucie Języka Polskiego Wydziału Polonistyki UW. Popularyzuje wiedzę z zakresu różnicowania polszczyzny oraz prostego języka i komunikacji.

Trzciny myślące

„Człowiek jest tylko trzcina, najwątliwszą w przyrodzie, ale trzcina myślącą”. Co znaczyły te słowa dla ich autora, Blaise’a Pascala? Co znaczą dla nas? I kim w zasadzie jesteśmy?

Marcin Trepczyński
m.trepczynski@uw.edu.pl

Wieczorem 7 maja wstrząsnęła nami wiadomość o śmierci Pani Małgorzaty, pracowniczki naszej uczelni, bestialsko zamordowanej przez studenta. Zaraz po niedowierzaniu przyszedł ból, ogromny smutek i żal z powodu cierpienia wszystkich dotkniętych tym bliskich. Przez chwilę zastawiałem się, czy w tekście felietonowym wolno mi wspomnieć o tej tragedii, czy nie naruszę *sacrum*.

Zaraz jednak stało się dla mnie jasne: nie potrafiłbym inaczej. Nawet jeśli poniższe słowa będą zbyt małe, nie mogę udawać, że to się nie stało.

PYTANIE O CZŁOWIEKA

Następnego dnia rano zadzwoniła do mnie prof. Zofia Rosińska (mam nadzieję, że nie ma mi za złe, że o tym wspominam). „Panie Marcinie, co to się stało?” – pytała. Było dla mnie wielkim przywilejem, że w takiej chwili Pani Profesor postanowiła porozmawiać o tym m.in. ze mną. Przede wszystkim rozmowa ta była dla mnie błogosławieństwem: człowiek zadzwonił do człowieka, by na chwilę stanąć razem w bezradności wobec tak strasznej tragedii.

Nie znaleźliśmy żadnej odpowiedzi. Brakowało słów, by to wszystko nazwać, a tym bardziej zrozumieć. Nieporadnie wspominaliśmy o sprawie i bestialskim morderstwie, o obojętności, o granicach. Niejako samo wypłynęło nam z naszej rozmowy jedno konkretne pytanie. Niby proste i tak bardzo znane, lecz teraz zadane na nowo i w tym kontekście wstrząsające – pytanie o człowieka. Kim my właściwie jesteśmy?

Nie doszliśmy już dalej. Zostaliśmy z tym pytaniem. Był to dla mnie zarazem pierwszy krok wspólnego przeżywania tragedii, którego doświadczaliśmy w naszej społeczności w kolejnych dniach.

ODPOWIEDŹ PASCALA

Na co dzień zapominamy, lecz co jakiś czas boleśnie przypominamy sobie, jak kruche jest ludzkie życie, jak kruchy jest człowiek. Wspominał o tym też Blaise Pascal, genialny XVII-wieczny matematyk, fizyk, wynalazca, a także filozof i myśliciel chrześcijański. Zdawałoby się, że doprowadził tę obserwację do przesady, pisząc, że człowiek jest trzcina wręcz „najwątliwszą” (*le plus faible*) w przyrodzie, choć być może wbrew Boyowi-Zeleńskiemu dałoby się to przetłumaczyć jako „niezwykle wątłą”.

Swoją odpowiedź na pytanie o człowieka ujął w krótkim paragrafie w notatkach, z których miała powstać *Apologia religii chrześcijańskiej*. Wydane zostały one ostatecznie w 1670 roku, 13 lat po jego śmierci jako *P. Pascala myśli o religii oraz kilku innych zagadnieniach* (zazwyczaj w skrócie jako *Myśli*). W owym paragrafie, oznaczonym w układzie Leona Brunschwicga numerem 347, czytamy dalej: „Nie potrzeba, by cały wszechświat uzbroił się, aby go zmiażdżyć: mgła, kropla wody wystarczą, aby go zabić”.

Czas na pierwsze uzupełnienie. Pascal wspomina tu o bezrozumnym wszechświecie. To jednak, co najbardziej wstrząsa, to sytuacja, gdy jak delikatną trzcinę łamie nas istota rozumna – inny człowiek. Zwłaszcza gdy znajdujemy się w warunkach pokoju, gdy wydaje się, że pewne granice są tak silnie w nas wbudowane, że nie pozwolą nam podnieść ręki, by złamać trzcinę rosnącą obok nas.

Kluczowe dla francuskiego myśliciela jest jednak przecież nie to, że jesteśmy fizycznie słabi jak trzcina, lecz to, że myślimy. Jak pisze dalej: „Ale, gdyby nawet wszechświat go zmiażdżył, człowiek byłby i tak czymś szlachetniejszym, niż to, co go zabija, ponieważ wie, że umiera, i zna przewagę, którą wszechświat ma nad nim. Wszechświat nie wie nic. Cała nasza godność spoczywa tedy w myśli”.

Myślenie i świadomość wynosi nas ponad ten groźny, mający nad nami ogromną władzę wszechświat. Oto nasza godność i szlachetność. Najważniejsze jednak, że dla Pascala łączy się to z wyzwaniem. „Z niej trzeba nam się wywodzić, a nie z przestrzeni i czasu, których nie umielibyśmy zapełnić”. Jest to nasze źródło. Lecz Pascal nie mówi tylko, że wywodzimy się z tej godności. Stawia on nam zadanie: mamy postrzegać siebie jako z niej się wywodzący.

Zarazem jest ona skarbem, o który trzeba walczyć. Jak konkluduje Pascal: „Silmy się tedy dobrze myśleć: oto zasada moralna”. Myślimy, ale musimy o to myślenie dbać. A co gdy myślenie zawodzi?

PYTANIE O LUDZI

W naszej społeczności, wokół nas, w mediach pojawiały się wciąż pytania. Jak do tego mogło dojść? Dlaczego wcześniej nikt nie zareagował? Dlaczego spokojny student uniwersytetu mógł coś takiego zrobić? Czy choroba psychiczna to wystarczająca odpowiedź? Pojawiały się

wnioski na przyszłość. Pojawiały się wyjaśnienia, wskazujące m.in. na filmy, które osławiają ze zbrodni, a wręcz nią fascynują, na znieczulenie wielu osób czy brak poczucia odpowiedzialności. Jak to często, trochę ziarna prawdy, trochę przesadzonej oceny. Wszystko to orbitowało jedynie wokół niewypowiedzianego pytania o ludzi.

Tak straszliwie, tym razem na własne oczy, obok nas, przekonaliśmy się, że jesteśmy trzcina. Że tak dobrą i wspianą osobą jak Pani Małgorzata ktoś może przyjąć i po prostu złamać. Zobaczyliśmy też, że tak nagle ktoś może się stać tym, kto inną trzcinę złamie. Kiedy tak się dzieje? Gdy – dodałby pewnie Pascal – ten ktoś przestanie poprawnie myśleć i gdy my, znajdujący się obok na czas odpowiednio nie pomyślimy.

Czas na drugą uwagę. Każdy z nas jest trzcina, ale rosnącą obok innych. Odpowiadamy za siebie nawzajem. Bohaterski tego przykład dał nasz strażnik Pan Tomasz, który ruszył na pomoc, prawie przyplacając to własnym życiem.

Uwaga trzecia: rośniemy nie tylko obok siebie, ale razem, w dobrej i złej doli. Ten trudny czas był dla mnie doświadczeniem przechodzenia tragedii właśnie razem. Pierwszym krokiem był telefon od Pani Profesor. Potem kolejne rozmowy, w których słowa niewiele odślaniały, ale otwierały na wspólne bycie we wspomnianej bezradności. Następnie wyrażana w różnych formach postawa członków naszej społeczności. Wreszcie milczące i osobne, lecz w poczuciu wspólnoty, odwiedzanie miejsca zbrodni – by oddać hołd Pani Małgorzacie, popatrzeć na jej fotografię, zatrzymać się w zadumie, pomodlić się. Uniwersytet nie zamknął się wtedy. Przeciwnie – otworzył się. Czuliśmy, że byliśmy w tym razem.

Kim jesteśmy? A może: kim powinniśmy się starać być? Czy nie trzcina myślącymi rosnącymi razem?

Dr Marcin Trepczyński

jest adiunktem w Zakładzie Historii Filozofii Starożytnej i Średniowiecznej UW oraz redaktorem naczelnym „Edukacji Filozoficznej”. Niepoprawny uniwersytetofil.

11.04.2025

PROF. DR HAB. JÓZEF MIĄSO

pedagog, ekspert w zakresie historii wychowania, były kierownik Katedry Historii Oświaty i Wychowania na Wydziale Pedagogicznym UW oraz Zakładu Historii Wychowania i Pedagogiki Porównawczej w Instytucie Pedagogiki UW

21.04.2025

DR ALEKSANDRA JAWOROWSKA

wieloletnia pracowniczka naukowo-dydaktyczna Wydziału Psychologii UW

24.04.2025

PROF. DR HAB. JANUSZ GRZELAK

psycholog, były prorektor UW ds. współpracy z zagranicą, były dziekan Wydziału Psychologii UW, wiceminister edukacji w latach 1989–1991, odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski i Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski

30.04.2025

PROF. DR HAB. ANDRZEJ PREJS

ichtiolog, hydrobiolog i ekolog, były prodziekan Wydziału Biologii i dyrektor Instytutu Zoologii UW

2.05.2025

GRAŻYNA KAWCZYŃSKA

wieloletnia kierowniczka dziekanatu głównego Wydziału Biologii UW

3.05.2025

DR TADEUSZ IWIŃSKI

wieloletni współpracownik i wykładowca Wydziału Psychologii UW

5.05.2025

PROF. DR HAB. TERESA GARDOCKA

prawniczka, specjalistka w zakresie postępowania karnego, wieloletnia wykładowczyni Wydziału Prawa i Administracji UW, była rektor Wyższej Szkoły Handlu i Prawa w Warszawie, była prorektor ds. współpracy międzynarodowej na Uniwersytecie SWPS

7.05.2025

MAŁGORZATA DYNAK

pracowniczka administracji UW, osoba niezwykle życzliwa, serdeczna i pomocna, koleżanka i przyjaciółka wielu z nas, w tym także studentów i studentek, oddana Uniwersytetowi Warszawskiemu, pełna dobroci i szlachetności, której uśmiech i ciepło na zawsze pozostaną w naszej pamięci i naszych sercach

15.05.2025

IGOR OLSZEWSKI

wieloletni pracownik dziekanatu studenckiego Wydziału Biologii UW

16.05.2025

PROF. DR HAB. JADWIGA RAPPÉ

śpiewaczka oratoryjno-kantatowa, profesor sztuk muzycznych, pedagog śpiewu, wieloletnia pracowniczka Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina w Warszawie i Akademii Muzycznej im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku, w czasach studenckich członkini Chóru Akademickiego UW, absolwentka dawnego Wydziału Filologii Słowiańskiej UW i Akademii Muzycznej we Wrocławiu

26.05.2025

PROF. DR HAB. JANUSZ SIATKOWSKI

językoznawca, slawista i bohemista, były prodziekan Wydziału Polonistyki UW i dyrektor Instytutu Filologii Słowiańskiej UW, doktor honoris causa Uniwersytetu Karola w Pradze, odznaczony Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski i Złotym Krzyżem Zasługi

CZERWIEC 2025

PROF. DR HAB. WOJCIECH JERZY PODGÓRSKI

historyk literatury, badacz poezji śpiewanej, bibliolog, wieloletni wykładowca w Instytucie Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych UW

3.06.2025

WIOLETTA WNUKOWSKA

wieloletnia pracowniczka Wydziału Zarządzania UW

10.06.2025

DR HAB. MARIA MATERSKA, PROF. UW

psycholog, specjalistka w zakresie psychologii poznawczej, była prodziekan ds. spraw studenckich Wydziału Psychologii UW

10.06.2025

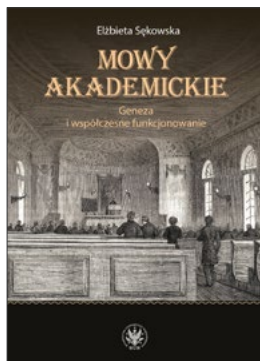
PROF. DR HAB. MAREK TROJANOWICZ

chemik, były prodziekan ds. studenckich Wydziału Chemii UW, wieloletni kierownik Pracowni Analizy Przepływowej i Chromatografii UW, odznaczony Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski

21.06.2025

DR HAB. JAROSŁAW KLEJNOCKI

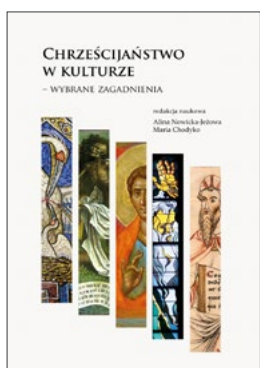
krytyk literacki, pisarz, poeta i eseista, pracownik Instytutu Polonistyki Stosowanej UW

ELŻBIETA SĘKOWSKA

Mowy akademickie. Geneza i współczesne funkcjonowanie

Praca należy do genologii opisowej i historycznej ze wskazaniem na możliwości porównawcze w zakresie geograficznym i społecznym. Jest pierwszym zbiorczym wprowadzeniem do analizy gatunków wypowiedzi, które towarzyszą życiu akademickiemu, poczynając od założenia uniwersytetów. Wstępne spojrzenie historyczne ukazuje mowy uniwersyteckie w średniowieczu i renesansie. Dalej skupiono się na mowach pochwalnych, charakterystycznych dla pierwszej połowy XIX stulecia. Etap drugiej połowy XIX wieku i wiek XX jest zobrazowany funkcjonowaniem różnych gatunków honorujących oraz upamiętniających. Mowy przedstawiono na szerokim tle kulturowym, akcentując konwencje i rytuały, które stoją za ich strukturą i wyznacznikami językowo-socjokulturowymi.

REDAKCJA NAUKOWA ALINA NOWICKA-JEŻOWA, MARIA CHODYKO

Chrześcijaństwo w kulturze – wybrane zagadnienia

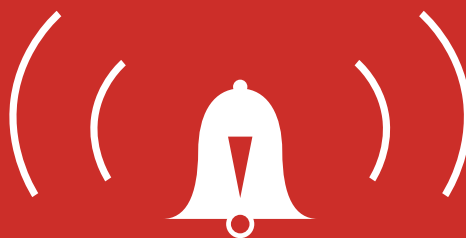
Przedmiotem tomu jest kultura chrześcijańska Polski i Europy XV–XVII wieku, ujmowana w perspektywach tradycji antycznej i wczesnochrześcijańskiej oraz dialogu między Wschodem i Zachodem. Wybrane zagadnienia dotyczą piśmiennictwa (traktaty, apokryfy, kazania, poezja), sztuki i muzyki sakralnej, obrzędowości w sferze kultury popularnej (pieśni, widowiska teatralno-muzyczne). W publikacji dyskutowane są nurty duchowości chrześcijańskiej (ignacjanizm i jezuitizm, szkoła karmelińska) oraz sytuacje przesileni kulturowych (dialog z antykiem pogańskim w pierwszych stuleciach i stopniowe wygasanie tradycji humanistycznej, sobór trydencki i wyłaniająca się z niego wizja kultury). W spektrum rozważań pojawiają się również zjawiska graniczne lub wykraczające poza ramy doktryny Kościoła rzymskiego (teizm, libertynizm, jansenizm, kwietyzm). Tom utrwała roczny plon spotkań seminaryjnych w Pracowni „Humanizm. Hermeneutyka wartości” Wydziału „Artes Liberales” UW. W dyskusjach wzięli udział badacze z uniwersytetów polskich i włoskich, prezentujący odmienne punkty widzenia i metodologie. Debaty zostały utrwalone *in statu nascendi*, z zachowaniem przedstawianych poglądów, również tych, które mogą być uznane za kontrowersyjne.

MAGDALENA HERMAN

Kolekcja rycin Jana Ponętowskiego w zbiorach Biblioteki Jagiellońskiej w Krakowie

Publikacja (w trzech woluminach) stanowi pełne opracowanie kolekcji graficznej Jana Ponętowskiego. Jej dogłębna analiza – zarówno jako całości, jak i poszczególnych części – daje wgląd w ogólniejsze, a wciąż niedostatecznie zbadane procesy tworzenia, porządkowania i rozumienia kolekcji grafiki w Europie schyłku XVI wieku. Autorka przybliży biografię Jana Ponętowskiego, która nie doczekała się dotąd kompleksowego opracowania, oraz analizuje jego kolekcję, będącą cennym źródłem do poznania ówczesnych praktyk kolekcjonerskich. Dwuczęściowy katalog wprowadza zaś do obiegu naukowego informacje o wielu rzadkich lub dotąd nieznanach kompozycjach oraz stanach dzieł graficznych słynnych rytowników i wydawców, takich jak Philips Galle, Hendrick Goltzius, Antonio Lafreri, Gerard de Jode, Hieronymus Cock i Volcxken Dierix czy przedstawiciele rodzin Sadelerów, Collaertów i Wierixów.

☎ tel. 22 55 22 112

🏠 www.bezpieczenstwo.uw.edu.pl

Uniwersytet Warszawski dba o bezpieczeństwo członków akademickiej wspólnoty. Uczelnia uruchomiła stronę internetową z instrukcjami postępowania w sytuacjach zagrożenia. Całodobowo działa też numer alarmowy: 22 55 22 112.